

LOPARSKA beseda

Broj 29, travanj 2026.

20

OPĆINA LOPAR

2006. - 2026.

Uvodna beseda uredništva

Poštovane čitateljice i čitatelji,

29. broj „Loparske besede“ nudi pregled događanja i raznih aktivnosti na području Općine Lopar u 2025. godini. Prošlogodišnje izdanje bilo je, opet, rekordno po broju obrađenih tema i stranica. Nadamo se da ćete i u ovogodišnjem izdanju pronaći zanimljive teme i članke, a mi možemo zaključiti da je protekla godina bila obilježena završetkom izgradnje nekoliko značajnih infrastrukturnih projekata poput zgrade novoga dječjeg vrtića (PO Maškarić), ceste „Melak – Mjesno groblje Lopar“, rekonstrukcijom županijske ceste (od rotora do ambulante) i postavljanjem Spomenika braniteljima Domovinskoga rata na Dvoranskome trgu. Naravno, više o tome i brojnim ostalim projektima, događanjima i aktivnostima možete pročitati u nastavku.

Budući da smo dobili podosta komentara za 28. broj, napominjemo, kao i dosad, ako imate zanimljiv tekst, priču i/ili fotografije koje biste željeli podijeliti sa sumještanima naše općine, iste možete poslati na adresu czk@lopar.com, ili nam se obratiti nekim drugim putem.

Uredništvo

Općina Lopar

- 4. Beseda načelnika
- 8. Općinsko vijeće
- 9. Upravni odjel za investicije, prostorno planiranje i društvene djelatnosti
- 12. Upravni odjel za financije i komunalni sustav
- 14. Mala Gospa – Dan Općine
- 17. Stožer Civilne zaštite Lopar
- 17. Stipendije

Primorsko-goranska županija

- 18. Dva desetljeća rasta – snažno partnerstvo Županije i Lopara za bolju budućnost

Intervju

- 19. Josip Borić, saborski zastupnik, potpredsjednik kluba HDZ-a u Hrvatskom saboru
- 23. Općina Vladislavci
- 24. Lopar Vrutak d. o. o.
- 26. VHP d. o. o. – Poslovnica Lopar
- 28. Županijska lučka uprava Rab
- 29. NZZJZ PGŽ – ispostava Rab
- 34. GDCK Rab
- 35. Imperial Riviera d. d.
- 37. TZO Lopar

Odgoj i obrazovanje

- 51. Dječji vrtić „Pahuljica“
- 55. Područna škola Lopar
- 56. Srednja škola Markantuna de Dominisa Rab

Udruge i društva

- 57. UVDR Lopar
- 58. UDVDR – ogranak Lopar
- 59. DVD Lopar
- 63. KUD San Marino
- 64. UIOS Lopar
- 65. SRD Lopar
- 66. MK Rab
- 67. LD Kuna

- 67. Udruga umirovljenika otoka Raba
- 68. ŽK „Užanca“

Sport

- 69. PD Kamenjak
- 70. MRK Arba Rab
- 71. KK Rab – Enpi
- 73. BK Mag
- 74. Centar za kulturu i sport Lopar

- 103. GK Slobodana Novaka Rab

Baština koja obvezuje

- 105. Nastavak arheoloških istraživanja u Loparu
- 107. Lopar u 16. stoljeću u zrcalu oporuka rapske komune
- 110. Zanimljivosti o krumpiru
- 112. Župa
- 114. Impressum

OPĆINA LOPAR

2006. - 2026.

Beseda načelnika

Drage Loparke, dragi Loparani,

rezultati posljednjih lokalnih izbora u svibnju 2025. godine potvrdili su stabilnu podršku građana dosadašnjem radu i dali čvrstu osnovu za nastavak započetih projekata te pokretanje novih razvojnih inicijativa u nadolazećem mandatu. Ovom prilikom, zahvaljujem svim biračima na ukazanom povjerenju koje obvezuje na odgovoran, predan i transparentan rad u interesu svih mještana Lopara. Također, član sam i Županijske skupštine Primorsko-goranske županije od strane HDZ-a. U sljedećem razdoblju fokus će biti na daljnjem unaprjeđenju kvalitete života mještana, razvoju infrastrukture i održivom razvoju Općine Lopar.

U godini u kojoj obilježavamo 20 godina postojanja Općine, od povijesnog datuma 13. srpnja 2006., kada je u Saboru izglasan zakon kojim je Lopar postao samostalna općina (s 94 zastupnička glasa), isto tako prisjećamo se i puta koji smo prošli i projekata koji su oblikovali život naše zajednice... Jedan od najvažnijih ciljeva u tom razdoblju bila je briga o najmlađima i podrška mladim obiteljima. Dana 22. prosinca prošle godine svečano smo otvorili novi dječji vrtić Maškarić, suvremeni objekt u sklopu Dječjeg vrtića „Pahuljica“, koji omogućuje kvalitetne uvjete za rani i predškolski odgoj, za ukupno 52 djece u tri odgojno-obrazovne skupine. Otvorenju su nazočili potpredsjednik Vlade i ministar Oleg Butković, saborski zastupnik Josip Borić, kao i brojni uzvanici i mještani. Ovim projektom napravljen je velik iskorak jer je uklonjena lista čekanja za dječji vrtić, čime je Lopar postao jedna od rijetkih jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj koja ima čak i više mjesta nego prijavljene djece u vrtićkom programu. Trenutačno postoji manji nedostatak mjesta u jasličkoj skupini, no očekuje se završetak nadogradnje matičnog vrtića u Gradu Rabu nakon čega bi se u potpunosti ukinula svaka lista čekanja za cijeli otok. Time jasno pokazujemo da su djeca i mlade obitelji temelj budućnosti naše zajednice.

Istoga dana kada smo obilježili svečanost otvaranja, Općini je dodijeljen i ugovor o 2,027 milijuna eura bespovratnih sredstava za projekt Poslovno-društvenog centra Lopar, ukupne vrijednosti više od 3,16 milijuna eura, čija je realizacija planirana do kraja 2027. godine. Projekt poslovnog centra predstavlja važan korak u jačanju komunalnog sustava i stvaranju boljih uvjeta rada jer će izgradnjom nove hale sva vozila i oprema komunalnog društva biti smješteni na jednom mjestu, uz znatno kvalitetnije radne uvjete.

U proteklom razdoblju značajna su sredstva uložena i u prometnu infrastrukturu. Izgrađena je nova nerazvrstana cesta „Melak – Mjesno groblje Lopar“ u duljini od 200 metara sa svom pripadajućom infrastrukturom. Ta prometnica, koja je dugi niz godina bila želja mještana, omogućila je sigurnije, brže i učinkovitije prometovanje, posebno u razdobljima pojačanog prometa, te predstavlja važan infrastrukturni iskorak za daljnji turistički i gospodarski razvoj Lopara. Projekt je ujedno podigao komunalni standard i olakšao pristup važnim lokalnim sadržajima kako mještanima, tako i posjetiteljima.

Završeno je i proširenje županijske ceste na dionici od državne ceste D105 do turističkog naselja San Marino u ukupnoj duljini od 860 metara. Projekt je obuhvatio proširenje pješačkog nogostupa duž cijele prometnice, odvojenog rubnjakom od kolnika, čime je značajno povećana sigurnost svih sudionika u prometu, posebno pješaka. Realizacijom ovog projekta dodatno je unaprijeđena prometna infrastruktura jednog od najfrekventnijih dijelova Lopara. Posebnu zahvalu upućujem Županijskoj upravi za ceste, kao i donedavnom županu, gospodinu Zlatku Komadini, na podršci i razumijevanju potreba. Osim toga, u suradnji s policijom, Općina je postavila i uspornike prometa na devet lokacija na nerazvrstanim cestama kako bi se dodatno povećala sigurnost svih sudionika u prometu.

Na ulazu u Lopar, na Trgu je postavljen i spomenik hrvatskim braniteljima, u znak trajne zahvalnosti svima koji su, kada je bilo najpotrebnije, stali u obranu domovine i svojim doprinosom ugradili temelje slobodne i demokratske Hrvatske. Spomenik predstavlja simbol poštovanja prema njihovoj hrabrosti, žrtvi i zajedništvu, ali je i trajni podsjetnik na dane ponosa i stvaranja

hrvatske države. Njegova izgradnja ujedno je podsjetnik i svjetionik budućim naraštajima da se nikada ne zaboravi vrijeme stvaranja suvremene hrvatske države.

Velika pažnja posvećena je i pomorskoj infrastrukturi. Od 2019. godine kontinuirano se ulaže u luku Melak, a od 2020. i u San Marino. Cilj tih ulaganja je omogućiti svakom mještаниnu Općine da ima osiguran komunalni vez, što je za život na otoku iznimno važno. Isto tako, Općina dugi niz godina provodi jasnu politiku zaštite prostora i okoliša. Poruka je jednostavna – čuvajmo prostor, okoliš i pomorsko dobro jer su upravo to najvrjedniji resursi našeg otoka. U tom su kontekstu provedene i konkretne aktivnosti poput uklanjanja nelegalnih objekata na pomorskom dobru i sanacije gatova u uvalama Saramić i Dubac, čime je omogućeno sigurnije korištenje mora u tim zaštićenim uvalama, posebno u situacijama kada je potrebno pristati brodom, pomoći unesrećenima ili obaviti prijevoz ljudi i tereta. U partnerstvu s Gradom Rabom završen je i velik dio sustava gospodarenja otpadom. Preostaje još završiti projekt zbrinjavanja biootpada, odnosno izgradnju kompostane. Dio opreme već je nabavljen – sjeckalice i sijačice – a uskoro stiže i komposter koji će omogućiti ekološki prihvatljivo rješavanje biootpada i dodatno unaprijediti sustav zaštite okoliša na otoku. Imamo i veliki infrastrukturni projekt izmještanja bujičnog kanala Jamina koji će dodatno oplemeniti Rajske plaže odnosno prestat će devastacija Rajske plaže bujicom, nakon čega se otvara mogućnost i da taj dio Rajske plaže, koji je danas najneuređeniji, sutra bude suprotno od toga.

Velika pažnja posvećuje se i uređenju prostora mjesta. U tijeku je projekt uređenja centra Lopara, kojim će se

povezati općinska zgrada i novi dječji vrtić, izgraditi parkiralište, urediti zelene površine, proširiti dvorište vrtića i postaviti nova dječja igrala. Time se postupno stvara funkcionalan centar mjesta koji povezuje ključne institucije i sadržaje – školu, crkvu, sportsku dvoranu, turističku zajednicu, poštu, dječji vrtić i zgradu DVD-a. U sljedećim fazama planira se i uređenje prostora oko turističke zajednice te izgradnja pristupnih cesta i parkirališta uz dodatno povećanje sigurnosti u prometu.

U tijeku je i projekt vodovoda i hidroforske stanice Andreškići, uz rekonstrukciju dijela nerazvrstane ceste od autobusnog okretišta na Rtiću prema hotelu Lopar i zaseoku Andreškići. Projekt će poboljšati opskrbu vodom, povećati protupožarnu sigurnost izgradnjom hidrantske mreže te omogućiti izgradnju novih nogostupa i sigurnijih prometnica. Plan je u sljedeće dvije godine u potpunosti sanirati cestu do trafostanice Brdarovo, na raskrižju prema Lučici, Livačini i Rajske plaži, čime će se dodatno povećati sigurnost i urediti vizualni identitet mjesta. Istodobno se nastavlja sanacija nerazvrstanih cesta, asfaltiranje, izgradnja oborinske odvodnje i uređenje pješačkih staza kako bi mjesto bilo spremno za svaku novu turističku sezonu.

Općina veliku pažnju posvećuje i socijalnim mjerama. Posebno se ističe odluka da su dječji vrtić i produženi boravak u školi besplatni za sve korisnike na području Općine (mjera uvedena 2024. godine), unatoč rastu troškova i povećanju broja korisnika. Uz to Općina osigurava 55 stipendija za učenike i studente, kako za one koji se školuju na otoku tako i za one koji se školuju izvan njega. Posebna briga posvećena je i starijim stanovnicima – 177 umirovljenika uključeno je u program dopunskoga zdravstvenog osiguranja, a osiguravaju se i tradicionalne uskrsnice i božićnice.

Uz navedeno provodi se niz dodatnih socijalnih mjera: sufinanciranje medicinski potpomognute oplodnje, sufinanciranje vozačkog ispita za mlade, financijska pomoć osobama s invaliditetom, sufinanciranje lijekova koji nisu na listi HZZO-a, pomoć pri podmiranju pogrebnih troškova, jednokratna pomoć za novorođenu djecu i jednokratne pomoći osobama koje se nađu u teškim životnim okolnostima. Sve te mjere imaju isti cilj – osigurati dostojanstven život svim generacijama u zajednici. Važan projekt za budućnost zajednice je i izgradnja šest stanova za mlade obitelji. Općina je izradila arhitektonski projekt, provela natječaj na koji je pristiglo više od 20 prijava i priprema svu potrebnu dokumentaciju kako bi se projekt realizirao u suradnji s APN-om.

Razvoj zajednice nije moguć bez aktivnoga društvenog života. Općina kontinuirano podržava rad udruga i drugih subjekata putem programa javnih potreba. Na javni poziv prijavilo se 26 prijavitelja, a iz proračuna je osigurano više od 190.000,00 eura za njihovo financiranje, čime se izravno doprinosi društvenom životu i aktivnom sudjelovanju stanovnika u razvoju zajednice.

Posebno mjesto u društvenom životu imaju loparski maškari, važan dio identiteta i tradicije mjesta. Nakon izrade murala posvećenog toj tradiciji, ulaže se dodatna energija, kao i dodatna sredstva, kako bi se običaji prenosili s generacije na generaciju. Veliko zadovoljstvo predstavlja činjenica da su ove godine loparski maškari sudjelovali i u Đakovu, gdje su predstavljali našu zajednicu. Posebno se ističe Bruno Škarić koji čuva i prenosi tradicijski zvuk miha, važan dio naše kulturne baštine.

U dvadeset godina postojanja Općine napravljeni su brojni koraci prema naprijed. Možda se svake godine napravio samo jedan ili dva koraka, ali upravo su ti mali koraci doveli do toga da je kvaliteta života u Loparu danas znatno viša nego prije dvadeset godina. Primjer toga je Centar za kulturu i sport sa sportskom dvoranom, koji je značajno oživio sportski i društveni život za sve generacije. Kroz takve projekte pokazalo se koliko obrazovani i motivirani ljudi mogu doprinijeti razvoju kvalitetnih programa i sadržaja za zajednicu.

Jedan od važnih zadataka zajednice jest i da naučimo našu djecu da je more prednost, a ne nedostatak života na otoku. Kada djeca nauče jedriti, veslati, roniti, voziti kajak ili zavole barke i jedra, tada se stvara snažna veza između ljudi i prostora u kojem žive. U prošlosti su mnoge generacije živjele skromnije pa takve aktivnosti nisu bile dostupne svima. Danas su se okolnosti promijenile i upravo je zadaća zajednice približiti more i njegove mogućnosti svim generacijama.

Jedna od važnih strateških tema u sljedećem razdoblju je i razvoj poljoprivrede. Nakon razgovora s novim županom Primorsko-goranske županije Ivicom Lukanovićem jasno je da stanje u proizvodnji i obradi poljoprivrednog zemljišta nije zadovoljavajuće u cijeloj županiji. Zato Općina želi uspostaviti ozbiljnu suradnju s Primorsko-goranskom županijom, stručnim institucijama poput Agronomskog fakulteta, Centrom za poljoprivredu i ruralni razvoj i Poljoprivredno-savjetodavnom službom kako bi se pronašla najbolja stručna rješenja za razvoj Loparskog polja i drugih obradivih površina. Istodobno se rješava i problem napuštenih ovaca, koji predstavlja

izazov za zaštitu životinja, okoliš, sigurnost u prometu i izgled prostora. Općina surađuje s udrugama, volonterima i pojedincima te je cilj do početka turističke sezone riješiti najmanje pedesetak posto takvih slučajeva i poslati jasnu poruku da je takva praksa slobodne ispaše na javnim površinama neprihvatljiva. Aktivnim sudjelovanjem u uvođenju No-Take zona u moru (za ribarstvo) postigli smo ravnotežu između zaštite ekosustava i očuvanja egzistencije domaćih ribara, gdje je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva/Uprava ribarstva imalo javnu raspravu.

Razvoj gospodarstva ostaje jedan od ključnih ciljeva. Svjesni smo da apartmani sami po sebi ne vraćaju djecu nakon školovanja, niti potiču trajni povratak mladih ljudi na otok. Ono što doista zadržava i vraća ljude su stabilna i kvalitetna radna mjesta. Život na otoku u prosjeku je 20 do 30 posto skuplji nego na kopnu, zbog čega je potrebno pronaći načine da plaće na otoku budu veće, barem za oko 20 posto, kako bi kupovna moć bila usporediva s onom na kopnu. Jačanje lokalnog gospodarstva i stvaranje novih radnih mjesta pokreću pozitivan ciklus razvoja u kojem znanje i energija ljudi stvaraju nove ideje, projekte i prilike. U tom kontekstu važno je jačati i javni, i komunalni sektor. Kada kvalitetni i obrazovani ljudi žele raditi u javnim institucijama, njihovo znanje i sposobnosti stvaraju dodatnu vrijednost za cijelu zajednicu. Posebno važnu ulogu imaju komunalna društva jer mogu otvoriti širok spektar radnih mjesta za ljude različitih zanimanja i razina obrazovanja. Zato je važno povećavati sredstva za plaće i razvoj kako bi se otvorio prostor za zapošljavanje novih stručnih i motiviranih ljudi.

Proračun za 2026. godinu Općinsko vijeće donijelo je jednoglasno, što pokazuje važnost suradnje i međusobnog poštovanja. I kada postoje različita mišljenja, dijalog i zajednički rad omogućuju da se problemi lakše rješavaju. Lopar je snažan onoliko koliko je snažno zajedništvo njegove zajednice. Upravo je to zajedništvo prije dvadeset godina omogućilo osnivanje Općine, a i danas vodi donošenje najvažnijih odluka i projekata.

Na kraju, potrebno je izraziti zahvalnost svima koji su doprinijeli razvoju mjesta – posebno saborskom zastupniku Josipu Boriću, bivšem županu Zlatku Komadini, Vladi Republike Hrvatske, kao i potpredsjedniku Vlade i ministru Olegu Butkoviću koji su u proteklim godinama pružali podršku projektima važnima za Lopar. Uvjerenje je da će se uspješna suradnja nastaviti i s novim županom na dobrobit cijele zajednice.

Veliku zahvalnost upućujem članovima Općinskog vijeća i posebno predsjedniku Vijeća, Damiru Papariću, koji su tijekom cijelog mandata podržavali prijedloge općinske administracije i mene kao načelnika. Odluke su se najčešće donosile jednoglasno, a uvjeren sam da su svi jednako ponosni kao i ja na sve što smo zajednički ostvarili. Postignuti rezultati prije svega su plod zajedničkog rada svih političkih opcija na području Općine.

Zahvaljujem i svim svojim suradnicima u Općini, Centru za kulturu i sport Lopar, Turističkoj zajednici Općine Lopar, komunalnom društvu Lopar Vrutak d. o. o., Vodovodu hrvatsko primorje, kao i Županijskoj lučkoj upravi Rab. Zahvaljujem i DVD-u na velikom angažmanu tijekom protekle godine, naročito tijekom sezone i što se zahvaljujući njima, osjećamo sigurno i tijekom cijele godine.

Posebno zahvaljujem udrugama i društvima: UVDR-u Lopar i UDVDR-u – ogranak Lopar, UIOS-u Lopar, SRD-u Lopar, LD-u „Kuna“, MNK-u Lopar, MK-u Rab, Udruzi pčelara, Udruzi ovčara, klapama „Užanca“ i „Sveti Marin“ te KUD-u „San Marino“. Njihova aktivnost, predanost i nesebično volontiranje čine našu zajednicu iznimno vrijednom. Općina Lopar podržava sve udruge s područja Općine, kao i pojedine udruge i sportske klubove s područja Grada Raba, te će i ubuduće znati prepoznati i cijeniti njihov trud i rad. Iskrenu zahvalnost dugujem i svojim prijateljima te obitelji, a ponajviše supruzi Ivi koja mi svakodnevno pruža podršku i daje dodatnu snagu i pozitivnu energiju.

Sve ove inicijative i projekti dio su iste vizije – stvaranja kvalitetnog, sigurnog i održivog mjesta za život sadašnjih i budućih generacija Lopara. Neka nam Bog podari zdravlja i potomaka, i voljet ćemo i čuvati naš Lopar.

Piše: Damir Paparić, predsjednik

Općinsko vijeće Općine Lopar: 20 godina uspješne suradnje i razvoja

Općina Lopar, najmlađa samouprava u Republici Hrvatskoj, slavi ove godine 20. obljetnicu svog osnutka. Konstituiranje prvog saziva Općinskog vijeća dogodilo se 6. prosinca 2006. godine, čime smo „uhvatili zadnji vlak“ za stvaranje samostalne jedinice lokalne samouprave. Danas, nakon dva desetljeća, Lopar stoji kao primjer uspješnog razvoja i suradnje, zahvaljujući predanosti svojih građana i vijećnika.

Lokalni izbori 2025. – pobjeda HDZ-a i kontinuitet vodstva

Godine 2025. održani su lokalni izbori koji su donijeli jasnu potvrdu za dosadašnji kurs. Lista HDZ-a pobijedila je s dvotrećinskom većinom, osiguravši 6 od 9 vijećničkih mjesta. Predsjednik Općinskog vijeća, Damir Paparić, prof., izabran je po peti put, što svjedoči o njegovom neupitnom autoritetu i predanosti zajednici. Preostala mjesta podijeljena su između SDP-a (1 vijećnik) i Unije Kvarnera (2 vijećnika), stvarajući uravnoteženu sliku političkog spektra.

Žene na čelu – povijesni pomak u sastavu Vijeća

Jedna od najzanimljivijih novosti ovog saziva jest prevladavanje žena u Općinskom vijeću – 5 od 9 vijećnika su žene. To je prvi put u povijesti Lopara i rijetkost u hrvatskoj lokalnoj samoupravi, naglašavajući ulogu ženskog doprinosa u donošenju odluka.

Suradnja bez granica – jednoglasne odluke kao raritet

Bez obzira na brojnu nadmoć jedne liste, u Općinskom vijeću vlada odlična suradnička atmosfera. Većina odluka donosi se jednoglasno, što je iznimka u današnjoj politici. Primjer je proračun za 2026. godinu, usvojen konsenzusom – još jedan rijedak uspjeh koji osigurava stabilnost i fokus na razvoj općine.

Hvala Loparanima – 20. obljetnica kao prigoda za zajedničko slavlje

Naša zahvalnost ide svim Loparanima, a posebno onima koji su dali ključan doprinos stvaranju i razvoju Općine. Lopar je danas uzor mnogim drugima, a ova 20. obljetnica neka bude sretna i vesela za sve nas. Nastavimo zajedno graditi budućnost!

Upravni odjel za investicije, prostorno planiranje i društvene djelatnosti

U općinskoj upravi ustrojena su dva odjela i to Upravni odjel za financije i komunalni sustav te Upravni odjel za investicije, prostorno planiranje i društvene djelatnosti. Unutar **Upravnog odjela za investicije, prostorno planiranje i društvene djelatnosti** ustrojena su tri odsjeka: odsjek za opće poslove i investicije, odsjek za prostorno planiranje i gospodarstvo te odsjek za društvene djelatnosti. Tijekom protekle 2025. godine provedeno je niz aktivnosti, programa i natječaja, od kojih neke donosimo u nastavku.

Provodila se Odluka o socijalnoj skrbi i temeljem te odluke u 2025. godini 12 korisnika ostvarilo je pravo na pomoć za podmirenje pogrebnih troškova koja iznosi 400,00 eura, pravo na pomoć za podmirenje troškova lijekova ostvario je jedan korisnik i to do 30,00 eura mjesečno za lijekove koji nisu pokriveni preko Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Zahtjev za jednokratnu pomoć za novorođenče ostvarilo je 7 podnositelja zahtjeva i to u iznosu od 1.500,00 eura.

Pomoć za troškove prijevoza roditelju ili skrbniku u domove socijalne skrbi ostvario je jedan podnositelj zahtjeva, a pomoć može ostvariti roditelj ili skrbnik jednom mjesečno u visini povratne karte javnim prijevozom. Najviše zahtjeva i pomoći ostvarile su osobe s utvrđenim invaliditetom, kojih je u izvještajnom razdoblju bilo 12. Sukladno odluci, ako su osobe starije od 18 godina imaju pravo na mjesečnu pomoć u iznosu od 100,00 eura, a ako su mlađi od 18 godina imaju pravo na mjesečnu pomoć ovisno o stupnju invaliditeta.

Jedan podnositelj zahtjeva ostvario je pravo na pomoć za medicinski potpomognutu oplodnju u iznosu od 1.000,00 eura, i to za troškove nastale u vezi s provedbom postupka medicinski potpomognute oplodnje, koji ostvaruju žene ili parovi s prebivalištem na području Općine Lopar. Jednokratnu novčanu pomoć zatražila su dva korisnika i to u iznosu od 500,00 eura, a to pravo ostvaruje ako to zahtijevaju životne okolnosti u kojima se osoba našla.

U siječnju 2025. godine općinski načelnik je donio Odluku o sufinanciranju dijela **troškova vozačkog ispita** A ili B kategorije, a uvjet je bio da vozač ima prijavljeno prebivalište u Općini Lopar, da nema više od 35 godina i da domaćinstvo nema dugovanja prema Općini ili komunalnom poduzeću. Temeljem odluke 16 novih

vozača ostvarilo je pravo na sufinanciranje vozačkog ispita u iznosu od 250,00 eura. Novom odlukom u 2026. godine Općina Lopar nastavlja poticati mlade Loparane na polaganje vozačkog ispita.

U kolovozu 2025. godine općinski načelnik je donio **Odluku o sufinanciranju radnih bilježnica i/ili obveznih radnih materijala za učenike s prebivalištem na području Općine Lopar** u nadolazećoj školskoj godini. Temeljem te odluke 66 osnovnoškolaca ostvarilo je pravo na 60,00 eura.

Krajem rujna raspisan je natječaj za **odjeljenje stipendija učenicima srednjih škola i studentima za školsku/akademsku godinu 2025./2026.** Uvjete za odjeljenje stipendija zadovoljilo je **19** studenata za stipendiju u iznosu od **150,00 eura** mjesečno, **13** učenika koji se školuju na otoku Rabu za stipendiju u iznosu od **80,00 eura** mjesečno i **23** učenika koji se školuju izvan otoka Raba za stipendiju u iznosu od **120,00 eura** mjesečno. Stipendije se isplaćuju 9 mjeseci u školskoj/akademskoj godini, a ugovorom su stipendisti obvezani svojim radom sudjelovati u humanitarnim, ekološkim, odgojno-obrazovnim i sportsko-rekreacijskim programima koje organizira Općina Lopar.

Tijekom kolovoza proveden je natječaj za **financiranje javnih potreba na području Općine Lopar** za 2026. godinu, te je temeljem zaprimljenih prijava i programa općinski načelnik donio odluku o financiranju za 26 tražitelja i to su: Udruga veterana Domovinskog rata Lopar, Muški rukometni klub Arba Rab, Sportsko ribolovno društvo Lopar, Ženska klapa Užanca, Udruga umirovljenika MUP-a Rab, Udruga umirovljenika otoka Raba, Specijalistička pedijatrijska ordinacija Šime Paparić, Pokret za život, Moto klub Rab, Srednja škola Markantuna de Dominisa Rab, Malonogometni klub Lopar, Udruga ovčara Lopar, Gradsko društvo Crvenog križa Rab, KUD San Marino Lopar, Udruga iznajmljivača obiteljskog smještaja Lopar, Dobrovoljno vatrogasno društvo Rab, Klapa Sveti Marin, Gradska knjižnica Rab, Županijska specijalna bolnica Insula, Lovačko društvo Kuna, Osnovna škola Ivana Rabljanina Rab, Nastavni zavod za javno zdravstvo, Dobrovoljno vatrogasno društvo Lopar, Odbojkaški klub Rab, Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata – Podružnica PGŽ, ogranak Lopar i Košarkaški klub Rab. Prema Odluci, više od **190.000,00 eura osigurano je u proračunu Općine Lopar za 2026. godinu** za financiranje javnih potreba.

Brinemo i o našim mještanima treće dobi, pa su tako 262 umirovljenika s prebivalištem u Općini ostvarila pravo na **75,00 eura uskrsnice**, a 265 umirovljenika na **75,00 eura božićnice**, što čini gotovo 40.000,00 eura za naše umirovljenike. Isto tako, a vezano uz brigu za umirovljenike, općinski načelnik donio je Odluku o pomoći za podmirenje troškova dopunskoga zdravstvenog osiguranja umirovljenicima i osobama starijim od 65 godina sukladno kojoj pravo na pomoć za podmirenje troškova dopunskoga zdravstvenog osiguranja ostvaruju umirovljenici i osobe starije od 65 godina ako su državljani Republike Hrvatske, imaju prebivalište na području Općine Lopar, te imaju sklopljenu ili obnovljenu policu dopunskog zdravstvenog osiguranja za 2025. godinu. Svaki podnositelj zahtjeva ostvaruje najviše do 111,49 eura godišnje, a do kraja 2025. godine plaćeno je **dopunsko zdravstveno osiguranje** za 177 umirovljenika. Upravni odjel za investicije, prostorno planiranje i društvene djelatnosti bavi se i aktivnostima vezanim uz protupožarnu zaštitu, civilnu zaštitu, prevenciju kriminaliteta na području Općine, kao i brojnim drugim popratnim aktivnostima.

Cesta Melak – Mjesno groblje Lopar

U 2025. godini izgrađena je cesta Melak – Mjesno groblje Lopar, nerazvrstana cesta sa svom pripadajućom infrastrukturom u duljini od 200 m koja spaja postojeću nerazvrstanu cestu za groblje u Loparu i državnu cestu D-105. Za izvođača radova je odabrana tvrtka Vigra d. o. o., a vrijednost ugovora je 543.326,79 eura bez PDV-a. Nadzor je vršila tvrtka FLUM – ING d. o. o u vrijednosti od 8.600,00 eura + PDV. Gradnja nerazvrstane ceste omogućila je brže, sigurnije i ekonomičnije povezivanje prometnom infrastrukturom na području Općine Lopar. Osiguranje funkcionalne prometne infrastrukture preduvjet je turističkog i gospodarskog razvoja područja. Izgradnju nerazvrstane ceste sufinancirala je Primorsko-goranska županija u iznosu od 20.000,00 eura za projekt razvoja otoka.

Za projekt „**Izgradnja Spomenika braniteljima Domovinskog rata**“ u svibnju 2025. je potpisan ugovor s

odabranim izvođačem radova, a radovi su završeni krajem kolovoza 2025. godine. Ukupni ugovoreni iznos radova bio je 66.256,00 eura bez PDV-a, a Ministarstvo hrvatskih branitelja sufinanciralo je izgradnju spomenobilježja u iznosu od 33.352,50 eura.

Postavljanje Spomenika braniteljima Domovinskog rata

U 2025. završena je **izgradnja dječjeg vrtića**, ali i kompletno opremanje kuhinjom, namještajem, igračkama, sitnim inventarom i ostalim potrebnim pratećim sadržajem. Ukupna vrijednost projekta iznosi gotovo 2.100.000,00 eura s PDV-om. Podsjetimo, Općini Lopar je od Ministarstva znanosti i obrazovanja, za projekte koji se financiraju iz mehanizma za oporavak i otpornost, dodijeljeno 544.695,00 eura bespovratnih sredstava za izgradnju dječjeg vrtića. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, putem Programa razvoja otoka za 2025. godinu sufinanciralo je izgradnju dječjeg vrtića u Loparu u iznosu od 142.500,00 eura. Stručni nadzor nad gradnjom dječjega vrtića provodila je tvrtka Flum-ing d. o. o. Ova tvrtka je vrtiću darovala 2.000,00 eura za nabavku didaktičkih i drvenih igračaka. Preostali iznos financiran je kreditom putem HBOR-a. Tehnički pregled zgrade bio je 14. studenoga, a uporabna dozvola ishodovana je 24. studenoga 2025. Djeca su počela pohađati novi vrtić 5. prosinca uoči blagdana Sv. Nikole, zaštitnika djece i pomoraca.

Sanacija gatova Dubac i Saramić, postojećih pomorskih građevina izvan lučkog područja, započela je u lipnju 2025. godine, početkom postupka javne nabave „**Održavanje pomorskog dobra**“. Sanacija je završena u prosincu 2025. godine prema ugovorenom iznosu od 187.181,25 eura s PDV-om. Radove na izvanrednom održavanju postojećih pomorskih građevina izvan lučkog područja sufinanciralo je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture i to u ukupnom iznosu od 150.000,00 eura.

Za projekt postavljanja **opreme za smirivanje prometa** sklopljen je ugovor o ugradnji opreme na iznos od 16.440,00 eura bez PDV-a. Ugrađena je oprema za smirivanje prometa na 9 mjesta na nerazvrstanim cestama u vlasništvu Općine Lopar. Usporedno je postavljena i napravljena odgovarajuća signalizacija. Općina Lopar je krajem srpnja 2025. godine s Ministarstvom unutarnjih poslova, na temelju Nacionalnog programa sigurnosti cestovnog prometa Republike Hrvatske, sklopila Sporazum o sufinanciranju radova na sanaciji opasnih mjesta i to do iznosa od 14.437,50 eura. Općina je financirala preostale radove do ukupno ugovorene vrijednosti radova.

U prosincu 2025. godine je započeo postupak javne nabave na projektu „**Uređenje centra mjesta Lopar**“. Ovim projektom obuhvatit će se parterno uređenje okoliša vrtića, nabava igrala, nabava i ugradnja ograde, hortikulturno uređenje okoliša dječjeg vrtića, uređenje ulaznog platoa u zgradu Općine, nabava i postavljanje tri pergole na zgradu dječjeg vrtića za prirodno zasjenjenje ljeti i zaštitu od vjetrova zimi, te parkiralište za potrebe djelatnika Dječjeg vrtića, Općine Lopar i roditelja čija djeca pohađaju dječji vrtić. Uređenjem centra mjesta obnovit će se i revitalizirati središnji dio Općine, fokusirajući se na potrebe domicilnog stanovništva, posebice djece i mladih. Procijenjena vrijednost projekta iznosi 250.000,00 eura.

Novi dječji vrtić PO Maškarić

Uz gore navedeno, Upravni odjel za investicije, prostorno planiranje i društvene djelatnosti **desna je ruka općinskom načelniku u provođenju i realizaciji drugih aktualnih projekata i projekata završenih u 2025. godini**: Transformacija prostornog plana uređenja Općine Lopar, izgradnja šetnica kroz Lopar, sanacija i asfaltiranje nerazvrstanih cesta, izrada kamenih zidova i doprema urbane opreme – tuševi za plažu.

Upravni odjel za financije i komunalni sustav

Upravni odjel za financije i komunalni sustav od nedavno u svom sastavu ima četiri službenika. U Odsjeku za komunalni sustav pridružila se još jedna djelatnica, diplomirana pravnica, na radnom mjestu **višega stručnog suradnika – komunalnog, prometnog i pomorskog redara**.

Natječaj za radno mjesto komunalnog redara Općina je ponavljala u više navrata, no do sada na te natječeaje nije zaprimljena nijedna prijava niti je iskazan interes kandidata. Novoj djelatnici želimo puno uspjeha u radu koji je zahtjevan, odgovoran i važan za cijelu zajednicu. Tijekom protekle dvije godine Odsjek je provodio aktivnosti čišćenja šetnice prema Vili Miri od čamaca i olupina postavljenih na kopnom dijelu uz šetnicu, na Mulu i u Lučici (luka San Marino). U suradnji s komunalnim poduzećem **Lopar Vrutak d. o. o.** organiziran je besplatan odvoz i zbrinjavanje kampkućica smještenih u sklopu okućnica ili na poljoprivrednim površinama.

U Odsjeku za komunalni sustav tijekom 2025. godine pratile su se aktivnosti na terenu te su se mještani pravodobno upućivali na pribavljanje dodatne dokumentacije u cilju ishoda akata za legalnost objekata. Najčešće se radilo o pomoćnim građevinama poput garaža, bazena ili o izvođenju radova bez prijave početka građenja.

Važno je naglasiti kako neki zahvati u prostoru ne podliježu ishodu građevinske dozvole, već se sukladno **Pravilniku o jednostavnim i drugim građevinama i radovima** mogu izvoditi bez građevinske dozvole i glavnog projekta, ili samo s glavnim projektom. Stoga je važno informirati se putem važećih odredbi Prostornog plana, kod službenika u nadležnim upravnim tijelima ili kod ovlaštenih arhitekata koji mogu pružiti potrebne informacije kada nismo sigurni koja je dokumentacija potrebna za određeni zahvat u prostoru.

Tijekom protekle godine imali smo situacije u kojima je odjel morao reagirati u prvim danima razdoblja privremene zabrane izvođenja građevinskih radova, kao i u posljednjim danima prije njezina završetka, što je često rezultiralo nezadovoljstvom mještana, i od strane investitora i susjeda. Želimo naglasiti kako je **privremena zabrana izvođenja građevinskih radova u 2026. godini** na snazi u razdoblju od 22. svibnja do 20. rujna. Molimo sve za pridržavanje propisanih rokova, osim u slučajevima izuzeća predviđenih odlukom. Važno

je napomenuti kako se ova zabrana ne odnosi na sve radove, već na radove propisane odlukom, poput zemljanih radova (iskopi, odvoz materijala s gradilišta, nasipavanje i sl.) te izrade konstruktivnih dijelova građevine.

Želimo zahvaliti i službenicima **Policijske postaje Rab** koji nas prate u našim aktivnostima, bilo da se radi o nepropisnom parkiranju vozila na prometnicama i pločnicima namijenjenima pješacima, na autobusnom okretištu, nepropisnom kampiranju na javnim površinama, prometovanju quadova na nedozvoljenim lokacijama ili ostavljanju prikolica na dijelovima prometnica. Njihova prisutnost doprinosi osjećaju sigurnosti kako za službenike, tako i za lokalnu zajednicu i turiste koji ponekad nisu upoznati s lokalnim pravilima.

U posljednje vrijeme na našim prometnicama sve su češći **električni romobili** kojima upravljaju djeca bez propisne zaštitne opreme i bez dovoljno znanja o pravilima u prometu. U cilju povećanja sigurnosti u prometu krajem godine postavljeni su i **ležeći policajci** na pojedinim sporednim prometnicama kako bi se smanjila brzina kretanja vozila.

Bez komunalnog poduzeća **Lopar Vrutak d. o. o.** naš rad bio bi znatno otežan. Oni nas prate u brojnim redovnim aktivnostima i predstavljaju važnu potporu odjelu u svim područjima komunalnog sustava. Ovim putem zahvaljujemo im na suradnji i pomoći.

U Odsjeku za financije krajem 2025. godine donesena je nova odluka od strane predstavničkog tijela kojom se **vrijednost boda za izračun komunalne naknade** povećava s **0,67 EUR/m² godišnje na 1,01 EUR/m²**. Također, Odlukom o porezima promijenjen je **iznos poreza za 2026. godinu**, koji sada iznosi **8,00 EUR po m² za porez na nekretnine**, dok je u prethodnoj godini iznosio **5,00 EUR po m²**. Porez na korištenje javnih površina povećan je za sve korisnike za **50 %**.

Općinsko vijeće je u prosincu izglasalo **konsolidirani proračun Općine Lopar za 2026. godinu** u iznosu od **7.046.700,00 EUR**, zajedno s raspoloživim sredstvima iz prethodnih godina. Proračun za 2025. godinu iznosio je **8.366.921,88 EUR**, dok je izmjenama i dopunama proračuna isti smanjen za **34,7 %**, na **5.460.300,00 EUR**. **Izvršenje proračuna u 2025. godini** iznosilo je **3.908.180,47 EUR** (prihodi i primici) i **4.562.796,53 EUR** (rashodi i izdaci).

Nadamo se kako ćemo i u narednom razdoblju nastaviti uspješno raditi na unapređenju komunalnog sustava i financijske stabilnosti Općine, kao i doprinositi kvaliteti života svih naših mještana.

Radovi na bujičnom toku Jamina

Bujica Jamina najizrazitiji je bujični tok na području Općine Lopar. Nastaje na dijelu masiva Kamenjak i spušta se prema uvali Crnika u kojoj je smješteno ušće. Ukupna duljina toka bujice Jamina je oko 1.330 m i prikuplja oborinske vode sa slivnog područja površine oko 0,55 km².

Situacija uoči početka radova

Sliv bujice je u gornjem toku brdskog karaktera s uskim i strmim koritom, dok je dio toka bujice Jamina koji prolazi Loparskim poljem obilježen malim padom s plitkim i širokim koritom. Ušće je dosad „ulazilo“ u Rajsku plažu na lokaciji gdje kod velikih kiša uzrokuje eroziju pješčane plaže koja predstavlja potencijalnu opasnost za kupaca i šetače. Bilo je potrebno izvesti rekonstrukciju ušća tako da se ono izvede južnije, odnosno na samom kraju pješčane plaže, čime bi se opasnosti svele na minimum, te smanjila erozija i uništenje Rajске plaže.

Južni dio Rajске plaže nakon izvedenih radova

Južni dio Rajске plaže nakon izvedenih radova

Općina Lopar izradila je projektnu dokumentaciju (tvrtka Flum-ing d. o. o. za projektiranje i nadzor u iznosu od 3.301,48 eura) i ishodila građevinsku dozvolu (KLASA: UP/I-361-03/23-01/000079, URBROJ: 2170-03-07/2-24-0011 od dana 11. siječnja 2024.). Ovom projektnom dokumentacijom obuhvatila se rekonstrukcija, odnosno izmještanje ušća bujice Jamine na katastarskim česticama 1094/1, 1094/3 i 10297/1 (k. o. Lopar).

Hrvatske vode su, u dogovoru s Općinom Lopar, zatražile izdavanje rješenja o izmjeni građevinske dozvole u vezi promjene naziva investitora u toj dozvoli, što je i dozvoljeno Rješenjem o izmjeni građevinske dozvole (KLASA: UP/I-361-03/24-01/000018, URBROJ: 2170-03-07/2-24-0003 od 27. veljače 2024.). Potpisan je Ugovor o izvođenju radova (trajanje ugovora je 12 mjeseci) s Vodogradnjom Rijeka d. o. o. na iznos od 1.105.040,39 eura bez PDV-a, odnosno 1.381.300,49 eura s PDV-om. Sredstva su osigurala Hrvatske vode.

Dan Općine Lopar obilježen svečanom sjednicom i otkrivanjem spomenika braniteljima

Dana 5. rujna je, povodom Dana Općine Lopar i blagdana Male Gospe, održana svečana sjednica na Dvoranskom trgu, uz otkrivanje Spomenika braniteljima Domovinskog rata. U prijepodnevnim satima istoga dana, Općina Lopar je svim sportašima školskog uzrasta (osnovna i srednja škola) s prebivalištem na području Općine Lopar, a koji su aktivni članovi sportskih klubova, na svečanom prijemu u Sportskoj dvorani Lopar uručila prigodan poklon.

Sportaše su dočekali načelnik Općine Zdenko Jakuc, zamjenik predsjednika Općinskog vijeća (prvi potpredsjednik) Ivan Pičuljan, ravnatelj Centra za kulturu i sport Lopar David Hrabrić i pročelnica Upravnog odjela za investicije, prostorno planiranje i društvene djelatnosti Ana Benić. U obraćanju učenicima od strane nadležnih, naglašena je važnost bavljenja sportom, a neki su se prisjetili i vremena kada Lopar nije imao sportsku infrastrukturu kakvu ima danas. Učenici su redom prozvani, a svaki učenik je rekao i kojim se sportom bavi, te zašto ga voli.

Vrhunac dana, bila je, dakako, svečana sjednica Općinskog vijeća na Dvoranskom trgu, koja je započela u 17 sati. Sjednica je započela himnom RH, te minutom šutnje kojom je odana počast svim poginulim i umrlim hrvatskim braniteljima. Svečanoj sjednici nazočili su i Josip Borić, kao izaslanik predsjednika Sabora, ministar turizma i sporta Tonči Glavina kao izaslanik Vlade RH, zamjenik župana PGŽ-a Robert Matić, direktor HTZ-a Kristijan Staničić, predstavnici HVIDRE Grada Vukovara i braniteljske udruge s područja Općine Lopar, kao i ostali visoki uzvanici.

Prvi potpredsjednik Općinskog vijeća, Ivan Pičuljan, na početku sjednice pozdravio je sve prisutne. Načelnik Zdenko Jakuc osvrnuo se na niz projekata i mjera koje čekaju Općinu Lopar, i prisjetio Dana Općine prethodne godine, kada se položio kamen temeljac za izgradnju novog dječjeg vrtića. Zahvalio je nizu svojih suradnika i svakome koji su dio „mozaika“ ove zajednice, čestitao Dan Općine i Malu Gospu sumještanima, te rekao kako je ovaj spomenik braniteljima koji se na ovoj svečanoj sjednici otkriva kruna zahvalnosti onima koji su nam omogućili da danas živimo u miru i razvijamo svoju zajednicu.

Gradonačelnik „susjednog“ Grada Raba Nikola Grgurić također je čestitao Dan Općine, naglasivši kako bez jakog Lopara nema jakog Raba, i obrnuto. Zamjenik župana PGŽ-a, Robert Matić, pozdravio je uzvanike i čestitao Loparanima Dan Općine. Spomenuo je da iako je Općina Lopar među najmlađima, pravi je primjer razvoja, i da taj razvoj nije došao preko noći. Naglasio je da će i u Županiji uvijek imati stabilnog partnera. Direktor HTZ-a, Kristijan Staničić, zahvalio je svima na doprinosu turističkog razvoja, te rekao kako Lopar ima visoke turističke brojke. Naglasio je i kako je HTZ Loparu uvijek na raspolaganju.

Ministar Tonči Glavina izrazio je nadu da će Općina iskoristiti sredstva Ministarstva koja se dodjeljuju gradovima i općinama i rekao da mu je čast biti tu, na otkrivanju spomenika hrvatskim braniteljima. Loparanima je zaželio još jednu uspješnu godinu. Izaslanik predsjednika Sabora, gosp. Josip Borić, osvrnuo se na veliki proračun Općine Lopar, naglasivši kako je to pokazatelj da se u dobrom smjeru ide. Rekao je da branitelje treba razumjeti, te im odavati čast i pijetet, a da je ovo otkrivanje spomenika još jedan takav čin. Rekao je da su u Loparu resursi dobri, i da se ovdje radom da živjeti.

Za glazbeni predah, pobrinula se ženska klapa „Užanca“, muška klapa „Sv. Marin“, loparski Pučki pivači (KUD „San Marino“), kao i ostali članovi KUD-a „San Marino“. Učenicima za odličan uspjeh tijekom osmogodišnjeg školovanja, Općina Lopar dodjeljuje posebno izrađen medaljon za odličan uspjeh i primjeran rad tijekom svih 8 razreda osnovne škole. Najuspješnije učenice su Tania Miletić, Veronika Perić i Ela Tomičić.

Za odličan uspjeh tijekom srednjoškolskog obrazovanja dodijeljena je novčana nagrada i pohvalnica Đeniti Miletić i Santi Sandalić. Za iznimnu podršku, predan rad i nesebičan doprinos u ostvarivanju ciljeva i misija zahvalnica Općine Lopar dodijeljena je Dobrovoljnom vatrogasnom društvu Lopar, a za međunarodnu promociju tradicionalnih običaja, očuvanja i unapređenja kulturne baštine KUD-u „San Marino“. Osim zahvalnica, dodjeljuje se i nagrada Općine Lopar koju prati novčana nagrada, a ovogodišnji laureati su Marija Paparić i Milica Pičuljan, koje su ostavile neizbrisiv trag u Općini Lopar po pitanju školstva i doprinosa u obrazovanju samog mjesta, o čemu je prilog u prošlogodišnjem, 28. broju Loparske besede, priredio Antonio Škarić (CZKiS Lopar).

Nakon dodjele priznanja prešlo se na svečanost otkrivanja spomen-obilježja braniteljima iz Domovinskog rata. Spomenik je otkrila dječja sekcija KUD-a „San Marino“, a blagoslovio vlč. Božidar Volarić. Ovaj spomenik iskaz je poštovanja braniteljima, njihovu herojstvu, hrabrosti, spremnosti i žrtvi, a Ministarstvo hrvatskih branitelja pomoglo je u njegovu sufinanciranju.

Nakon svečane sjednice, uslijedilo je druženje u restoranu San Marino Resort. Ranije tijekom dana, još prije svečane sjednice, ministar Točni Glavina, zajedno s ostalim visokim uzvanicima, posjetio je Rajsku plažu i Interpretacijski centar „Čovik i more”, kroz koji ih je provela Katarina Paparić.

I sam dan Male Gospe Lopar je još jednom obilježio bogatim programom. Proslava Male Gospe započela je polaganjem vijenaca na Mjesnom groblju Lopar, gdje su se prisutni prisjetili svih sumještana koji više nisu ovdje, branitelja, a kako je naglasio načelnik Općine Lopar Zdenko Jakuc prilikom polaganja, „mi moramo kao obvezu uzeti graditi ovu Općinu u zajedništvu da bude još bolje nego li je danas“. Vijence su položile delegacije Općine Lopar i ZU HVIDRE Vukovarsko-srijemske županije.

Obilježavanje je nastavljeno prvom od tri svete mise, a koju je predvodio krčki biskup mons. Ivica Petanjak, u svetištu Gospe, koji nas je u homiliji svojim jednostavnim, narodnim, s dozom humora, a opet razumljivim govorom vraćao na početke, jer Marijinim rođenjem je započelo naše spasenje, na pripremu koju je Bog pripravljaio kroz povijest spasenja, a uvijek je u perspektivi našega spasenja (Ruža Kaštelan).

Od 11 sati u šatoru Melak organizirana je fešta uz bogatu gastronomsku ponudu (vol na ražnju, tripice, sočivo, odojak na ražnju), trgovačku ponudu i glazbeni program klape Sol. Do kraja dana uslijedile su dvije svete mise (u 15 i 17 sati), a od 20 sati kulturno-umjetnički program (nastup folklornih sekcija i Pučkih pivača). Od 20:45 nastupio je bend Diktatori, s glavnom zvijezdom Giulianom, koji se pojavio oko 22:30.

Godišnja vježba stožera Civilne zaštite

Sukladno Planu vježbi Civilne zaštite za 2025. godinu, 24. studenoga je održana vježba evakuacije i spašavanja. U vježbi pod nazivom „TZ Lopar 2025.“ sudjelovali su Stožer civilne zaštite Općine Lopar, DVD Lopar, MUP PP Rab, tim Hitne medicinske pomoći, interventni tim GDCK-a Rab i djelatnici TZO-a Lopar.

Cilj vježbe bio je praktična provjera plana evakuacije i spašavanja zaposlenika TZO-a Lopar i posjetitelja Interpretacijskog centra „Čovik i more“ u slučaju mogućeg požara. Osim osposobljenosti djelatnika u slučaju izvanrednih situacija i valjanosti predviđenih pravaca evakuacije, promatrala se osposobljenost i postupak u intervenciji operativnih snaga sustava civilne zaštite i žurnih službi.

Mladi u fokusu Općine Lopar – dodijeljene stipendije za novu školsku i akademsku godinu

U Sportskoj dvorani Lopar 29. prosinca dodijeljene su stipendije učenicima srednjih škola i studentima za školsku i akademsku godinu 2025./2026. Stipendije se dodjeljuju temeljem školskog uspjeha i redovitog upisa u novu školsku, odnosno akademsku godinu.

Stipendije se razlikuju prema statusu i mjestu školovanja – studenti (150,00 eura mjesečno), učenici koji se školuju na otoku Rabu (80,00 eura mjesečno), učenici koji se školuju izvan otoka Raba (120,00 eura mjesečno). Dodijeljeno je 17 studentskih stipendija, i 36 učeničkih (13 za školovanje na Rabu, 23 za školovanje izvan Raba). Učenicima su se također obratili načelnik Općine Zdenko Jakuc i ravnatelj Centra za kulturu i sport Lopar, David Hrabrić.

Načelnik je istaknuo kako Općina treba mlade, i da vjeruje da će svatko ovdje, kako u Loparu, tako i na otoku

Rabu, naći načina kako da svojim znanjem i iskustvom doprinese zajednici, jer svatko to u konačnici može ako želi. Napomenuo je kako i svi stipendisti sada, neovisno o tome jesu li trenutačno učenici ili studenti, se mogu svakodnevno obratiti Općini svojim sugestijama, ali ih i pozvao da se uključe u društvena događanja mjesta, putem udruga, manifestacija, s posebnim naglaskom na ekološku akciju „Neka školji budu bolji“, te manifestaciju Loparsku noć.

Dva desetljeća rasta – snažno partnerstvo Županije i Lopara za bolju budućnost

Ovogodišnja proslava 20. obljetnice osnutka Općine Lopar prilika je za osvrt na postignuto u protekla dva desetljeća kao i podsjetnik na kvalitetnu suradnju između Primorsko-goranske županije i najmlađe općine. Od samih početaka, Županija je u Loparu prepoznala proaktivnog partnera, što je rezultiralo nizom kapitalnih projekata koji su iz temelja promijenili vizuru mjesta i kvalitetu života njegovih mještana.

Jedan od stupova te suradnje svakako je kontinuirano ulaganje u prometnu infrastrukturu. Redovitim održavanjem i rekonstrukcijom županijskih cesta, osigurana je bolja povezanost s ostatkom otoka, dok su projekti u pomorskom dobru postavili Lopar na kartu modernih nautičkih i komunalnih odredišta. Poseban ponos predstavljaju investicije u luke Melak i San Marino, čija je izgradnja i uređenje omogućilo sigurniji privez za lokalno stanovništvo, ali i snažan zamašnjak razvoju turizma.

Partnerstvo se jednako snažno osjetilo i u društvenoj sferi. Zajedničkim snagama sudjelovali smo u opremanju i uređenju sportske dvorane u Loparu, mjesta okupljanja loparske mladosti i sportaša, kao i u obnovi ispostave Doma zdravlja PGŽ-a. Kvalitetna primarna zdravstvena zaštita „na kućnom pragu“ prioritet je koji Županija i Općina dosljedno provode, osiguravajući mještanima standard dostojan suvremenog društva.

Županija vodi računa o svima koji brinu o sigurnosti stanovnika i imovine na ovom području. Kao znak priznanja za iznimnu požrtvovnost loparskih

vatrogasaca, koji neumorno bdiju nad otokom i sudjeluju u zahtjevnim akcijama spašavanja na moru, Županija je DVD-u Lopar donirala novi brodski motor. Ova nagrada simbol je zahvalnosti za svaku minutu provedenu na terenu i svaku uspješnu intervenciju.

„Čestitam vam prvih dvadeset godina ponosne i uspješne Općine Lopar! Vaš put od osamostaljenja do danas primjer je kako se vizijom, radom i ljubavlju prema rodnom kraju gradi zajednica na koju svi možemo biti ponosni. Primorsko-goranska županija ostaje vaš postojan partner u svim budućim projektima, od cesta do luka, jer Lopar nije samo turistički biser našeg Kvarnera, već zajednica vrijednih ljudi s kojima nam je čast surađivati. Sretan vam Dan Općine!“ poručio je župan Ivica Lukanović u čestitki svim žiteljima Lopara povodom obljetnice. Pred Loparom su novi izazovi i novi projekti, no dosadašnja suradnja jamstvo je da će se svaki budući kamenčić u mozaiku razvoja ovog mjesta slagati s jednakim uspjehom kao i u proteklih dvadeset godina.

Razgovarao: David Hrabrić

Osvrt na 2025. godinu i 20 godina Općine Lopar

Kako biste ocijenili 2025. godinu za Općinu Lopar – je li bila uspješna i po čemu ćete je najviše pamtit?

Godinu 2025. ocijenio bih kao stabilnu i uspješnu, ali prije svega radnu godinu u kojoj su se vidjeli konkretni rezultati dugoročnog planiranja. Bila je to i izborna godina, koja je potvrdila kontinuitet odgovornosti i podrške Loparana politikama koje provode HDZ i ljudi koje za izbore predlaže, bila je to godina realizacije važnih infrastrukturnih projekata.

Pamtit ćemo je po nastavku komunalnih ulaganja, jačanju infrastrukture i održavanju standarda koji smo godinama gradili. Također, bila je to godina u kojoj se potvrdilo da Lopar ima kontinuitet razvoja i jasno postavljene prioritete. U konačnici, možda najvažnije – bila je to godina stabilnosti, a to je temelj za svaki daljnji iskorak. Ili skraćeno – bila je to godina uspjeha za našu Općinu Lopar, mene osobno i stranku HDZ koju vodim na nivou općinske organizacije sada već punih 20 godina.

Koji su projekti ili odluke obilježili proteklu godinu u Loparu? Što biste posebno izdvojili?

Prošla 2025. godina bila je obilježena konkretnim i dugo pripremanim projektima koji su konačno realizirani ili dovedeni u završnu fazu. Otvaranje dječjeg vrtića u Općini Lopar, kojem je nazočio i potpredsjednik Vlade RH, gosp. Oleg Butković, jedan je od najvažnijih projekata posljednjih godina. To nije samo infrastrukturni objekt – to je snažna demografska i društvena poruka. Roditeljima je olakšana svakodnevica, djeca imaju kvalitetne uvjete za odgoj i obrazovanje, a Lopar pokazuje da razmišlja dugoročno. Ulaganje u djecu uvijek je najisplativije što je ključno za demografsku sliku naše općine.

Tu je i završetak luke Melak što predstavlja značajan infrastrukturni iskorak. Riječ je o projektu koji ima višestruki značaj – od sigurnijeg veza za lokalno stanovništvo do dodatnog razvoja turističke ponude i bolje prometne povezanosti. Također, potpisan je ugovor za izgradnju zgrade komunalnog društva Lopar Vrutak, čime stvaramo preduvjete za još učinkovitije i kvalitetnije pružanje komunalnih usluga. To je projekt

koji možda nije uvijek u prvom planu javnosti, ali dugoročno ima velik utjecaj na svakodnevni život. Važno je naglasiti da su svi ovi projekti osigurali i snažnu potporu s državne razine, što pokazuje dobru suradnju lokalne i nacionalne politike. Upravo takav pristup – priprema kvalitetnih projekata i osiguravanje financiranja – ključan je za daljnji razvoj.

Koliko se u protekloj godini napredovalo u komunalnim projektima?

Napredak u komunalnoj infrastrukturi tijekom protekle godine bio je značajan i, što je još važnije, sustavan. Načelnik i vijećnici nisu se fokusirali samo na pojedinačne zahvate, nego na cjelovito podizanje standarda komunalnih usluga u Loparu. Uz to, nastavilo se s uređenjem prometnica, javnih površina i komunalne infrastrukture – od manjih zahvata koji građanima znače u svakodnevnom životu, do planskih ulaganja koja dugoročno podižu kvalitetu prostora. Takvi projekti možda nisu uvijek spektakularni, ali čine razliku u standardu života. Važno je naglasiti da se kroz sve ove projekte vidi kontinuitet rada i jasna strategija razvoja – korak po korak gradimo funkcionalniji i uređeniji Lopar.

Razvoj luka kontinuirano je važna tema u Loparu. Što je konkretno napravljeno u posljednje vrijeme i koji su sljedeći koraci?

Lučka infrastruktura u Loparu ima strateški značaj i za svakodnevni život mještana i za razvoj turizma, i upravo zato se tim projektima pristupa planski i u fazama. U proteklom razdoblju završava se izgradnja i uređenje luke Melak, u dvije faze, što je bio jedan od ključnih infrastrukturnih zahvata koji traje već dulje vrijeme. Time su značajno poboljšani uvjeti za vez plovila, sigurnost i funkcionalnost same luke. Paralelno s tim, radilo se i na sanaciji i unaprjeđenju luke San Marino, koja je također iznimno važna, posebno u turističkom

kontekstu. No, tu se ne staje – u pripremi je nastavak treće faze izgradnje luke Melak, koja će dodatno podići kapacitete i kvalitetu lučke infrastrukture. Riječ je o kontinuiranom procesu koji zahtijeva ozbiljno planiranje, dokumentaciju i financijska sredstva. Velika je pomoć tu od strane ŽLU-a Rab. Upravo tu dolazi do izražaja važnost dobre suradnje s državnom razinom. Svojim radom u Hrvatskom saboru nastojim aktivno zastupati projekte poput ovih, jer bez podrške države ovakvi zahvati teško bi bili ostvarivi. Lobiranje i komunikacija s resornim ministarstvima i praćenje projekata dio su tog procesa. Mogu reći da je upravo ta povezanost lokalne inicijative i državne potpore ključ uspjeha – jer samo tako možemo realizirati projekte koji su od dugoročnog značaja za Lopar.

Koliko je dječji vrtić promijenio svakodnevni život u Loparu i vidite li pomake kada je riječ o mladim obiteljima?

Dječji vrtić jedan je od onih projekata koji možda na papiru izgleda kao lokalna investicija, ali u stvarnosti ima puno širi društveni značaj. Iz perspektive saborskog zastupnika, mogu reći da su upravo ovakvi projekti ključni za demografsku stabilnost manjih sredina poput Lopara. U svakodnevnom životu promjena je vrlo konkretna – roditelji danas imaju sigurnost i kvalitetnu uslugu za svoju djecu, što im omogućuje lakše usklađivanje obiteljskog i poslovnog života. To direktno utječe na kvalitetu života i ostanak mladih obitelji u mjestu.

Ono što je posebno važno jest da se već vide određeni pomaci – Lopar se percipira kao sredina koja nudi odlične osnovne uvjete za život mladih ljudi. Naravno, vrtić sam po sebi nije dovoljan, ali je jedan od ključnih preduvjeta. S državne razine, kroz Hrvatski sabor, stalno naglašavamo potrebu za ulaganjima upravo u ovakve projekte – vrtiće, škole i infrastrukturu koja prati mlade obitelji. Jer bez toga nema ni demografske obnove ni dugoročnog razvoja, posebno na otocima. U tom smislu, dječji vrtić u Loparu nije samo lokalni projekt – on je primjer kako se konkretnim ulaganjima može utjecati na budućnost jedne zajednice.

Ove godine obilježit će se 20 godina od osnivanja Općine Lopar. Kada pogledate unatrag, što smatrate najvećim postignućima u tom razdoblju?

Kao jedan od osnivača Općine Lopar i osoba koja je od prvog dana uključena u njezin razvoj, mogu s ponosom reći da je najveće postignuće upravo to što smo od jedne nove, administrativno neizgrađene sredine stvorili funkcionalnu i uređenu općinu. U početku smo praktički gradili sustav od nule – od općinske uprave do komunalne infrastrukture. Danas imamo stabilan komunalni sustav, razvijenu infrastrukturu, zgradu DVD-a Lopar, mrtvačnicu, dječji vrtić, sportsku dvoranu, sanirane sakralne objekte, uređene javne prostore i kontinuirana ulaganja u luke, odlične prometnice i šetnice, dobro smo prometno povezani, što pokazuje koliko se Lopar promijenio u ovih 20 godina.

Posebno bih naglasio kontinuitet razvoja. Nije bilo velikih zastoja ni lutanja – svaki mandat i svaka generacija nadograđivala je ono što je prethodno napravljeno. To je možda i najveća vrijednost. Također, važno je istaknuti da je Lopar danas prepoznat kao uređena i poželjna sredina za život i turizam, što prije 20 godina nije bilo na toj razini. To je rezultat zajedničkog rada, ali i jasne vizije od samog početka. Kada sve zbrojimo, najveće postignuće je upravo taj put – od osnivanja do stabilne, razvijene općine koja ima jasnu perspektivu daljnjeg razvoja.

Koje biste ključne trenutke ili projekte izdvojili kao prekretnice u razvoju Općine?

Za Općinu Lopar nekoliko se ključnih trenutaka i projekata može izdvojiti kao stvarna prekretnica u razvoju – posebno jer je riječ o relativno mladoj općini koja se snažno razvijala kroz turizam i infrastrukturu. Osnivanje same Općine 2006. godine i izdvajanje Lopara iz sastava Grada Raba predstavlja jednu od najvećih

institucionalnih prekretnica, što je omogućilo veću lokalnu autonomiju u planiranju, upravljanju proračunom i razvoju projekata specifičnih za Lopar. Ovo je temelj za sve kasnije razvojne odluke. Također, tu je onda i uređenje prostora Općine Lopar u kojem je i danas administracija. Zatim, tu je i izrada i usvajanje prvog Prostornog plana uređenja Općine Lopar kao izraz prave i prvi put korištene ovlasti općinskog vodstva da upravlja vlastitim prostorom zajedno sa svim građanima u Općini. Osim toga, uspostava i jačanje trajektne veze prema Krku (Valbiska) omogućila je bolju dostupnost Lopara, lakši dolazak turista i bolju povezanost s kopnom indirektno otokom Krkom. Tu su onda, naravno, i ulaganja u školstvo, sport...

Koliko se Lopar promijenio od osnutka općine do danas – u infrastrukturnom, ali i društvenom smislu?

Od osnutka Općine Lopar 2006. godine do danas, promjene se najbolje vide kao postupni, međusobno povezani proces u kojem su infrastrukturna ulaganja i društvene promjene išle ruku pod ruku i međusobno se poticale. U početku, dobivanjem statusa općine, Lopar je dobio veću autonomiju u odlučivanju i mogućnost da samostalno usmjerava razvojne prioritete. To je otvorilo prostor za sustavna ulaganja u osnovnu infrastrukturu — prije svega vodovod, kanalizaciju, prometnice, luke, društvenu infrastrukturu (zgradu DVD-a, sportsku dvoranu, vrtić). Bez tih preduvjeta, daljnji turistički razvoj ne bi bio moguć u mjeri u kojoj se dogodio. Infrastruktura je, dakle, bila temeljna poluga promjene.

Kako se infrastruktura razvijala, osobito društvena, komunalna i prometna, Lopar je postajao dostupniji i privlačniji za ulaganja u turizam. U tom kontekstu posebno su važni razvoj turističkog prostora San Marina i očuvanje Rajske plaže koji su postupno oblikovali identitet Lopara kao prepoznatljive turističke destinacije. Turizam je zauzvrat generirao prihode koji su se mogli ponovno ulagati u infrastrukturu, stvarajući svojevrsni razvojni ciklus.

Taj gospodarski zaokret imao je izravne društvene posljedice. Lopar se iz mjesta s ograničenim mogućnostima postupno transformirao u sredinu u kojoj turizam dominira tržištem rada i oblikuje svakodnevni život. Pojavila se veća potreba za sezonskom radnom snagom, razvilo se na viši nivo poduzetništvo vezano uz usluge smještaja i ugostiteljstva, a povećana aktivnost tijekom turističke sezone utjecala je i na ritam života naših stanovnika.

Istodobno, poboljšanje infrastrukture i veća gospodarska aktivnost pridonijeli su zadržavanju stanovništva i djelomično privlačenju novih stanovnika, što je važno u kontekstu općeg trenda depopulacije manjih sredina. Društveni život se postupno intenzivirao kroz razvoj lokalnih sadržaja, udruga i javnih prostora, što je dodatno učvrstilo zajednicu.

Sve zajedno, razvoj Lopara može se razumjeti kao prelazak iz infrastrukturno ograničenog i demografski statičnog naselja u turistički orijentiranu općinu, gdje su ulaganja u infrastrukturu omogućila gospodarski rast, a taj rast potom oblikovao društvenu strukturu i način života stanovnika — u kontinuiranoj međusobnoj vezi.

Nedavni lokalni izbori donijeli su pobjedu Hrvatske demokratske zajednice u Loparu. Kako tumačite tu podršku birača?

Najprije želim zahvaliti našim sugrađanima na iznimnoj potpori koju su dali kandidatima HDZ-a na lokalnim izborima. Podrška birača u Općini Lopar za Hrvatsku demokratsku zajednicu kroz duže razdoblje može se jednostavno objasniti s nekoliko stvari. Ljudi u manjoj sredini često više gledaju konkretne rezultate nego politiku općenito. Kada vide da se razvijaju infrastruktura, turizam i usluge te da općina funkcionira stabilno, skloniji su zadržati istu opciju na vlasti. Također, u takvim sredinama važni su povjerenje i osobni odnosi — birači bolje poznaju lokalne ljude i lakše procjenjuju tko i kako radi. Ako postoji osjećaj da stvari idu u dobrom smjeru, prirodno je da se bira kontinuitet, a ne promjena. Zato se dugogodišnja podrška, a govorimo o podršci dugoj 20 godina može shvatiti kao znak zadovoljstva dosadašnjim smjerom razvoja i želje za stabilnošću.

Kao saborski zastupnik u Hrvatskom saboru, koliko uspijevate povezati potrebe Lopara s državnom politikom?

Kao saborski zastupnik, uspijevam potrebe Općine Lopar povezati s državom. To se svodi na to da se lokalni problemi i projekti prenesu na državnu razinu i pokušaju ugraditi u zakone, programe i proračun. U praksi to znači zalaganje za projekte koji su važni za Lopar — poput infrastrukture, prometne povezanosti, turizma i uvjeta života na otocima — te komunikaciju s ministarstvima i institucijama kako bi ti projekti dobili podršku i financiranje. Uspješnost ovisi o tome koliko su lokalni projekti dobro pripremljeni i koliko se uklapaju u državne prioritete. Ako jesu, lakše ih je ugraditi i realizirati kroz državne mehanizme.

Koji su ključni projekti i prioriteti za Lopar u narednim godinama?

Ključni projekti i prioriteti za naredne godine u Općini Lopar mogu se razmatrati kroz nekoliko smjerova koji su već naznačeni u dosadašnjim planovima i razvoju. Jedan od najvažnijih prioriteta je daljnje jačanje komunalne i prometne infrastrukture — dovršetak i unaprjeđenje vodoopskrbe, odvodnje (pročistač) i cesta, ali i rješavanje prometnih opterećenja u sezoni. Bez toga se ne može kvalitetno pratiti rast turizma i broja posjetitelja. Drugi smjer je održivi turistički razvoj. Lopar se želi razvijati kao destinacija koja ne ovisi samo o vrhuncu sezone, nego koja produžuje sezonu i podiže kvalitetu ponude, uz očuvanje prostora i prirodnih resursa poput Rajske plaže. Treće, tu su projekti javnih sadržaja i kvalitete života — poput dodatnih ulaganja u vrtić, školu, sport i društvenu infrastrukturu — koji čine Lopar ugodnim mjestom za život, a ne samo turističkom destinacijom. U širem smislu, svi ovi prioriteti imaju zajedničku poruku – Lopar želi nastaviti rasti, ali na način koji balansira turizam, prostor i kvalitetu života stanovnika, uz jačanje lokalnog gospodarstva i otpornosti zajednice.

Što biste poručili mještanima Lopara povodom 20. obljetnice osnivanja Općine Lopar?

Želim svojim Loparkama i Loparanima poručiti da je iza nas razdoblje u kojem je Lopar napravio snažan iskorak — od izgradnje temeljne infrastrukture do razvoja prepoznatljive turističke destinacije. To nije došlo samo od sebe, nego zahvaljujući radu, zajedništvu i kontinuitetu u vođenju Općine. Lopar je danas uređeniji,

razvijeniji i vidljiviji nego prije 20 godina, s boljim uvjetima za život i rad. Poruka za budućnost je jednostavna – Lopar ima snagu, iskustvo i ljude da nastavi rasti, ali uz odgovorno upravljanje, očuvanje prostora i fokus na kvalitetu života. Cilj nije samo nastaviti razvoj, nego ga dodatno podići i osigurati da Lopar ostane uspješna, stabilna i ponosna zajednica za generacije koje dolaze.

Beseda Marjana Tomasa, načelnika Općine Vladislavci

Drage Loparke i Loparani,

posebno mi je zadovoljstvo uputiti vam nekoliko riječi u ime Općine Vladislavci i svih naših mještana. Dugogodišnje prijateljstvo između naših općina temelji se na uzajamnom poštovanju, otvorenosti i želji za razmjenom iskustva. Takvi odnosi potvrđuju kako lokalne zajednice, iako udaljene, mogu biti snažno povezane zajedničkim vrijednostima, iskustvima i dobrim namjerama.

Općina Vladislavci također nastoji kontinuirano razvijati svoju zajednicu različitim projektima i inicijativama koje doprinose kvaliteti života naših mještana. Poseban naglasak stavljamo na demografsku politiku i potporu mladim obiteljima, pa smo tako povećali novčane pomoći za novorođenu djecu i pokrenuli aktivnosti vezane uz izgradnju novih obiteljskih kuća za mlade. Vjerujemo kako je ulaganje u obitelji i mlade ljude ulaganje u sigurnu i stabilnu budućnost svake zajednice.

Istodobno nastojimo voditi brigu o svim generacijama naših stanovnika, pa tako osiguravamo pomoć i podršku i starijim osobama u svakodnevnom životu, dok putem različitih društvenih i kulturnih aktivnosti nastojimo očuvati tradiciju i potaknuti zajedništvo među našim mještanima. Posebno nas raduje bogat kulturni i

društveni život u našoj općini, od manifestacija i folklornih događanja do zajedničkih druženja koja okupljaju naše ljude.

Veliku važnost pridajemo i suradnji s drugim sredinama. Upravo takvim partnerstvima razmjenjujemo iskustva, razvijamo nove ideje i jačamo međusobne veze koje doprinose razvoju naših zajednica. Uvjeren sam kako će prijateljstvo između Općine Vladislavci i Općine Lopar i dalje rasti te donositi nove prilike za zajedničke projekte, susrete i suradnju.

Drage Loparke i Loparani, želim vam puno uspjeha u daljnjem razvoju vaše općine, a svim mještanima zdravlje, zadovoljstvo i zajedništvo. Radujem se budućim susretima i nastavku naše dobre suradnje. Ovom prilikom, čestitam vam 20 godina postojanja vaše Općine Lopar!

Piše: Uprava društva

Poslovno-društveni centar Lopar

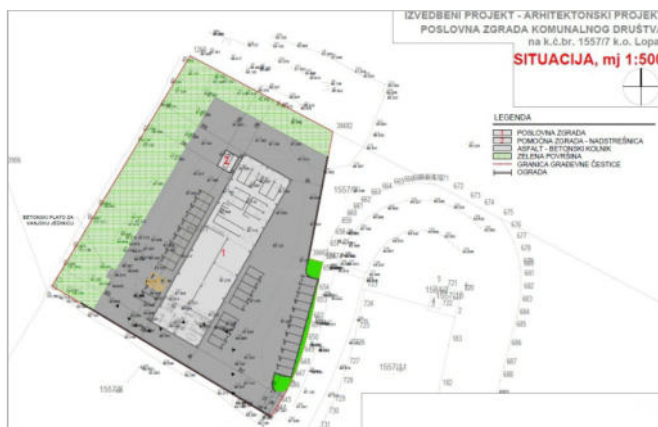
Razdoblje od kraja 2025. i početak 2026. godine ostat će zabilježeno kao jedno od najznačajnijih u povijesti poslovanja komunalnog društva Lopar Vrutak d. o. o. Strateškim planiranjem i uspješnim prijavama na nacionalne i EU fondove, društvo je osiguralo preduvjete za realizaciju projekata koji će iz temelja promijeniti infrastrukturu i kvalitetu usluge u Općini Lopar.

Kao kruna dosadašnjeg rada, 22. prosinca 2025. godine potpisan je Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za izgradnju Poslovno-društvenog centra Lopar. Riječ je o najvažnijem ugovoru od osnutka društva. Projekt, ukupne vrijednosti 3.167.187,50 eura, realizira se putem Integriranoga teritorijalnog programa (ITP) 2021. – 2027.

Odobrena bespovratna sredstva od strane Ministarstva regionalnoga razvoja i SAFU-a iznose 2.027.000,00 eura. Ovaj multifunkcionalni centar, čiji se početak gradnje planira do kraja travnja 2026., postat će sjedište KTD-a Lopar Vrutak, s modernim suradnim (co-working) prostorom, ali i skladišni prostor za Crveni križ, Civilnu zaštitu i DVD. Završetak ovoga kapitalnog objekta očekuje se do studenoga 2027. godine.

Izgled buduće zgrade

Prikaz zgrade na parceli

Kupnja kamiona grajfer

U cilju održavanja visoke razine kvalitete komunalnih usluga, tvrtka Lopar Vrutak d. o. o. dodatno je osvježila svoj vozni park. Krajem svibnja 2025. u Loparu je preuzeto novo specijalizirano komunalno vozilo vrijedno 165.000,00 eura (bez PDV-a).

Kamion marke Mitsubishi Fuso Canter 7C18 s nadogradnjom IRIDE VV opremljen je modernim aparatom za pražnjenje kanti i kontejnera zapremnine od 80 do 1100 litara, a posebnu dodanu vrijednost daje ugrađena dizalica Palfinger model PK 5.001 SDL 3. S kapacitetom od 7 m³, ovaj je kamion ključan faktor u učinkovitijem odvozu komunalnog i krupnog otpada.

Stalna ulaganja u opremu i vozila jedan su od prioriteta društva Lopar Vrutak d. o. o. kako bismo zadržali kvalitetu usluge koju mještani i posjetitelji očekuju. Novi kamion od najveće je pomoći upravo u predsezoni i sezoni, kada su količine otpada višestruko veće nego u ostatku godine.

Kupnja turističkog vlaka

Razdoblje od završetka prošle turističke sezone društvo Lopar Vrutak d. o. o. iskoristilo je za strateško unapređenje javnog prijevoza i turističke infrastrukture. Fokus aktivnosti bio je usmjeren na modernizaciju voznog parka, što je rezultiralo uspješnom realizacijom nabave novoga turističkog vlaka koji će biti operativan od sezone 2026.

Novo vozilo projektirano je da zadovolji visoke standarde sigurnosti i udobnosti. Uz zadržavanje standardnog kapaciteta od 56 sjedećih mjesta, ključno tehničko unapređenje predstavlja ugrađena rampa za kolica. Ovim dodatkom društvo izravno utječe na povećanje pristupačnosti usluge, omogućujući nesmetan prijevoz osobama s invaliditetom i roditeljima s dječjim kolicima.

Vrijednost turističkog vlaka iznosi 296.280,00 + PDV, te će se financirati iz kreditnih sredstava. Ovim ulaganjem Lopar Vrutak d. o. o. nastavlja s podizanjem razine turističke ponude Općine Lopar, osiguravajući pristupačnost usluge, kao i praćenje potreba suvremenog tržišta.

Kupnja kamiona s kranom

Uz kapitalne projekte izgradnje centra i nabave turističkog vlaka, društvo Lopar Vrutak d. o. o. aktivno radi i na jačanju svoje logističke flote. U fokusu je nabava kamiona s kranom – dizalicom. Ovaj projekt uspješno je započeo prijavom na natječaj LAGUR-a „Tramuntana“. Radi se o investiciji, čija je procijenjena vrijednost 260.000,00 eura (uvećano za PDV), a predstavlja nužan iskorak u operativnom radu društva, s posebnim naglaskom na podršku lokalnom sektoru ribarstva i komunalnim djelatnostima. Projekt je uspješno prošao prvi krug natječaja, a trenutačno se očekuje konačna potvrda i odluka Uprave za ribarstvo.

Financijska konstrukcija ovog projekta oslanja se na značajna bespovratna sredstva i to potporu putem LAGUR-a u iznosu 190.000,00 eura. Cilj ovog projekta je modernizacija opreme, potpora lokalnom ribarstvu, manipulacija teretom, visinski radovi i potpora lučkim aktivnostima.

Nabava ovog vozila, zajedno s ranije ugovorenim projektima, dio je sveobuhvatnog ciklusa ulaganja koji je obilježio protekle mjesece. Dok je nabava turističkog vlaka usmjerena na turističku sezonu i pristupačnost, a izgradnja Poslovno-društvenog centra na dugoročni društveni razvoj, kamion s kranom ključan je za potporu gospodarstvu, kao i obavljanje temeljnih ugovornih obveza Društva.

Realizacijom ove tri investicije, Lopar Vrutak d. o. o. postavlja nove standarde u upravljanju lokalnom infrastrukturom, koristeći pritom maksimalno dostupne izvore financiranja iz EU fondova i sektorskih operativnih programa.

Uređenje groblja

U sklopu planiranog uređenja i funkcionalnog unaprjeđenja mjesnog groblja, društvo Lopar Vrutak d. o. o. provelo je zahvate usmjerene na bolju povezanost i pristupačnost grobnih polja. Najznačajniji zahvat u proteklom razdoblju obuhvatio je uklanjanje dijela zida između starog i novog dijela groblja, čime je uklonjena fizička barijera, te je grobno polje 4 (novi dio groblja) povezano s ostatkom groblja u jedinstvenu, preglednu cjelinu. Povezivanje dijelova groblja omogućit će lakšu komunikaciju posjetiteljima.

Paralelno s ovim radovima, provedene su i nužne ekshumacije s prostora koji su predviđeni za buduće prolaze i staze. Ovi osjetljivi operativni zahvati odrađeni su uz strogo poštivanje svih propisa i pijeteta, a nužan su preduvjet za pripremu terena. Čišćenjem i ravnanjem ovih površina pripremaju se uvjeti za završno uređenje i popločenje staza, čime će cijelo groblje dobiti uređen i dostojanstven izgled. Ovim investicijama u infrastrukturu groblja, društvo Lopar Vrutak d. o. o. nastavlja s podizanjem komunalnog standarda, brinući o funkcionalnosti prostora uz puno uvažavanje njegove važnosti za lokalnu zajednicu.

Piše: VHP d. o. o. – Poslovnica Lopar

Prvi mjeseci rada u novome ustroju

Od 1. travnja 2025. Loparko d. o. o., zajedno s Vrelom d. o. o., službeno je postao dijelom Vodovoda Hrvatsko primorje d. o. o. (VHP), to jest uslužnog područja 28. Otok Rab dobio je Podružnicu Vrelo Rab, za odvodnju i vodoopskrbu, a Lopar je dobio poslovnicu čiji se ured nalazi na području platoa Mul (luka Melak). Uz voditelja, u poslovnici je zaposleno još troje djelatnika (električar, strojar na crnim stanicama i monter). Tijekom 2025. godine nastavljeno je sustavno ulaganje u sustav javne odvodnje i vodoopskrbe, kao i u redovito održavanje.

Sustavi odvodnje i vodoopskrbe su bez nekih većih problema izdržali turističku sezonu, a kad bi se manje poteškoće pojavile, one su brzo sanirane i riješene. Možemo zaključiti da je godina prošla bez većih incidenata u sustavu odvodnje, čak i u vrijeme kada je u Loparu dnevno boravilo više od 10.000 ljudi tijekom ljeta. Vrijedi spomenuti da je isti redovno tretiran (DDD mjere) od strane Dezinsekcije d. o. o. iz Rijeke i kontroliran od strane djelatnika NZZJZ-a Primorsko-goranske županije (ispostava Rab).

Veliki problem za normalno funkcioniranje sustava javne odvodnje i ove godine predstavljao je pijesak koji se unosio u sustav, primjerice, tijekom tuširanja. Isto tako, problem su privatni objekti koji su spojeni kućnom oborinskom odvodnjom (oluci) nelegalno na sustav javne odvodnje, pri čemu tijekom kišnih razdoblja u sustavu dolazi do nakupljanja vode koja u njemu ne bi trebala biti i nepotrebno preopterećuje sustav. Na području Općine Lopar sustav je projektiran kao razdjelni (fekalna odvodnja), samim time nije u mogućnosti obraditi, u kratkom roku, oborinsku vodu koja putem kanalizacije ulazi u isti. Kapacitet crpnih stanica nije projektiran za količinu dotoka koji se pojavljuje tijekom kišnih razdoblja, a posebice tijekom iznenadnih većih oborina (nevere) tijekom turističke sezone kada je, isto tako, povećana i potrošnja vode.

Vrijedi spomenuti da je Općinsko vijeće Općine Lopar donijelo Odluku o odvodnji otpadnih voda na području Općine Lopar (Službene novine Primorsko-goranske županije br. 15/2015). Predmetna Odluka u čl. 16. propisuje da građevine oborinske odvodnje iz stambenih zgrada, poslovnih i drugih prostora grade i održavaju njihovi vlasnici kao internu odvodnju tako da **oborinske vode prikupljaju i ispuštaju unutar građevinskih čestica** zgrada putem retencija i drenažne građevine.

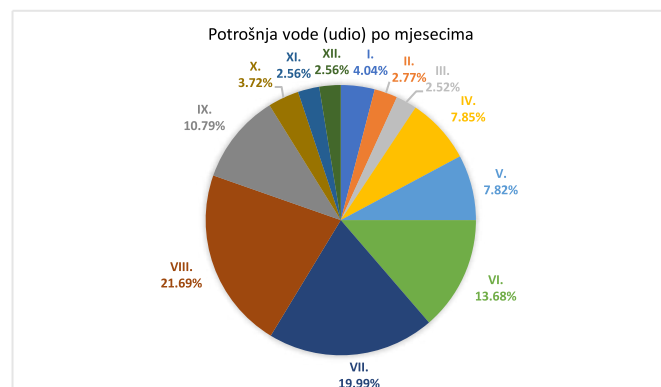
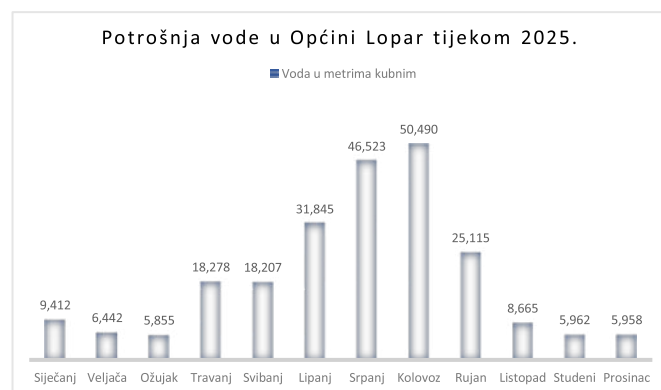

Kontinuirano se, posebice tijekom zimskoga razdoblja, **provode kontrole** ispuštanja oborinske odvodnje s privatnih objekata putem oluka u sustav odvodnje. Djelatnici pomoću specijaliziranog uređaja, ispuštanjem dima u priključno okno objekta, utvrđuju činjenično stanje na terenu pri čemu dim izlazi na krajnjoj najvišoj

točki oluka. Vlasnici mogu, ali i ne trebaju biti prisutni jer se provjera odvija na priključnom oknu koje je najčešće na javnoj površini. Molimo sve korisnike koji su tako priključeni na sustav da se što prije odspoje, a ako netko smatra da mu poslovnica Lopar može pomoći u rješavanju problema, neka nas slobodno kontaktiraju.

Ukupna količina fakturirane vode za ljudsku potrošnju na području otoka Raba u 2025. godini iznosila je 1.155.628 m³, što je za 30.887 m³ više u odnosu na 2024. godinu. Što se tiče Općine Lopar isporučeno je ukupno 232.752 m³ (20,14 % od ukupne isporuke na otoku), što je manje za 11.661 m³ u odnosu na prethodnu 2024. godinu. Prema mjesecima najveća potrošnja ostvarena je u kolovozu (50.490 m³), a najmanja u ožujku (5.855 m³).

Od značajnijih investicija VHP-a na području Općine Lopar vrijedi spomenuti da je u protekloj godini završena izgradnja ceste „Melak – groblje“ u sklopu koje su izgrađeni odvodnja i vodovod na toj dionici, a početkom 2026. očekuje nas početak izgradnje hidroforske stanice Andreškići s pripadajućim cjevovodom od Rtića do restorana Bellevue. U narednom razdoblju očekuje se početak radova na vodovodnom ogranku (rekonstrukcija širenja mreže) na području Gornje ceste (Općina – Dom zdravlja) u dužini od 1.200 m.

Piše: Nenad Debelić, ravnatelj

Radovi u lukama Melak i San Marino

Županijska lučka uprava Rab u fazi je raspisivanja javne nabave za odabir izvođača radova za nastavak dogradnje luke Melak. Nastavak radova obuhvaća izgradnju sekundarnog lukobrana na južnom dijelu akvatorija luke. Lukobran je dužine cca. 85 metara i širine 4 metra, a osim zaštite luke osigurat će se i novih 50-ak komunalnih vezova. Izgradnja sekundarnog lukobrana završna je faza cjelokupnog projekta rekonstrukcije i dogradnje luke Melak čime će se ispuniti svi sigurnosni uvjeti za plovila u luci prilikom nepovoljnih vremenskih uvjeta. Procijenjena vrijednost svih radova iznosi 3 milijuna eura, a osim izgradnje lukobrana planirano je i uređenje cijele luke, opremanje s ormarima za opskrbu plovila vodom i strujom, izgradnja javne rasvjete, kao i videonadzor luke. Također, u dijelu luke u kojem se planiraju izvoditi radovi, planirano je produbljenje akvatorija kako bi se postigla jednolična dubina kao i u novoizgrađenom dijelu luke. Planirani početak radova je iza turističke sezone, dok se preostali dio radova planira dovršiti do kraja 2027. godine.

Radovi prve faze rekonstrukcije i dogradnje luke Melak u završnoj su fazi, asfaltiranje površine i opremanje luke lučkom opremom privodi se kraju, te se vrlo brzo može očekivati puštanje u rad cijele luke sa svim svojim sadržajima. Iako je završetak prve faze dugo trajao, možemo biti zadovoljni da smo istu priveli kraju i da se planira nastavak uređenja tijekom druge faze.

Najava reorganizacije vezova u luci Melak

S obzirom na dovršetak radova prve faze, Županijska lučka uprava Rab krenut će u reviziju vezova u luci, što znači da će se iskontrolirati koriste li se vezovi u skladu s namjenom i zakonskim odredbama. Korisnici će se pozivati kako bi se ažurirali svi podaci o plovilima, te ako se uoče bilo kakve nepravilnosti da se iste i isprave. U sklopu aktivnosti izvršit će se i novi raspored plovila prema veličini i namjeni, u cilju povećanja sigurnosti plovidbe, bolje preglednosti akvatorija i učinkovitijeg korištenja lučkog područja. O svim aktivnostima koje se planiraju provesti, javnost će biti pravovremeno obaviještena, a korisnike molimo za razumijevanje, kao i za kooperativnost i suradnju.

Tijekom 2025. godine završena je prva faza sanacije glavnog lukobrana u luci San Marino, a početkom 2026. godine započela je druga faza sanacije koja obuhvaća sanaciju u dužini od 80 metara. Vrijednost radova iznosi milijun eura, a dovršetak svih radova se očekuje do kraja 2026. godine. Naravno, svi značajni radovi planiraju se završiti do početka turističke sezone kako bi svi korisnici koristili nesmetano luku. Ono što se planira nakon turističke sezone je uređenje partera lukobrana, provlačenje instalacija vode, struje i javne rasvjete.

Radovi sanacije obuhvaćaju razgradnju postojećeg lukobrana i formiranje novoga obalnog zida s unutarnje strane koji se gradi metodom predgotovljenih betonskih elemenata koji se nakon montaže ispunjavaju betonom. Nakon toga slijedi betoniranje nadmorskog zida, postavljanje instalacija i betoniranje ploče gata koja će se kasnije opločiti. S vanjske strane planirana je sanacija postojeće školjere koja će se proširiti u skladu s prethodnom fazom, kako bi se maksimalno zaštitila luka od valova i vjetrova. Treba napomenuti kako se u korijenu lukobrana planira izvesti propust kako bi se pospješila cirkulacija mora unutar luke.

Paralelno s izvođenjem ovih radova radi se na izradi projektne dokumentacije koja predviđa produženje postojećeg lukobrana za otprilike 20 metara i izgradnju operativne obale za pristajanje turističkih plovila. Također, predviđa se i sanacija sekundarnog lukobrana uz korekciju glave istoga kako bi se kontroliralo zasipavanje luke marinskim sedimentom. Ovakvo rješenje dogradnje luke omogućit će i razmještaj postojećih gatova tako da će se isti međusobno razmaknuti, čime će se omogućiti komoditet plovilima na vezu. Planirana je montaža plutajućih gatova čime se podiže razina pružanja usluge.

Pišu: Daniela Glažar Ivče, Nedeljka Čapo, Vladimir Mišić, Vladimir Rimac, Josipa Valovičić, Zoran Šćerbe, NZZJZ PGŽ – ispostava Rab

Zavod u malom: Velika podrška zdravlju na otoku Rabu

Ispostava Rab Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije pruža objedinjene usluge iz područja epidemiologije, školske i adolescentne medicine, zaštite mentalnog zdravlja, kliničke mikrobiologije, javnog zdravstva te zaštite okoliša i zdravstvene ekologije. Tako se stanovnicima otoka, ali i brojnim posjetiteljima tijekom turističke sezone, osigurava sveobuhvatna preventivna zdravstvena skrb na jednom mjestu.

Kontinuiranim ulaganjem u prostor, opremu i stručni kadar, koji je od osnutka udvostručen, osigurana je visoka razina kvalitete preventivne zdravstvene skrbi za stanovnike otoka. Tako je lokalnoj zajednici omogućen pristup pravovremenoj, dostupnoj i kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti. Sveobuhvatna i kontinuirana dostupnost preventivnih javnozdravstvenih usluga stanovnicima Primorsko-goranske županije, uključujući otok Rab, rezultat je dugogodišnje politike decentralizacije Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ-a. Sustav koji se temelji na središnjici u Rijeci i sedam ispostava osigurava visok standard javnozdravstvene zaštite na cijelom području županije.

Djelatnost Ispostave Rab

Tim Ispostave Rab čine dr. sc. **Daniela Glažar Ivče**, specijalistica epidemiologije s užom specijalizacijom iz zdravstvene ekologije i poslijediplomskim studijem iz školske medicine, **Vladimir Mišić**, sanitarni tehničar, **Nedjeljka Čapo**, medicinska sestra, **Josipa Valovičić**, prvostupnica prehrambene tehnologije i **Vladimir Rimac** i **Zoran Šćerbe**, magistri sanitarnog inženjerstva. Riječ je o multidisciplinarnom timu koji svakodnevno djeluje u cilju promicanja zdravlja zajednice. Iako brojčano skromna, mala, složna ekipa svojim radom pokriva širok spektar javnozdravstvenih potreba otoka.

Ispostava Rab ima važnu ulogu u provođenju epidemiološkog nadzora, kao i u prevenciji zaraznih bolesti, uključujući zdravstveno-ekološki nadzor, kontrolu kakvoće voda, mora i hrane, te stručni nadzor nad provedbom mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije. Navedene aktivnosti ključne su za očuvanje zdravlja stanovništva i sigurnost okoliša.

S obzirom na izraženu sezonalnost i snažnu orijentaciju otoka prema turizmu, značajan dio aktivnosti usmjeren je na zdravstvenu sigurnost ugostiteljsko-turističkog sektora i zaštitu zdravlja stanovnika i posjetitelja.

Javnozdravstvena aktivnost i obilježavanje Dana mimoza na Rabu

U svakodnevnom poslovanju djelatnici Ispostave Rab obavljaju uzorkovanja humanog materijala, organizaciju tečajeva higijenskog minimuma i osposobljavanja za održivu uporabu pesticida, uzimanje i transport uzoraka hrane, implementaciju HACCP sustava u objekte koji posluju s hranom i uzorkovanje voda za ljudsku potrošnju, prirodnih voda, bazenskih i otpadnih voda, voda za potrebe dijalize i mora. Visoku razinu kvalitete rada i kontinuirano unaprjeđenje sustava potvrđuje i dugogodišnja certifikacija prema međunarodnim ISO normama.

Školska i adolescentna medicina

Uz epidemiološku djelatnost, kontinuirano se provode i preventivni pregledi školske djece i adolescenata, cijepljenja, kao i savjetodavni i edukativni programi. U Ispostavi Rab NZZJZ PGŽ-a stanovnicima otoka Raba dostupan je savjetodavni rad s roditeljima i učenicima sa zdravstvenim poteškoćama te poteškoćama u razvoju, kao i zdravstveno-odgojni rad te sudjelovanje u Povjerenstvu za određivanje primjerenog oblika školovanja i ocjenjivanje psihofizičkih sposobnosti djece pri upisu u prvi razred osnovne škole. Također, za školsku djecu i adolescente osiguran je savjetodavni rad i stručna potpora.

Prevenција je ključna

Ispostava Rab aktivno sudjeluje u provedbi brojnih preventivnih javnozdravstvenih programa namijenjenih svim dobnim skupinama. Programi uključuju promicanje zdravih životnih stilova, prevenciju kroničnih nezaraznih bolesti, rano otkrivanje malignih bolesti, prevenciju nasilja i ovisnosti, kao i aktivnosti usmjerene na očuvanje zdravlja starije populacije.

Uspješna provedba programa temelji se na kontinuiranoj suradnji s Gradom Rabom, Općinom Lopar, zdravstvenim i obrazovnim ustanovama te drugim dionicima u lokalnoj zajednici. Koordiniraju se i obilježavanja važnih javnozdravstvenih datuma u okviru projekta Zdrava županija, s fokusom na aktualne prioritete zajednice, a cilj ovih aktivnosti je edukacija, rano otkrivanje bolesti i promicanje zdravih životnih navika uz uključivanje zdravstvenog sustava i šire zajednice.

Dosadašnji uspješan rad prepoznat je kroz snažnu podršku lokalne zajednice i dobru suradnju, a okrunjen je Plaketom Grada Raba za izuzetne rezultate i naročiti doprinos na području zdravstvene djelatnosti. Ispostava Rab aktivno sudjeluje i u projektu „Grad Rab – Zdravi grad“, potvrđujući trajnu usmjerenost na zaštitu i unapređenje zdravlja zajednice.

Zajedničko obilježavanje Dana mimoza na Rabu

Dan Mimoza, Nacionalni dan borbe protiv raka vrata maternice, i Europski tjedan prevencije raka vrata maternice svake godine tradicionalno se obilježavaju diljem Primorsko-goranske županije.

Tim povodom, na Rabu je održana javnozdravstvena aktivnost koju je organizirala Liga protiv raka PGŽ-a. Događaj je okupio brojne građane, suradnike i javnozdravstvene djelatnike u cilju podizanja svijesti o važnosti prevencije i ranog otkrivanja spomenute bolesti.

Rak vrata maternice jedna je od rijetkih vrsta raka koja se može spriječiti pravovremenim mjerama, a ključnu ulogu u zaštiti zdravlja imaju redoviti ginekološki pregledi, kao i cijepljenje protiv HPV-a. Stručnjaci posebno naglašavaju važnost cijepljenja već u petom razredu osnovne škole, što se pokazalo kao jedna od najučinkovitijih mjera u borbi protiv ove bolesti. Uz odgovorno spolno ponašanje, redovite preventivne preglede i informiranost, moguće je značajno smanjiti rizik od razvoja raka vrata maternice.

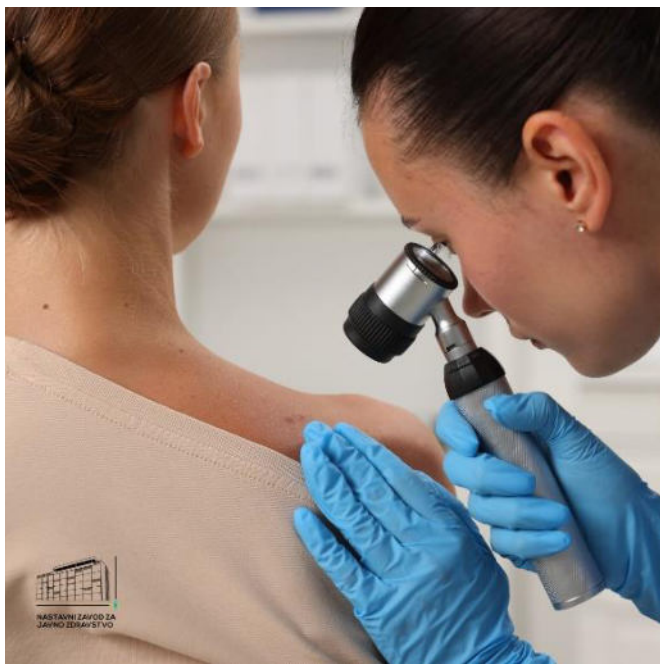

Pregledi i edukacije za rano otkrivanje melanoma u Loparu

Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije u suradnji s KBC-om Rijeka, uz potporu Općine Lopar, već desetu godinu zaredom kontinuirano provodi preventivni, javnozdravstveni program pregleda i edukacije za rano otkrivanje melanoma. Program je prepoznat uz veliki interes i odaziv mještana Lopara, a njegov cilj bio je ukazati na opasnosti od nepromišljenog izlaganja suncu, štetne posljedice UV zraka na zdravlje i važnost pravilnih načina zaštite od UV zraka i redovitog samopregleda madeža.

Preglede madeža dermatoskopom je obavio dr. Gordan Lakoš, spec. dermatovenerolog, koji je s korisnicima održao i individualna savjetovanja u cilju prevencije i ranog otkrivanja promjena na madežima i melanoma, a kako bi se omogućilo što uspješnije liječenje i povećale šanse za preživljavanjem. Nakon obavljenog pregleda i dermatoskopije svi zainteresirani korisnici, njih ukupno 55, dobili su zdravstveni savjet i pisani liječnički nalaz.

Analizom obrađenih podataka, kod 16 % pregledanih osoba pronađeni su sumnjivi madeži i upućeni su na uklanjanje istih, dok je njih 2 % upućeno na daljnju kontrolu, praćenje/liječenje. Navedeni podaci potvrđuju opravdanost i važnost kontinuiranog provođenja programa.

Veliki odaziv stanovnika na ovu preventivnu javnozdravstvenu akciju još jednom dokazuje potrebu i senzibilizaciju mještana za dostupnost i kontinuiranost ovakve preventivne javnozdravstvene skrbi.

Obilježavanje mjeseca borbe protiv ovisnosti na otoku Rabu

U sklopu obilježavanja „Mjeseca borbe protiv ovisnosti“ svake godine, tradicionalno, od 15. studenog do 15. prosinca Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ-a u suradnji s ostalim županijskim zdravstvenim ustanovama – Županijskom specijalnom bolnicom Insula na Rabu i Domom zdravlja, Zavodom za hitnu medicinsku pomoć, te uz pomoć odgojno-obrazovnih ustanova, osnovne i srednje škole na Rabu, Ministarstva unutarnjih poslova, Udruge Hepatos Rijeka, Ri Teatar – Kulturni Centar Kalvarija, Općine Lopar i Grada Raba organiziraju brojne aktivnosti na Rabu. Također, u suradnji s Udrugom Hepatos na Rabu se organiziraju i izuzetno uspješne akcije terenskog, anonimnog, dobrovoljnog i besplatnog savjetovanja i testiranja na HIV, te hepatitis B i C.

Tijekom protekle godine odrađeno je sveukupno 73 savjetovanja i testiranja sa zainteresiranim korisnicima, od kojih je 6 upućeno na daljnju kontrolu, praćenje ili liječenje. Izniman odaziv potvrđuje značaj ove hvalevrijedne akcije terenskog testiranja. Uz testiranja održana su i razna edukativna predavanja na temu ovisnosti te je u suradnji s Udrugom Hepatos, Ri Teatrom/KUC Kalvarija, Osnovnom školom „Ivana Rabljanina“, Srednjom školom „Markantuna de Dominisa“ i MUP-om održana edukativna predstava za mlade „Mreža“ koja progovara o posljedicama i prevenciji rizičnih ponašanja i vršnjačkog nasilja mladih.

Program zajedničkih aktivnosti predstavlja primjer iznimno vrijedne javnozdravstvene inicijative usmjerene na jedan od prepoznatih prioriteta u zajednici te ujedno pokazuje kako je moguće učinkovito mobilizirati i povezati sve dionike zdravstvenog sustava, ali i šire zajednice, u ostvarivanju zajedničkog cilja.

Legionela – tiha bakterija iz vodenih sustava

Legionela (lat. *Legionella pneumophila*) je bakterija koja se prirodno može naći u vodi, ali postaje opasna kada se razmnoži u umjetnim vodenim sustavima poput vodovoda, bojlera, klima-uređaja i rashladnih tornjeva. Najpoznatija bolest koju uzrokuje je **legionarska bolest** s teškom upalom pluća.

Legionele se **ne prenose s čovjeka na čovjeka**. Zaraza nastaje udisanjem sitnih kapljica vode (aerosola) koje sadrže bakterije. To se najčešće događa prilikom tuširanja, korištenja klima-uređaja i ventilacijskih sustava, boravka u blizini fontana, bazena ili hidromasažnih kada, te korištenja loše održavanih vodovodnih instalacija. Bakterije se najbrže razmnožavaju u **mlakoj vodi**, posebno na temperaturama između 25 i 45 °C.

Legionele mogu uzrokovati dva oblika bolesti, tj. **legionarsku bolest**, ozbiljnu infekciju pluća praćenu visokom temperaturom, kašljem, otežanim disanjem, bolovima u mišićima i općom slabošću, koja bez liječenja može biti vrlo opasna, te **pontijačnu groznicu**, blaži oblik, sličan gripi, bez upale pluća, koji obično prolazi sam od sebe. **Veći rizik od obolijevanja** imaju starije osobe, pušači, osobe s kroničnim bolestima i ljudi oslabljenog imuniteta.

Prevenција kao ključ zaštite

U svim objektima prije početka nove sezone, odnosno prije dolaska gostiju, najbolja zaštita od pojave legionele jest pravodobna i sustavna prevencija. Među ključnim pripremnim aktivnostima koje svaki ugostiteljski subjekt treba provesti prije početka sezone izdvajaju se sljedeći koraci:

1. Potrebno je isprazniti talog iz bojlera i spremnika u sustavu potrošne tople vode i vode za piće, oprati i dezinficirati stijenke spremnika i napuniti svježom vodom. Ako su spremnici bili ispražnjeni u vrijeme kad objekt nije radio, potrebno ih je iznutra oprati i

dezinficirati prije punjenja vodom.

2. Očistiti od taloga i kamenca mrežice na slavinama i rozete tuševa.

3. Isprati čitav sustav tople i hladne vode, tako da na svim slavinama i tuševima teče bistra voda najmanje 5 minuta. Na isti način treba isprati sustav protupožarnih hidranata.

4. Nakon ispiranja sustava za toplu i za hladnu vodu, treba zagrijati toplu vodu u spremniku (bojleru), radi tzv. pasterizacije sustava. Poželjno je postići visoku temperaturu od 70 do 90 °C. Ako sustav za toplu vodu objekta ne može postići tako visoku temperaturu, tada treba nastojati postići temperaturu najmanje iznad 65 °C i održavati je tako povišenu tijekom 4 sata. Vruću vodu treba propustiti kroz slavine i tuševe tako da na svim slavinama i tuševima najmanje 1 minutu teče vruća voda temperature iznad 60 °C, po mogućnosti iznad 65 °C. Nakon toga se temperatura može sniziti, ali ne ispod 50 °C (mjereno na slavinama).

5. Za sigurnost gostiju, temperatura tople vode mjereno na slavinama ne smije pasti ispod 50 °C tijekom čitavog rada objekta. Razlika između najviše i najniže temperature zabilježene na slavinama nakon jedne minute ispuštanja vode ne smije biti veća od 10° C. Veća razlika može ukazivati na neadekvatan protok, nedostatak izolacije ili povrat hladne vode u sustav tople vode.

6. Temperatura hladne vode na slavinama, nakon ispiranja, ne bi smjela prelaziti 20 °C tijekom čitavog rada objekta.

Također, vrlo važno je i redovno održavanje i dezinfekcija vodovodnih i klimatizacijskih sistema, održavati toplu vodu iznad 60 °C, a hladnu ispod 20 °C, ispirati slavine koje se rijetko koriste te pravilno održavati bazene i spa-uređaje.

Legionele, iako nevidljive, potencijalno su opasne bakterije i zahtijevaju preventivne mjere uz odgovoran pristup u održavanju vodenih sustava. Iako se infekcije ne šire među ljudima, posljedice mogu biti teške, zbog čega su prevencija, redovne kontrole i pravovremeno reagiranje od ključne važnosti za očuvanje javnog zdravlja.

Preventivna dezinfekcija i deratizacija – ključ zaštite zdravlja i prostora

U današnjem vremenu, kada su higijena i zdravstvena sigurnost prioritet, preventivna dezinfekcija i deratizacija predstavljaju osnovne mjere zaštite životnog

i radnog prostora. Bez obzira radi li se o privatnim domovima, stambenim zgradama, poslovnim objektima ili industrijskim pogonima, redovno provođenje preventivnih mjera značajno smanjuje rizik od pojave štetnika i zaraznih bolesti.

Na osnovu članka 5. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (NN 79/07, 113/08, 43/09, 130/17 i 114/18) i članka 5. Odluke o obvezatnoj preventivnoj dezinfekciji, dezinfekciji i deratizaciji na području Primorsko-goranske županije (Sl. novine 14/03) Županijsko vodstvo početkom svake kalendarske godine, na prijedlog Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, donosi Program mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku (NN 128/11, 62/18).

Program utvrđuje metode, sredstva i normative za provedbu obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije. Njime se definiraju područja na kojima se te mjere moraju provoditi, kao i vrste insekata i glodavaca kod kojih je potrebno svesti populaciju na biološki prihvatljivu razinu radi zaštite zdravlja stanovništva. Ovisno o posebnostima i potrebama, čelnici jedinica lokalne samouprave dužni su, na prijedlog Zavoda donijeti proširene Programe za tekuću kalendarsku godinu.

Što je preventivna dezinfekcija?

Preventivna dezinfekcija podrazumijeva plansko i redovno suzbijanje insekata prije nego što dođe do njihove masovne pojave. Najčešći štetni insekti su komarci, muhe, žohari, mravi, stjenice i buhe. Navedeni insekti ne stvaraju samo neugodu, već mogu biti prenosioci brojnih bakterija, virusa i parazita. Redovnim tretmanima sprječava se njihovo razmnožavanje i stvaranje kolonija, čime se izbjegavaju veći troškovi i složenije intervencije u budućnosti.

Što je preventivna deratizacija?

Deratizacija je proces suzbijanja štetnih glodavaca, najčešće miševa i štakora. Glodavci predstavljaju ozbiljan zdravstveni i materijalni rizik jer mogu prenositi zarazne bolesti, oštetiti instalacije, kablove i građevinske elemente, ali i kontaminirati hranu. S druge strane,

preventivna deratizacija podrazumijeva postavljanje mamaca i kontrolnih kutija na strateškim mjestima, uz redovne kontrole i dopune sredstava.

Zašto je preventiva važna?

Mnogi se odlučuju na tretmane tek kada se problem već pojavi. Međutim, tada je često broj štetnika već značajan, što zahtijeva intenzivnije i skuplje intervencije. Neke od prednosti poduzimanja preventivnih mjera su smanjenje rizika od zaraza, dugoročna ušteda novca, očuvanje higijenskih standarda, zaštita imovine te usklađenost sa zakonskim propisima.

Tko treba provoditi preventivne mjere?

Preventivna dezinfekcija i deratizacija posebno su važne za stambene zgrade, škole i vrtiće, ugostiteljske objekte, bolnice i zdravstvene ustanove, skladišta i proizvodne pogone, kao i trgovačke centre. U općinama i gradovima, redovna deratizacija je zakonska obaveza.

Kako se provode tretmani?

Metode deratizacije i dezinfekcije podrazumijevaju upotrebu certificiranih i odobrenih sredstava koja su efikasna protiv štetnika, a sigurna za ljude i kućne ljubimce kada se koriste prema uputama. Postupak obično uključuje procjenu stanja objekta, identifikaciju potencijalnih rizika, postavljanje mamaca ili primjenu insekticida te, u konačnici, praćenje i kontrolu efekata. Ovlaštene deratizacijske službe koriste profesionalnu opremu i pridržavaju se važećih standarda. Mjere dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije izvođač mora provoditi u skladu s Pravilnikom o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije i Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva, te mora primjenjivati sredstva koja su propisno registrirana i dopuštena za primjenu u RH s Rješenjem Ministarstva zdravstva i da se nalaze u Registru biocidnih pripravaka kako bi opasnost za okoliš i zdravlje ljudi ili životinja bila svedena na minimum.

Preventivna dezinfekcija i deratizacija nisu trošak, već predstavljaju investiciju u zdravlje, sigurnost i dugoročnu zaštitu prostora. Redovnim provođenjem preventivnih mjera sprječava se širenje štetnika, čuva imovina i osigurava mirno i sigurno okruženje za život i rad.

HCK GDCK Rab – aktivna i uspješna 2025. godina u znaku zdravlja, edukacije i solidarnosti

Hrvatski crveni križ, to jest Gradsko društvo Crvenoga križa Rab tijekom 2025. godine provelo je niz aktivnosti usmjerenih na zdravlje, edukaciju i sigurnost građana svih dobni skupina. Poseban naglasak stavljen je na programe za starije osobe projektima „Centar za zlatnu dob“ i „HodaMare – stazama ježa“, koji su uključivali redovito vježbanje, nordijsko hodanje, edukacije i društvena okupljanja u Rabu i Loparu. Velik interes korisnika potvrđuje važnost ovakvih programa za očuvanje zdravlja i smanjenje socijalne isključenosti.

Tijekom godine organizirane su i brojne edukacije za građane, uključujući radionice digitalne pismenosti, zdravstvena predavanja i besplatne tečajeve prve pomoći, čime se dodatno osnažila spremnost zajednice na krizne situacije. S djecom i mladima također se radilo putem pripreme za natjecanje iz prve pomoći i programom „Sigurnost na vodi“, u sklopu kojeg je održan tečaj plivanja za najmlađe.

HCK GDCK Rab sudjelovao je i u ekološkoj akciji („Neka školji budu bolji“), obilježavanju Svjetskog dana zdravlja i brojnim javnozdravstvenim aktivnostima. Posebno se ističe brza i učinkovita intervencija tijekom olujnog nevremena u Loparu, kada je evakuirano više od 110 osoba, uz organizaciju prihvata i pružanje pomoći.

Društvo je tijekom godine aktivno sudjelovalo i u sustavu civilne zaštite, kao i organizaciji akcija dobrovoljnog darivanja krvi, u suradnji s brojnim partnerima. Kontinuiranim radom i razvojem programa HCK GDCK Rab nastavlja jačati svoju ulogu važnog oslonca lokalnoj zajednici, s ciljem stvaranja sigurnijeg, zdravijeg i solidarnijeg društva.

Razgovarao: Lucian Borić

Lopar i Imperial Riviera d. d. - Partnerstvo koje gradi zajednicu i redefinira turizam

Nakon jubilarne 60. obljetnice i rekordnih rezultata okrunjenih prestižnim priznanjima na Danima hrvatskog turizma krajem godine, Imperial Riviera d. d. ulazi u novu, ambicioznu fazu razvoja. O pozicioniranju Raba kao vodeće obiteljske destinacije, novim investicijama u Arba Resort te o uključenosti kompanije u lokalnu zajednicu, razgovarali smo s Marinom Lazarićem, direktorom sektora razvoja u Imperial Rivieri, članici Valamar grupe.

Gospodine Lazariću, iza nas je sezona koju su obilježili fantastični rezultati. Kako komentirate činjenicu da je upravo Rab ostvario najveći uzlet u sklopu grupacije?

Izuzetno smo ponosni na postignuto. Valamarove destinacije općenito bilježe izvrsne rezultate u premium segmentu, ali otok Rab se tu posebno ističe s impresivnim rastom od čak 34 %. To nije slučajnost, već izravna potvrda da su dugoročna ulaganja u kvalitetu i repozicioniranje otoka prema obiteljskom turizmu visoke dodane vrijednosti bila ispravna odluka.

Nedavno su na Danima hrvatskog turizma u Dubrovniku stigla i najviša priznanja za Rab. Što te nagrade znače za Imperial Rivieru i sam otok?

Arba Resort 4*, Valamar Collection, je već u svojoj prvoj sezoni proglašen hotelom godine za obiteljski odmor. To je uspjeh koji potvrđuje da smo u Suhoj Puntii stvorili ogledni primjer modernog i održivog turizma. Riječ je o najvećem pojedinačnom ulaganju u jedan objekt Imperial Riviere u povijesti, koje je ujedno i prvo podvrgnuto strogo DGNB certificiranju. Dobiveni predcertifikat potvrda je da je Resort projektiran prema najvišim standardima zelene gradnje i dizajniran kao zgrada gotovo nulte potrošnje energije (nZEB), s jasnim ciljem smanjenja emisija CO₂. Također, Arba Resort je uređenjem plaža, sportskih terena, bike centra i šetnica postao novi sadržaj dostupan cijeloj zajednici, koji ujedno promiče i rapski identitet.

Druga nagrada, ona za Plažu godine, pripala je plaži Valamar Padova Sandy Beach. Imperial Riviera je u nju

kao koncesionar uložila oko 3,5 milijuna eura, a danas je ona ponos ne samo Imperiala, već i Grada Raba, kao i svih građana i posjetitelja otoka Raba.

Spomenuli ste da Arba Resort promiče rapski identitet?

Apsolutno. Od rapskog štoklja i sočiva, preko rapske torte i meda, pa sve do prirodne kozmetike benediktinki iz samostana sv. Andrije koju koristimo u wellnessu... Želimo da svaki gost, dok uživa u modernom resortu, osjeti autentični duh našeg otoka.

Što nam donosi nastavak te investicije?

Arba Resort 4* je strateški iskorak prema turizmu visoke dodane vrijednosti. Ove godine nastavljamo s investicijama, fokus je na zabavnom sadržaju, točnije novim toboganima koji će upotpuniti obiteljsku ponudu. No, tu ne stajemo. U nadolazećem razdoblju planiramo daljnje širenje kapaciteta novim smještajnim jedinicama. Procjenjuje se da će ukupna investicija u Arba Resort iznositi 81,2 milijuna eura, što uključuje već realizirana ulaganja u 2025. godini, kao i ove nove planirane zahvate. Cijeli ciklus planiramo dovršiti i otvoriti dodatne kapacitete za sezonu 2027. godine.

Što je s planovima za San Marino Resort i kamp u Loparu?

Strategija je jasna – želimo podići San Marino naselje s 3 na 4 zvjezdice, dok kamp ostaje na visokoj razini od 4 zvjezdice. Pripreme projektne aktivnosti za budući razvoj u Loparu su u tijeku. Iako u realizaciji takvih velikih projekata uvijek postoji doza neizvjesnosti zbog usklađivanja prostornih planova i rješavanja imovinsko-

pravnih pitanja, mi smo optimistični. Aktivno radimo na tome da, čim se steknu svi preduvjeti, krenemo u daljnje podizanje kvalitete turizma u Loparu.

Prošle godine posebno se istaknula vaša suradnja s Dječjim vrtićem „Pahuljica“. Kako je došlo do toga da San Marino Resort postane privremeni dom za pedesetak mališana?

To je možda najljepši primjer onoga što nazivamo „dobrim susjedskim odnosima“. Kada je krenula nadogradnja matične zgrade vrtića u Palitu, bilo je prirodno da ponudimo naše prostore. Od rujna su skupine Pčelice, Ježići, Krijesnice i Leptirići boravili u igraonici i dvoranama. Vrtići su temelj svake zajednice i drago nam je što smo mogli osigurati siguran i ugodan boravak dok njihov prostor nije bio spreman za korištenje. Ovom prilikom čestitamo na izgradnji novog vrtića u Loparu, čime su osigurani dodatni kapaciteti i najviši standardi za boravak najmlađih sugrađana, što je od iznimne važnosti za razvoj cijelog otoka.

Osim vrtića, vaša podrška ide i prema mladima kroz srednje škole?

Suradnja sa srednjom školom na Rabu nam je prioritet jer želimo zadržati mlade ljude na otoku. Stipendijama, zapošljavanjem, danima otvorenih vrata i podrškom projektima škola, stvaramo uvjete za razvoj karijera

ovdje, kod kuće. Želimo da mladi vide budućnost u turizmu visoke kategorije koji gradimo.

Sigurnost destinacije također je dio vaše agende. Nedavno ste podržali i lokalna Dobrovoljna vatrogasna društva u Loparu i Rabu?

Vatrogasci su heroji otoka koji štite živote, imovinu i prirodu, što je preduvjet za bilo kakav turizam. Donacijom opreme željeli smo olakšati njihov rad u teškim uvjetima. Također, nastavljamo sponzorski podupirati manifestacije poput Festivala skulpture u pijesku koji Lopar čini prepoznatljivim na svjetskoj karti.

Za kraj, kakvu poruku želite poslati stanovnicima Lopara?

Imperial Riviera ostaje vjeran partner Lopara. Nastavit ćemo ulagati ne samo u hotele i kampove, već i u plaže i javnu turističku infrastrukturu. Naša vizija Lopara podrazumijeva vrhunsku, održivu i autentičnu destinaciju u kojoj je ugodno živjeti, a u koju se gosti rado vraćaju. Fokus ostaje na podizanju kvalitete destinacije, ali na način da to izravno osjete stanovnici Lopara i cijelog otoka. Kvalitetna suradnja s Općinom, Turističkom zajednicom i komunalnim društvima ključ je koji Lopar čini konkurentnijom i ljepšom destinacijom.

Iz rada TZO-a Lopar u 2025. godini

Kratkoročni strateški ciljevi putem provođenja programskih aktivnosti Turističke zajednice Općine Lopar u 2025. godini bili su daljnje promotivne aktivnosti vezane uz postojeće turističke proizvode i programe, intenzivna suradnja sa sustavom turističkih zajednica i turističkim subjektima te lokalnom samoupravom, razvoj i unapređenje selektivnih oblika turizma kreiranjem novih turističkih proizvoda temeljenih na kulturnim, prirodnim i povijesnim turističkim resursima. Posebna pažnja se, kao i proteklih godina, posvetila razvoju outdoor ponude (označeno je u potpunosti 10 biciklističkih staza na otoku Rabu od kojih su 4 sa startom i ciljem u Loparu).

Sukladno zakonskoj obvezi, TZO Lopar je u 2025. godini pokrenuo izradu „Plana upravljanja destinacijom“ koji bi kao strateški dokument trebao definirati smjer razvoja destinacije Lopar u sljedećem četverogodišnjem razdoblju. U izradu istog uključeni su svi relevantni dionici turističkog prometa destinacije Lopar i očekujemo donošenje dokumenta u 2026. godini.

Vrsta kapaciteta	br. kreveta 2025.	br. kreveta 2024.	Noćenja 2025.	Noćenja 2024.	Indeks 2025./24.
TN SAN MARINO	926	926	109.220	110.524	98,82
HOTEL EPARIO	38	38	3.293	3.278	100,46
AC SAN MARINO	3490	3490	241.498	231.837	104,17
KAMP ZIDINE	120	120	10.886	12.436	87,54
OBITELJSKI SMJ.	6.617	6.456	353.243	345.725	102,17
UKUPNO	11.191	11.030	718.140	703.800	102,04

Ostvareni turistički promet za 2025. po vrsti kapaciteta

Država	Dolasci 2025.	Dolasci 2024.	Indeks 2025./24.	Noćenja 2025.	Noćenja 2024.	Indeks 2025./24.
Njemačka	26.217	26.529	98,82	241.562	244.081	98,97
Mađarska	15.229	14.640	104,02	88.129	84.993	103,69
Hrvatska	10.684	9.652	110,69	75.222	64.913	115,88
Austrija	10.748	10.514	102,23	72.111	70.494	102,29
Slovenija	8.938	8.873	100,73	62.258	61.650	100,99
Slovačka	6.996	6.913	101,20	48.340	49.385	97,88
Češka	5.646	5.590	101,00	39.943	41.550	96,13
Poljska	3.874	3.593	107,82	27.937	26.944	103,69
Italija	2.750	2.445	112,47	19.709	17.200	114,59
Rumunjska	1.445	1.369	105,55	8.490	8.270	102,66
Srbija	506	453	111,70	4.911	4.242	115,77
Ukrajina	673	524	128,44	4.690	3.441	136,30
Švicarska	759	622	122,03	4.490	3.710	121,02
Bosna i Hercegovina	448	414	108,21	3.468	2.988	116,06
.....
UKUPNO	97.452	94.438	103	718.140	703.800	102,04

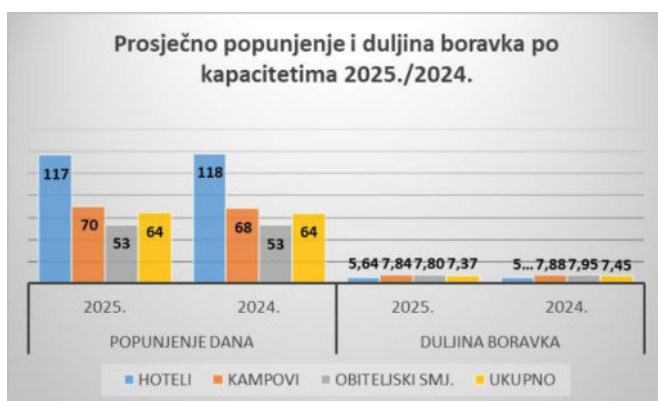
Ostvareni turistički promet po zemljama u 2025.

Turistička zajednica Općine Lopar je u suradnji s TZG-om Rab odradila sajamske nastupe na najvažnijim emitivnim tržištima, dotisnula i izradila nove promotivne materijale, u suradnji sa TZ-om Kvarnera odradila dvije udružene promotivne kampanje (promocija aviodestinacije Kvarner i digitalna marketinška kampanja subregija Kvarnera), te udruženo oglašavanje s gospodarskim subjektima.

Organiziran je čitav niz manifestacija, a turistička zajednica je dala svoju potporu i brojnim manifestacijama u organizaciji drugih institucija ili udruga. Također, putem natječaja dodijeljena su bespovratna sredstva subvencije za nabavku dječjih igrala za iznajmljivače. Svrha svim realiziranim aktivnostima je oblikovanje destinacije Lopar u suvremenu, atraktivnu i poželjnu turističku destinaciju, uz aktiviranje svih raspoloživih resursa u cilju intenziviranja dolazaka i noćenja, visoko fokusiranu usmjerenost na gosta i poboljšanje turističke ponude u destinaciji.

Vrsta kapaciteta	br.ležaja	2025.		POPUNJENJE DANA		DULJINA BORAVKA	
		dolazaka	noćenja	2025.	2024.	2025.	2024.
HOTELI	964	19.948	112.513	117	118	5,64	5,70
KAMPOVI	3.610	32.211	252.384	70	68	7,84	7,88
OBITELJSKI SMJ.	6.617	45.293	353.243	53	53	7,80	7,95
obrt	563	4.989	35.909	64	63	7,20	8,09
paušal	4.063	38.545	283.539	70	68	7,36	7,46
nekomercijalno	1.991	1.759	33.795	17	17	19,21	18,20
UKUPNO	11.191	97.452	718.140	64	64	7,37	7,45

Broj dana popunjenja i duljina boravka po vrsti kapaciteta za 2025.

Interpretacijski centar „Čovik i more“ u 2025. godini

Godina 2025. u Interpretacijskom centru „Čovik i more“ protekla je u znaku kontinuiranog rada s lokalnom zajednicom, djecom i posjetiteljima, promociji pomorske i kulturne baštine Lopara, kao i sve većeg prepoznavanja centra na regionalnoj i nacionalnoj razini.

Godina je, već tradicionalno, započela sudjelovanjem u manifestaciji „Noć muzeja“, tijekom koje je Interpretacijski centar otvorio svoja vrata brojnim posjetiteljima. Program je uključivao vođena razgledavanja centra u popodnevним satima, kao i šetnju dijelom tematske staze „Epario“, jedne od tri staze razvijene u sklopu projekta „Rab Archaeological Traces“. Tako je „Noć muzeja“ ponovno povezala baštinu, prostor i zajednicu potvrđujući ulogu centra kao važnog interpretacijskog mjesta loparske i rapske povijesti.

Prvu polovicu godine obilježili su brojni organizirani posjeti djece predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta, čime je nastavljen snažan edukativni segment rada centra. Interpretacijski centar posjetili su učenici Područne škole Banjol, od 1. do 4. razreda, koji su s velikim zanimanjem istraživali izložene predmete i priče o svakodnevnom životu ribara, pomoraca i otočana tijekom prošlih vremena. Iako povijest još nemaju kao školski predmet, učenici su pokazali iznimnu radoznalost, postavljali brojna pitanja i aktivno sudjelovali u razgovoru. Posebno su uživali u kreativnoj radionici izrade maketa rapske lađe, kojom su se dodatno povezali s pomorskom tradicijom svoga zavičaja.

Centar su posjetila i djeca iz Dječjeg vrtića „Pahuljica“, odgojnih skupina „Bubamare“ i „Pužići“, u sklopu razgledavanja izložbe dječjih radova „Da se ne zatare“, postavljene u Sportskoj dvorani Lopar povodom mesopusta. Najmlađe su posebno oduševili interaktivni totemi, koji na jednostavan i slikovit način prikazuju tradicionalne načine ribolova, kao i video o loparskim maškarama, koji je potaknuo njihovo zanimanje za lokalne običaje i tradiciju. Ovi su posjeti potvrdili važnost ranog upoznavanja djece s kulturnom baštinom svoga kraja.

U prvoj polovici godine snimljen je i televizijski prilog o Interpretacijskom centru „Čovik i more“ za emisiju „More“ na Hrvatskoj radioteleviziji. Time je centar dodatno promoviran široj javnosti kao vrijedan primjer interpretacije maritimne baštine.

Posebno priznanje radu centra stiglo je 15. travnja 2025., kada je Interpretacijski centar „Čovik i more“ nagrađen prestižnom nagradom „Simply the Best“ u kategoriji „Kultura i edukacija“. Nagrada se kontinuirano dodjeljuje od 2010. godine za inovativnost, kreativnost i kvalitetu turističke ponude, a među dobitnicima u istoj kategoriji našli su se i Astronomski centar Rijeka, Crna roda (Popovača) i Solana Nin, dok je pobjednik grupe bio Kova Experience – Kovarska kuća iz Raše. Ovo priznanje dodatno je potvrdilo vrijednost i kvalitetu rada centra.

Tijekom turističke sezone, od 15. svibnja do 15. rujna 2025., Interpretacijski centar bio je otvoren utorkom od 9:00 do 17:00 i četvrtkom od 13:00 do 21:00, uz besplatan ulaz i vođenje za sve posjetitelje. Razgledavanje izvan redovnoga radnog vremena bilo je moguće uz prethodnu najavu putem Turističke zajednice Općine Lopar. Po završetku glavne turističke sezone, od 15. rujna 2025., centar je nastavio s radom svakim radnim danom od 9:00 do 14:00, uz prethodnu najavu u uredu Turističke zajednice Općine Lopar.

U suradnji s Interpretacijskim centrom maritimne baštine iz Malinske, 1. rujna 2025. realizirana je jedinstvena izložba o maritimnim hodočašćima, koja je u danima oko blagdana Male Gospe bila postavljena duž stepeništa Crkve Blažene Djevice Marije. Izložba je između ostalih, obuhvatila prikaz tradicionalnog hodočašća do crkvice sv. Nikole na Sorinju, koje se održava na njegov blagdan i zauzima posebno mjesto u tradiciji Lopara.

Dan Općine Lopar, 5. rujna 2025., bio je također jedan važan trenutak i za Interpretacijski centar. Uoči svečane sjednice, Interpretacijski centar „Čovik i more“ posjetio je ministar turizma i sporta Tonči Glavina zajedno s ostalim visokim uzvanicima, članovima vijeća HTZ-a, čime je još jednom istaknuta važnost centra u kulturnoj i turističkoj ponudi općine.

Krajem listopada 2025. posjetili su nas i predstavnici FLAG-a Savski vez iz Slavonije, kojima je Interpretacijski centar „Čovik i more“ predstavljen kao primjer dobre prakse, uspješne suradnje LAG-a i lokalne zajednice u kreiranju i izvedbi tako složenog projekta kao što je Interpretacijski centar „Čovik i more“.

Sve navedene aktivnosti potvrđuju da je 2025. godina bila iznimno sadržajna i uspješna za Interpretacijski centar „Čovik i more“, koji se nastavio razvijati kao važno mjesto očuvanja, interpretacije i promocije pomorske baštine Lopara i otoka Raba, ali kao i mjesto okupljanja, održavanja raznih radionica, edukacija, sastanaka i sjednica.

Kerstin i Reinhard Dreesen

U vijećnici Općine Lopar, 9. lipnja, upriličen je svečani prijem za dugogodišnje stalne goste Kerstin i Reinharda Dreesena. U Lopar dolaze već punih 30 godina i to više puta godišnje, uvijek kod istog domaćina Gorana Škapula. Ne samo kod istog domaćina, nego u isti apartman! Kažu da im je toliko ugodno da Lopar i apartman obitelji Škapul smatraju svojim drugim domom.

Napominju kako se u ovih 30 godina Lopar jako razvio, a uređenost se primijeti u svakom segmentu i na svakom koraku. Imaju svoju omiljenu plažu, omiljeni kafić, omiljeni restoran, puno ljudi koje poznaju, osobito u kampu. Sami sebi su poželjeli još 10 do 15 godina ljetovanja u Loparu, a to im od srca želimo i mi.

Simone Gutwerk

Simone Gutwerk je kao mala počela dolaziti u Lopar sa svojim roditeljima, a zadnjih desetak godina dolazi sa svojim suprugom Stefanom i kćeri Stefanie. Sa svojim domaćinima Smiljanom i Brankom Paparićem razvili su prijateljski, gotovo obiteljski, odnos i sa sjetom pričaju o tadašnjim druženjima i dogodovštinama. Uglavnom se kupaju na plaži Stolac (FKK) gdje se također osjećaju kao kod svoje kuće. Lopar se, kako kažu, infrastrukturno odlično razvio, ali je zadržao svoju čar, šarm, gostoljubivost, prirodu i sve ono što ga čini posebnim u našim srcima, rekla je vidno emotivna Simone.

Christine i Peter Stefko

Dana 20. lipnja u vijećnici Općine Lopar spremljena je mala svečanost za bračni par Stefko. Ovaj bračni par u Lopar dolazi od 1984. godine i to uvijek kod svoje domaćice, Marije Šanić – Bulinovice.

Obitelj Šanić smatraju svojom drugom obitelji, a Lopar svojim drugim domom. Tu se, kako kažu, najljepše osjećaju, a s puno emocija prepričavaju dogodovštine sa svojih prvih ljetovanja, odlaska na ribe, zajedničkih druženja uz domaću hranu i dr. Na svakom koraku se vidi napredak Lopara kao turističke destinacije i dok god budu mogli dolaziti uvijek će se vraćati u svoj Lopar.

Christel i Wilhelm Moehker

Dana 18. kolovoza u vijećnici Općine Lopar upriličili smo svečani prijem za dugogodišnje stalne goste Christel i Wilhelma Moehkera. Oni su u Lopar prvi puta došli davne 1975. godine u autokamp San Marino. Nakon dvije godine kampiranja odlučili su se za privatni smještaj i to kod Ruže i Ivana Andreškića. Kod njih su ljetovali desetak godina, a onda prelaze kod Ljubice i Stanka Jakuca, gdje dolaze već oko 35 godina.

Njihova omiljena plaža je Stolac, s obzirom na to da su nudisti i za tu plažu ih vežu brojna poznanstva i anegdote. Još uvijek putuju svojim autom, a dovoze i gliser kojim obilaze brojne loparske uvale za koje imaju samo riječi hvale.

Od 1975. godine do danas preskočili su samo jednu, ratnu godinu, ali su sljedeće godine došli dva puta kako bi to nadoknadili. Smještaj za svoj godišnji odmor koji traje od 4 do 5 tjedana već su kod svoje domaćice Ljubice rezervirali za 2026. i 2027. godinu.

Marija i Branko Podgorelec

Dana 21. kolovoza dodijeljena je plaketa Mariji i Branku Podgorelcu (majci i sinu) iz Slovenije. Marija u Lopar dolazi od 1957. godine, ovdje je upoznala svog supruga s kojim je od 1960. svake godine dolazila u Lopar. Najprije su nekoliko godina dolazili kod gospođe Mandice, kasnije kod njezine kćeri Antice Matahlije, a već preko 30 godina dolaze kod obitelji Mirjane i Ivana Matahlije, za koje kažu da su njihova druga obitelj. Kažu da ne mogu zamisliti godinu bez dolaska u Lopar i to svake godine na nekoliko dana duže od prethodne.

Radmila Kocmichova i Pavel Kocmich

Prigodni prijem uz priznanje i prigodne poklone upriličili smo i za češki par Radmilu Kocmichovu i Pavla Kocmicha. Oni kod obitelji Pećarina (Marijana i Rajko) dolaze 30-ak godina, nekada i više puta godišnje. Imaju svoje rituale, omiljenu plažu, omiljeni restoran u susjedstvu gdje vole jesti lignje, vole popiti pivo, iako kažu da je ono češko ipak malo bolje.

Također, ističu kako primijete konstantno uređenje mjesta, zelenih površina, luka i vezova. Lopar smatraju svojim drugim domom, a obitelj Pećarina svojom drugom obitelji. Kažu da će dolaziti dokle god budu mogli, a mi im od srca želimo još dugo, dugo.

Ingrid i Heinz Horejs

Gospodin Heinz Horejs kod svojih domaćina, Marije i Antuna Mušća, dolazi punih 45 godina. Nakon nekoliko godina pridružila mu se i sadašnja supruga Ingrid pa sada svake godine dolaze po dva puta, jednom za vrijeme blagdana Duhova i jednom u vrijeme Male Gospe.

Lopar smatraju svojim drugim domom, a obitelj Mušćo svojom drugom obitelji. Sa sjetom pričaju o vremenima prvih dolazaka, vožnji vlastitim gliserom po prekrasnim loparskim uvalama, te izvrsnoj hrani i druženjima sa svojim domaćinima. Sada više ne dolaze s gliserom, ali imaju svoju dnevnu rutinu – ujutro šetnja do Rajske plaže i kampa uz kavu i sladoled u omiljenom baru, a nakon podnevnog odmora kupanje na Melu uz okrjepu u još jednom omiljenom baru.

Za Lopar kažu da je infrastrukturno puno napredovao, ponuda njima omiljenih ribljih specijaliteta je dobra, a cijene još uvijek prihvatljive. Nadaju se još brojnim dolascima i druženjima u našem i njihovom Loparu.

Krešimir i Željko Lacko

Braća Krešimir i Željko Lacko dolaze u Lopar od 1975. godine, tj. punih 50 godina. Kao djeca dolazili su sa svojim roditeljima u kuću obitelji Lovrenčević, a kasnije su roditelji u susjedstvu sa svojim susjedima iz Seseveta (obitelj Kudeljnjak) sagradili zajedničku kuću pored današnje konobe Ankora.

To je, kako kažu, tada bio razvijeniji dio Lopara. Sjećaju se pošte na Mulu, drvene slastičarnice na ulazu u park Kapić, nogometnog igrališta na Melu, kupanja u Dumbacu i dr. Posebno se sjećaju druženja s obitelji Pečarina (Delfa, Josip i njihova djeca). Tada je sve bilo nekako prisnije, ljudi su više radili, ali su imali vremena za druženja. Poljoprivredne vještine stjecali su od susjede, sada pokojne, Ružarije Borić.

Ističu kako je šteta da poljoprivredni potencijal Lopara nije bolje razvijen, ali je zato turistički razvoj vidljiv na svakom koraku uređenom komunalnom infrastrukturom. Dolaze više puta godišnje, čim uhvate vremena i prilike, a nadaju se da će dolasci potrajati do još većih okruglih obljetnica.

Obitelji Schumacher i Poziemski

Obitelj Schumacher (Manuela i Volker) i obitelj Poziemski (Melanie i Hans Peter) prvi puta su sa svojim roditeljima došli prije 45 godina kao djeca i to u kamp San Marino. Zatim su 15-ak godina bili kod Marije i Ivana Franelića, a zadnjih 17 godina u pravilu dva puta godišnje dolaze kod Danijele i Igora Tomičića.

Kažu da su njihovi roditelji i prijatelji probali neke destinacije južno prema Dalmaciji, ali im se Lopar najviše svidio, a sada im je jasno i zašto. Sa svojim brodom obilaze brojne loparske uvale i susjedne otoke. Primjećuju da se Lopar zadnjih godina infrastrukturno i raznolikošću turističke ponude snažno razvio (benzinska crpka, sportska dvorana, trgovine, ugostiteljska ponuda...). Intenzivno razmišljaju o posjetu Loparu u vrijeme adventa, a smještaj za svoj godišnji odmor u sljedećoj godini već su rezervirali.

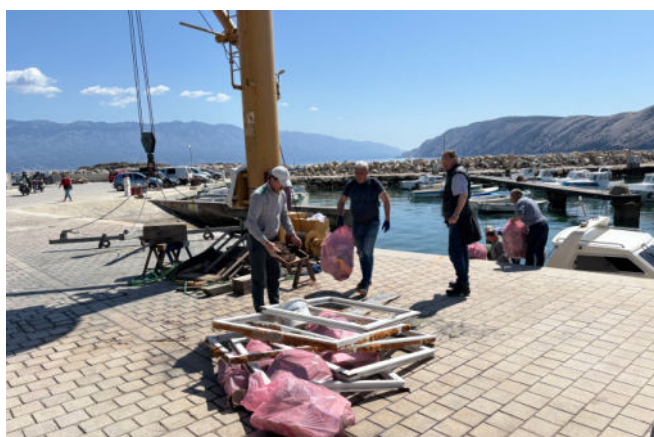

Ekološka akcija „Neka školji budu bolji“

Dana 12. travnja u Loparu je održana tradicionalna ekološka akcija čišćenja priobalja i podmorja „Neka školji budu bolji“. Gotovo 200 sudionika od 8:30 do 12:30 čistilo je područje Lopara, Gologa otoka i Svetoga Grgura. Sudjelovale su gotovo sve udruge s područja Lopara, ali i s cijelog otoka (UVDR Lopar, UDVDR Lopar, ŠRD Lopar, LD Kuna, Udruga ovčara Lopar, KUD San Marino, IOS Lopar, ŽK Užanca, Klapa Sveti Marin, Univerzalna škola sporta Lopar, MK Rab, PD Kamenjak Rab, UUMUP Rab, GDCK Rab, KPA Amfora Rab), uz logističku podršku KTD-a Lopar Vratak d. o. o.

Prikupljene su znatne količine otpada, posebno onoga podmorskog u Lučici San Marino i oko nje. Posebno veseli veliki odaziv djece koja od malih nogu uče graditi pozitivan odnos prema prirodi i okolišu.

Nakon akcije upriličen je zajednički domjenak i podjela zahvalnica. Ovim putem još jednom zahvaljujemo ŠRD-u Lopar na gostoprimstvu u Ribarskoj kući. Rukavice za akciju donirala je Kalina d. o. o. iz Rijeke, dio majica donirao je VHP Južni ogranak d. o. o., dio pića doniralo je Vrelo d. o. o., dok je ručak za sudionike donirala Imperial Riviera d. d.

Subvencionirana prodaja sadnica cvijeća za iznajmljivače

Po već ustaljenoj praksi, u sklopu obilježavanja Dana planeta Zemlje, u organizaciji TZO-a Lopar, dana 17. travnja, održana je subvencionirana prodaja sadnica cvijeća za iznajmljivače. Paket od 10 eura (jedan fior, dvije begonije, dva karanfila i dvije surfinije) iznajmljivači su platili 5 eura, a preostalih 5 eura subvencionirao je TZO Lopar. Prodano je preko 200 paketa i drago nam je da je većina iznajmljivača iskoristila ovu pogodnost. To je bio još jedan mali korak u pripremi destinacije za dolazak prvih turista.

Akcija uređenja staze prema plaži Stolac

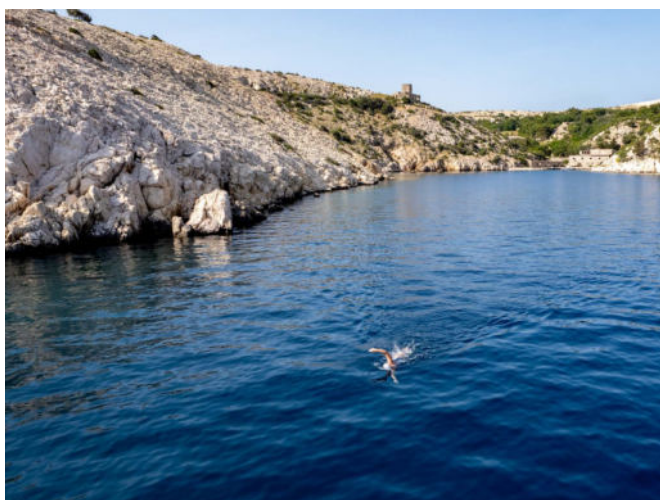
Krajem travnja u organizaciji TZO-a Lopar, uz pomoć KTD-a Lopar Vrutak i članova UVDR-a Lopar, sanirane su stepenice od Matešina prema plaži Stolac. Naime, tijekom zimskih mjeseci se uslijed djelovanja oborinskih voda dio stepenica urušava pa se svake godine prije početka glavne turističke sezone saniraju glavni pravci prema udaljenijim robinzonskim plažama. U ovoj akciji korišteni su drveni paneli sidreni sa željeznim šipkama, a svakih 50-ak metara otvarali su se ispusti za vodu kako bi erozija bila što manja.

Dina Levačić plivajući pobjegla s Golog otoka i Sv. Grgura

Neprocjenjivo iskustvo bilo je 6. i 7. lipnja pratiti Dinu Levačić pri njezinom bijegu s Golog otoka i Sv. Grgura. Dio je to njezinog projekta „Three escapes“ („Tri bijega“), a treći bijeg odrađen je u rujnu u San Franciscu, s poznatog zatvora Alcatraz. Dionicu od Golog otoka do Rajske plaže u Loparu preplivala je za nepuna dva sata, dok je onu dužu dionicu, dugačku preko 10 km, od Sv. Grgura do mjesta Lukovo na kopnu po jakom jugu preplivala za nešto više od tri i pol sata.

Dina toliko odiše skromnošću i jednostavnošću da čovjek nikad ne bi rekao da ima toliko uspjeha na svjetskoj razini iza sebe. Naime, jedina je Hrvatica koja je preplivala svih sedam velikih plivačkih maratona, a nedavno je primljena u Međunarodnu kuću slavnih plivačkih maratonaca (International Marathon Swimming Hall of Fame) kao počasna članica plivačica. Organizator i glavni logističar je njena mama Željana, a najveći navijač njezin pas Ogi.

Posjet direktora HTZ-a sa suradnicima

Prilikom otvaranja Arba Resorta, direktor GU-a HTZ-a Kristjan Staničić sa svojim suradnicima posjetio je Općinu Lopar. U Loparu su njegovi domaćini bili Zdenko Jakuc, načelnik, te Marin Mušćo, direktor TZO-a Lopar.

Na radnom sastanku razgovaralo se o aktivnostima na pripremi turističke sezone, turističkim rezultatima, nadolazećim manifestacijama i projektima. Nakon radnog sastanka, direktor Staničić sa suradnicima posjetio je Rajsku plažu, najvažniji turistički resurs destinacije Lopar, obližnji adrenalinski park Avanterra, lučicu San Marino i Ribarsku kuću. Na kraju je svojim domaćinima zaželio uspješnu turističku sezonu i skor u investiciju u poboljšanje kvalitete turističke ponude, poput one u Arba Resortu.

Posjet ministra turizma i sporta RH sa suradnicima

Velika nam je čast bila na svečanoj sjednici povodom obilježavanja dana Općine Lopar i blagdana Male Gospe, dana 5. rujna, u Loparu ugostiti ministra turizma i sporta Tončija Glavinu sa suradnicima (državna tajnica u MINTS-u Monika Udovičić, članovi TV-a HTZ-a, direktor GU-a HTZ-a Kristijan Staničić sa suradnicima). Posjetili su i naš Interpretacijski centar Čovik i more, Rajsku plažu i sportsku dvoranu, a nazočili su i svečanoj sjednici Općinskoga vijeća Općine Lopar.

Osvrt na manifestacije i događanja

Geo Day, otvaranje kupališne sezone i Festivala skulpture u pijesku

Dana 3. svibnja obilježen je Geo Day, otvorena je i kupališna sezona, kao i Festival skulpture u pijesku 2025. U 10 sati krenulo je okupljanje na šetnici ispred San Marino Resorta i polazak na vođenu šetnju Geoparkom, a na programu su se našli izložba pobjedničkih skulptura i pobjedničkih fotografija sa svih dosadašnjih festivala, otkrivanje trajne replike lanjske pobjedničke skulpture (Bilbodome), prodajna izložba autohtonih proizvoda, animacijske igre za djecu, izrada skulptura od pijeska, prvi kupanac, kao i glazbeni program (Marko Benjamin Štokić) uz zlatne kapi domaćeg Rajskog piva (nositelj oznake Hrvatski otočni proizvod).

Rab Island Hero

Na MTB utrci Rab Island Hero sudjelovalo je gotovo 300 natjecatelja iz 10 zemalja koji su vozili dvije rute – kraću Hero u duljini od 40 km i dužu Hero u duljini od 70 km. Natjecatelji, među kojima je bilo i mnogo elitnih vozača, uživali su u raznolikim rapskim stazama – od makadamskih puteva do zahtjevnih single trailova.

Staze su, kao i svake godine, tjednima pripremali članovi BK-a Mag Rab, uz pomoć Adria Bikea, koji su čistili dionice, uklanjali prepreke, te ih detaljno označili i više puta provjerili. Brojni pozitivni komentari natjecatelja potvrdili su kvalitetnu pripremu. Start i cilj bili su u parku Boškopini, uz bogatu gastro ponudu i slatki kutak s rapskim specijalitetima.

3. MTC Felix Arba nadmašio očekivanja

Krajem svibnja i početkom lipnja na Rabu je održan 3. MTC Felix Arba – međunarodni moto događaj za žene bajkerice koji je okupio oko 300 bajkerica iz 16 europskih država, dok je ukupno na otoku tijekom vikenda bilo oko 1000 motocikala. Cilj događaja je pružiti podršku ženama motociklasticama i rušiti predrasude o ženama u svijetu motociklizma. Uz bajkerice, na događanje su stigli i njihovi partneri, prijatelji i drugi motoristi koji su im dali podršku. Za događaj se registriralo više od 500 sudionika koji su kotizacijom dobili razne pogodnosti poput popusta na smještaj, aktivnosti i restorane, kao i besplatnu majicu.

Štokaljfest

Od 28. svibnja do 12. lipnja trajao je Štokaljfest – dani hobotnice u loparskim restoranima. Dani hobotnice bili su u brojnim lokalnim restoranima (Ankora, Arta, Feral, Fortuna, Laguna, Navigator, Porto, Pržun, Renome), uz

posebna jela i domaću atmosferu. Završnog dana, na šetnici pored Rajske plaže, u kampu, održana je fešta. Bila je to zapravo ribarska fešta na temu hobotnice, a na meniju su se mogli naći hobotnica na gulaš s palentom, salata od hobotnice i krumpira, janjeći gulaš s noklicama i pljukanci sa slanom ribom i kaparima. Gastronomsku ponudu pripremila je Imperial Riviera d. d. Osim u gastronomskoj ponudi, posjetitelji su mogli uživati i u prezentaciji tradicionalnog ribolova, te u melodijama Saturnus benda.

Festival skulpture u pijesku

Od 1. do 4. srpnja, trajalo je 14. izdanje Festivala skulpture u pijesku. Na ovogodišnjem Festivalu domaći i svjetski umjetnici su tijekom četiri dana izrađivali skulpture od zlatnožutog pijeska na temu „Pješčani svijet“. Programski dio Festivala imao je dva dijela – natjecanje u izradi najljepše skulpture od pijeska i natjecanje za najbolju fotografiju pješčane skulpture. Za izradu skulptura hrvatski i inozemni umjetnici koristili su jedino pijesak i vodu, što je cijelu ovu manifestaciju učinilo još impresivnijom.

Pobjedu je odnijela skulptura „Tritonova banda“ (Ivana Zavidović i Vanja Vrbanec), drugo mjesto pripalo je skulpturi „Blobfish“ (Roberta Mikelić i Nina Lekić), a treće mjesto skulpturi „Osunčana“ (Medarda Pačak i August Popijač). U kategoriji najboljih fotografija, pobjedu je odnijela Eva Krešić fotografijom „Suton“, drugo mjesto pripalo je Mariji Kordić fotografijom „Pješčano ludilo“, a treće mjesto Tatjani Pičuljan s „Tragom u pijesku“.

Pumidorfest

Dana 23. srpnja, na Mulu, održan je Pumidorfest, festival rajčice. Bio je to festival na kojemu su gosti i mještani mogli uživati u bogatoj ponudi specijaliteta s rajčicom i nastupu Insula benda. Na meniju su se tako mogli naći luben na žaru sa salatnom od krumpira i rajčicama, odrezak tune na žaru sa salatnom od krumpira i rajčica, ragu od hobotnice s cherry rajčicama, pljukanci sa slanom ribom i kaparima u šalši, dagnje na buzaru (na crveno) i slatki šulčići.

Loparska noć

Dana 10. kolovoza u Kapiću se održala još jedna Loparska noć, manifestacija koja nastoji izvući iz zaborava stare običaje i zanate specifične za Lopar, kao i ponuditi gostima barem mali uvid u to kako se nekad živjelo. Iako su se brojni posjetitelji na Loparskoj noći našli već oko 19 sati, službeni program započeo je u 20 sati prezentacijom starih običaja i zanata putem radionica u kojima je sudjelovalo oko stotinu kostimiranih protagonista. Radionice su bile brojne, a glavna atrakcija večeri je, dakako, bila ispraćaj sv. Marina, u procesiji s bakljama, do broda, uz vatromet.

Ribarska fešta na Livačini

Potkraj srpnja, u večernjim satima, održala se ribarska fešta na Livačini. Uz bogatu gastronomsku ponudu, gosti i posjetitelji mogli su uživati u prezentaciji tradicionalnog načina ribolova (u izvedbi SRD-a Lopar), i u melodijama dobro poznatog Saturnus benda. Na meniju su se našli luben s prilogom, pržene lignje, odrezak tune s prilogom, salata od hobotnice, dagnje na buzaru i pečice s pršutom.

Fešta „Čovik i more“

Tijekom ljeta održane su tri fešte „Čovik i more“ (na Lučici, Gornjemu melu i u Sportskom centru), novi događaj koji spaja tradiciju, zabavu i obiteljsku atmosferu, a posjetitelji svih uzrasta mogli su uživati u raznolikom sadržaju. Program je obuhvatio dječje igre uz animaciju na kojima su mališani imali priliku sudjelovati u kreativnim i zabavnim aktivnostima na otvorenom, uz vodstvo animatora. Nakon što je sunce počelo zalaziti, atmosferu je zagrijavala klapa Krijanca, što je bila prava glazbena poslastica za ljubitelje klapske pjesme. Za organizaciju ove fešte pobrinuli su se Turistička zajednica Općine Lopar, Centar za kulturu i sport Lopar, Općina Lopar i Primorsko-goranska županija.

Rab Paradiso Trail

Posljednjeg vikenda u rujnu, otok Rab bio je domaćin spektakularnog Rab Trail Weekenda, manifestacije koja je okupila stotine trkača iz Hrvatske i inozemstva. U dva dana održane su dvije prestižne utrke Treking lige – Rab Paradiso Trail u Loparu i Arba Trail na Kalifrontu/Frkanju – koje su potvrdile otok Rab kao jedno od centara trail trčanja na Jadranu.

Na Svjetski dan turizma, u Loparu se održala 19. treking utrka iz Treking lige Hrvatske – Rab Paradiso Trail. S Rajske plaže startalo je oko 400 trkačica i trkača iz desetak zemalja u tri muške i tri ženske kategorije. Nakon proglašenja pobjednika uslijedio je prigodni program na šetnici iznad Rajske plaže. Organizatori su zahvalni svima koji su sudjelovali u ovom službenom završetku ljeta u Loparu, te su svim turističkim djelatnicima i posjetiteljima čestitali Svjetski dan turizma.

Pišu: Barbara Matahlija, mag. praesc. educ. i Arabela Mušćo, bacc. praesc. educ.

Mali umjetnici za veliku Zemlju

Povodom Dana planeta Zemlje, koji se obilježava 22. travnja, PO Lopar ostvario je lijepu i poučnu suradnju s lokalnim komunalnim društvom Lopar Vratak, a sve u cilju razvijanja ekološke svijesti kod djece od najranije dobi. Zajedničkim aktivnostima djeca su imala priliku učiti o važnosti razvrstavanja otpada, recikliranja i očuvanja okoliša na njima razumljiv i kreativan način.

U sklopu suradnje, komunalno društvo Lopar Vratak upoznao je djecu s pravilnim zbrinjavanjem plastičnog otpada, a posebna pažnja posvećena je plastičnim čepovima kao materijalu koji se često baca, a može se ponovno iskoristiti. Djeca su zajedno s odgojiteljicama i roditeljima prikupljala čepove te ih pretvarala u maštovite likovne radove.

Rezultat ove suradnje bila je izložba dječjih radova izrađenih od plastičnih čepova pod nazivom „Mali umjetnici za veliku Zemlju“, koja je pokazala koliko dječja kreativnost može doprinijeti promicanju ekoloških vrijednosti. Izložba je bila postavljena u Sportskoj dvorani Lopar i izazvala je veliko zanimanje djece, roditelja, i široke zajednice te poslala snažnu poruku o odgovornom odnosu prema prirodi.

Rezultat ove suradnje bila je izložba dječjih radova izrađenih od plastičnih čepova pod nazivom „Mali umjetnici za veliku Zemlju“, koja je pokazala koliko

dječja kreativnost može doprinijeti promicanju ekoloških vrijednosti. Izložba je bila postavljena u Sportskoj dvorani Lopar i izazvala je veliko zanimanje djece, roditelja, i široke zajednice te poslala snažnu poruku o odgovornom odnosu prema prirodi.

Ova suradnja još jednom je pokazala koliko je važno povezivanje odgojno-obrazovnih ustanova s lokalnom zajednicom. Ovakvim projektima djeca uče kako i malim koracima mogu učiniti velike korake za naš planet.

DJEČJI VRTIĆ „PAHULJICA“

Foto: Antonio Škarić

Pišu: Barbara Matahlija, mag. praesc. educ. i Arabela Mušćo, bacc. praesc. educ.

Da se ne zatara

Protekla pedagoška godina bila je posebna i bogata dragocjenim trenucima u razvoju naše djece u područnom objektu Lopar, a projekt pod nazivom „Da se ne zatara“ postao je jedan od najvrjednijih dijelova njihova vrtićkog iskustva. Putem ovoga projekta djeca su imala priliku istraživati, otkrivati, učiti i negovati bogatu kulturnu i tradicijsku baštinu Lopara, a svaki trenutak proveden u aktivnostima bio je prilika za razvoj njihove znatiželje, kreativnosti i ponosa prema vlastitom zavičaju.

Naziv projekta „Da se ne zatara“ ne odnosi se samo na očuvanje tradicije u općem smislu, već i na njegovanje običaja, znanja i vrijednosti koje su naši preci živjeli i prenosili s koljena na koljeno. Raznim aktivnostima željeli smo djeci približiti tradicijske vrijednosti, potaknuti senzibilitet i ponos prema vlastitom zavičaju te razvijati osjećaj pripadnosti zajednici. U skladu s time, definirani su i ciljevi projekta: 1.) potaknuti svijest o bogatoj kulturnoj baštini Lopara i o potrebi čuvanja tradicije od zaborava, 2.) potaknuti razvoj pozitivnih stavova i odnosa prema društvenoj okolini i obitelji te kulturi, 3.) poticati razvoj kreativnog i umjetničkog izričaja, 4.) osnažiti komunikacijske i socijalne vještine djece i odraslih, 5.) stvoriti multimedijalni prikaz projekta.

Vrtićke skupine Gljivice i Zečići sudjelovale su mnogobrojnim i raznovrsnim aktivnostima u vidu likovnog izražavanja i kreativnosti (tuš, modeliranje glinamolom, kolaž, tempera i druge tehnike), upoznavanja tradicionalnih glazbala, učenja tradicionalnih pjesama i plesova (uključujući loparski tanac), proučavanja tradicije loparskih maškara i običaja putem razgovora, fotografija i suradnje s lokalnim čuvarima tradicije poput Albine Andreškić, Bruna Škarića i Marije Mušćo. Djeca su putem vlastitih interpretacija i improvizacija izradom kreativnih radova inspiriranih tradicijskim simbolima, poput klobuka, bičvica, kurala, ščapa i stvaranjem društvenih igara, temeljenih na lokalnoj povijesti i običajima, kombinirala igru i učenje o svom zavičaju.

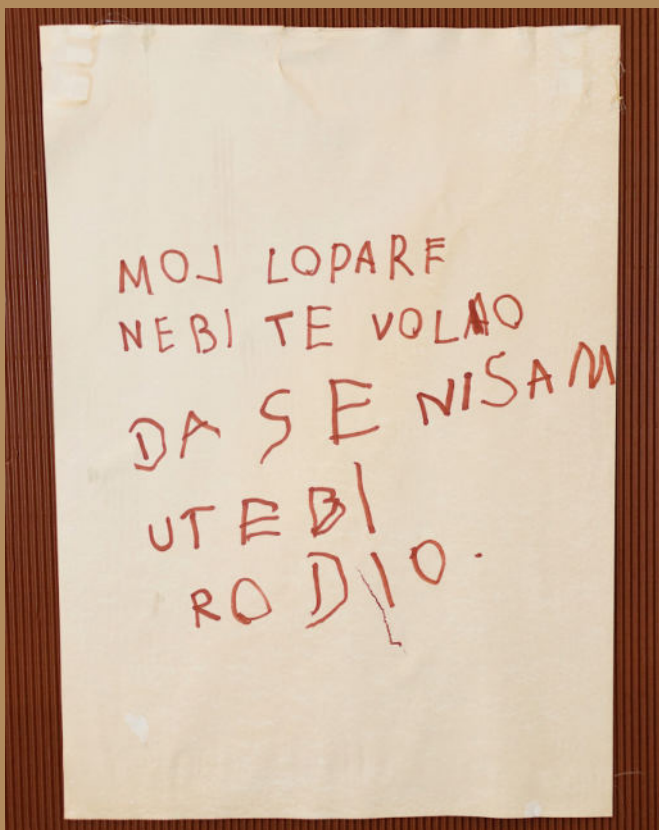
Svim ovim aktivnostima djeca su ne samo usvojila nova znanja o tradiciji i običajima, već su razvijala i važne osobne i socijalne kompetencije: kreativnost i

maštovitost, putem raznovrsnih umjetničkih i glazbenih izraza; samopouzdanje i ponos prema svom zavičaju; senzibilitet i pažnju prema detaljima, ljudima i pričama iz prošlosti; suradnju i zajedništvo timskim radom i zajedničkim projektima; osjećaj pripadnosti zajednici, upoznavanjem lokalnih običaja i uključivanjem roditelja, mještana i njegovatelja tradicije u svoj rad.

Projekt smo provodili tijekom prve polovice pedagoške godine, a vrhunac je bila izložba dječjih radova pod istim nazivom, održana u Sportskoj dvorani u Loparu. Izložba je bila pravi odraz njihove kreativnosti, radoznalosti i ljubavi prema tradiciji. Roditelji, mještani i brojni posjetitelji mogli su vidjeti plodove rada malih budućih čuvara tradicije, koji su s entuzijazmom dočekivali svaku novu aktivnost i priču.

Ovim projektom djeca su naučila da tradicija nije samo prošlost, već živi u nama svakodnevno i da običaji ne govore samo o ljudima prije nas, već i o nama samima. Svaki rad, pjesma ili ples bio je prilika da osjete pripadnost, razviju ponos i nauče cijeniti bogatstvo vlastite kulture. Na kraju, ovaj projekt nas je podsjetio koliko je važno čuvati i prenositi tradiciju, ali i koliko je rad s djecom dragocjen i ispunjavajući. Projekt „Da se ne zatara“ dokazao je da i najmlađi mogu biti čuvari tradicije – putem igre, kreativnosti i zajedništva, stvarajući sjećanja i vrijednosti koje će nositi cijeli život.

Piše: Tatjana Pičuljan, mag. prim. educ.

Projekt „Zavičajni mozaik“

Ljubav prema zavičaju uči se od malih nogu. U školskoj godini 2024./2025. učenici 2. razreda Područne škole Lopar, zajedno s učiteljicom Tatjanom Pičuljan, uključili su se u projekt „Zavičajni mozaik“. Projekt su osmislile učiteljice Bojana Lanča i Andrea Barac. U samom projektu sudjelovalo je 12 osnovnih škola s područja Primorsko-goranske županije.

Svaka škola je predstavila motiv koji obilježava njihov zavičaj. Motiv koji su predstavili mali Loparani, njih petero iz drugoga razreda, bio je motiv loparskih maškara. Učenici su se na početku projekta upoznali s ciljevima i zadacima. Zadatak im je bio istražiti što više činjenica vezanih za loparske maškare. Istraživali su: koji su dijelovi nošnje, kako se pravi klobuk, koliko je stara tradicija, koje se pjesme pjevaju, koja se jela pripremaju za doček maškara i dr. Nakon prikupljenih informacija uslijedio je rad u učionici. Učenici su crtali loparske maškare i stvarali razrednu slikovnicu. Kada je slikovnica bila spremna, stavili su je, uz pomoć učiteljice, u digitalni alat Bookcreator i napravili digitalnu slikovnicu.

Prilikom samoga mesopusta učenici su snimali kratka videa maškara, a snimili su i video njih samih u nošnjama. Video uratke su montirali u CUPCUT alatu, snimili zvuk čitajući i objašnjavajući sve što su istražili i tako je nastao mali dokumentarni film. Kao pozadinski zvuk koristili su zvuk miha koji im je ustupio Bruno Škarić, loparski svirač toga narodnog instrumenta.

Projekcija dokumentarnih uradaka bila je organizirana 3. lipnja 2025. u Art-kinu u Dječjoj kući u Rijeci. Učenici su s ponosom gledali svoj film na velikom platnu, kao i uratke svojih vršnjaka prilikom čega su štošta naučili o svojoj županiji. Za ostvarenje projekta bila je potrebna suradnja sa zajednicom. Učenici su surađivali sa svojim ukućanima i susjedima prilikom istraživanja, Brunom Škarićem za glazbeni dio, CZKiS Lopar je financijski potpomogao put u Rijeku, a načelnik Općine Lopar je primio učenike i darovao ih zato što su promovirali svoje mjesto u kojem žive. Radeći na samom projektu učenici su učili razvijati istraživačke vještine, surađivati i koristiti digitalne alate, kao i ono najvrjednije – cijeniti svoje naslijeđe, voljeti svoj zavičaj i ono što oni jesu.

Upoznajmo pjesnike našeg zavičaja

U cilju upoznavanja čakavske riječi, 7. veljače 2025., organiziran je susret s pjesnikinjom Albinom Andreškić-Paparić. Iako slomljene ruke, pjesnikinja Albina je pripremila pregršt materijala koje je podijelila s učenicima. Čitala je pjesme iz svojih zbirki koje su pisane na čakavštini. Učenici su trebali pronaći značenje pojedinih čakavskih izraza, što im baš i nije išlo za rukom. Trend je da se i unutar obitelji komunicira hrvatskim standardnim jezikom te se sve više nepovratno gube riječi na čakavštini i tako siromaši naša kulturna baština. Pjesnikinja Albina na uvid je donijela svoje stare bilježnice iz mladosti u kojima čuva zapisane loparske pjesme i napjeve.

Možemo slobodno reći da je Albina čuvarica kulturnog naslijeđa i da smo uživali u njezinim stihovima. Iz njezine zbirke „Otvorena kunkurata“ (2013.) donosimo pjesmu

„Lopare, lipi si“:
 „Hodin i stinčice
 brojin, / ne morin
 ih pobrojiti. //
 Hodin, va cvetići
 pazin, / njihovu
 boju ne morin
 upit. // Hodin, ovu
 lipotu uzdišin, / i
 nazdihat se ne
 morin. // Lopare,
 lipi si i vavik si
 bil, / lipotu tvoju
 ko da je dragi Bog
 / za se učinil“.

Suradnja Općine Lopar i Srednje škole Markantuna de Dominisa Rab: temelj uspjeha naših mladih otočana

Odlična suradnja između Općine Lopar i Srednje škole Markantuna de Dominisa Rab, jedine srednje škole na otoku, rezultat je zajedničkog angažmana putem brojnih aktivnosti, projekata i financiranja. Škola redovito sudjeluje na natjecajima Općine Lopar za javne potrebe u obrazovanju, gdje dobiva podršku iz proračuna za provedbu školskog kurikula, natjecanja i ekskurzija. Ovo partnerstvo ne samo da obogaćuje nastavu, već i potiče mlade da se ponose svojim otocima i tradicijom.

U protekloj godini učenici su posjetili Lopar u sklopu nastave Geografije i Biologije, dok su u sklopu nastave Povijesti istraživali otoke Sv. Grgur i Goli te Interpretacijski centar „Čovik i more“. Tu su se upoznali sa životom naših predaka, povezujući školsko znanje s lokalnom baštinom. Posebno su se istaknuli učenici ugostiteljske struke, koji postižu sjajne rezultate na natjecanjima, promičući turizam i otok Rab. U 2025. godini istaknuli su se tako uspjehom na sljedećim natjecanjima: Biser Mora (timsko natjecanje kuhara – 2. mjesto; priprema i posluživanje tartara bifteka te sljubljivanje i dekantiranje vina – dvije srebrene medalje), Grand Gourmet (sinkronizirani koktel – srebro; kratka barska mješavina – srebro; duga barska mješavina – srebro), WorldSkills (7. mjesto od 12 škola), 5. Badel Barmen Junior Cup (duga barska mješavina – srebro; miris, okus i izgled – zlato).

Ovi talenti sudjeluju i u organizaciji domjenaka Općine Lopar ili Turističke zajednice Općine Lopar, samostalno ili kao pomoć. TZO Lopar svake godine sufinancira njihove aktivnosti i opremu, unapređujući ugostiteljsko-turističku struku.

Gimnazijalci su prošle godine crpili inspiraciju iz Lopara za 19. Festival matematike u Puli, održanog u organizaciji Matematičkog društva „Istra“ uz podršku Agencije za odgoj i obrazovanje. Sudjelovalo je 640 učenika iz 54 škola. Na smotri istraživačkih radova „Matematika+“ u kategoriji GRANDI, rapski učenici Andrijana Pahljina, Damjan Kaštelan, Samuel Paparić i Luka Keko (3. i 4. razred gimnazije) osvojili su 2. mjesto radom „Od Marinova dlijeta do funkcije 4 zvonika“. Inspiracija? Sv. Marin, klesar iz Lopara i osnivač najstarije republike na svijetu – San Marina. Njihov rad spaja lokalnu povijest, kamen kao simbol graditeljstva i matematiku, pod mentorstvom prof. Aleksandre Brmbote i ravnatelja Damira Paparića. Škola je dobila plaketu, a učenici medalje i poklone.

Prošle su godine učenici posjetili Lopar na „Noći muzeja“, pridruživši se edukativnoj šetnji poučnom stazom Epario uz vodstvo dr. sc. Ane Konestra iz projekta Rab Archaeological (T)races. Suradnjom škole, Općine Lopar i TZO-a pomažemo mladima u obrazovanju, da bolje upoznaju i vole svoj kraj te se ponose što su otočani.

Rad udruge u 2025. godini

Udruga veterana Domovinskog rata Lopar nastavila je izvršavati svoje aktivnosti u skladu s usvojenim planom rada. Dana 27. siječnja članovi udruge obilježili su Dan branitelja Općine Lopar. Dana 17. veljače sudjelovali smo u obilježavanju 31. obljetnice pogibelji Damira Tomljanovića – Gavrana u Krivom Putu. Sudjelovali smo, tradicionalno, i u ekološkoj akciji „Neka školji budu bolji“ 14. travnja. Tijekom ožujka i travnja u Županijskoj specijalnoj bolnici Insula organiziran je sistematski zdravstveni pregled za većinu članove udruge.

Dan Državnosti, 30. svibnja, obilježen je polaganjem vijenca i paljenjem svijeća na centralnom križu u groblju. Na kraju je održana sveta misa.

VRO „Oluja“ obilježena je na ličkom ratištu. Nakon okupljanja na autobusnom kolodvoru u Gospiću, uslijedilo je polaganje vijenca i paljenje svijeća na centralnom križu u groblju, kao i na grobu zapovjednika Ivana Čanića – Baje. Na Ljubovu smo također sudjelovali u komemoraciji i položili vijenac te zapalili svijeću ispred centralnog spomenika. Počast smo odali i na mjestu pogibelji Slavka Deželjina na području Čanka, a svijeće su zapaljene i u Zalužnici na spomen-obilježju poginulih senjskih branitelja.

Obilježavanje Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja u Loparu je 5. kolovoza započelo polaganjem vijenca i paljenjem svijeća na centralnom križu u groblju, potom paljenjem svijeća umrlim braniteljima u Loparu. Nakon toga održana je sveta misa i prigodno druženje u hotelskom naselju San Marino.

U rujnu, povodom proslave Dana Općine Lopar, prisustvovali smo svečanoj sjednici Općinskog vijeća Općine Lopar prigodom koje je otvoren Spomenik hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu. Već tradicionalno, posjetili su nas branitelji HVIDRE Vukovarsko-srijemske županije i HVIDRE Grada Vukovara, a krajem listopada sudjelovali smo u obilježavanju Dana branitelja Grada Raba.

Na dan Svih Svetih održano je polaganje vijenca i paljenje svijeća na centralnom križu, polaganje svijeća na grobovima umrlih branitelja i sveta misa. Nekoliko dana kasnije, točnije 6. studenoga, zapaljene su svijeće ispred murala na Snugi čime je odana počast povodom pogreba francuskog dragovoljca Jean-Michela Nicoliera ubijenog na Ovčari 1991. godine.

Obilježavanje Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtve Vukovara i Škabrnje odvijalo se tijekom nekoliko dana. Dio naših članova sudjelovao je u bdjenju „Gospe spasa“ na Kukuruznom putu i kod vukovarske bolnice, kao i u mimohodu Kolone sjećanja, položili su vijence i zapalili svijeće na vukovarskom groblju, Spomen domu Ovčari i Spomen domu Hrvatskih branitelja na Trpinjskoj cesti. Dana 17. studenoga sudjelovali smo i u paljenju svijeća u središtu Lopara.

Krajem godine održana je skupština udruge i prigodno druženje. Važno je istaknuti da smo aktivno sudjelovali u izradi monografije o loparskim braniteljima u Domovinskom ratu čija je izrada organizirana od strane Općine Lopar i Centra za kulturu i sport Lopar.

Piše: Darko Pičuljan, predsjednik

Pregled aktivnosti UDVDR-a – ogranak Lopar

UDVDR – ogranak Lopar provodi niz organizacijskih društvenih, duhovnih i domoljubnih aktivnosti u cilju očuvanja vrijednosti Domovinskoga rata, te jačanja suradnje s drugim podružnicama, ograncima i institucijama. Svake godine imamo brojna događanja i programe, a održali smo i izvještajni sabor Ogranka Lopar na kojem smo prihvatili dosadašnji rad i podržali daljnji rad Ogranka.

U Podružnici PGŽ-a u Rijeci održali smo dva sastanka radi igara na kojima sudjeluju svi ogranci PGŽ-a. Ove 2026. godine igre će se održati u Rijeci u klubu 3. maj. Tko bude prvi na ljestvici ide na državno natjecanje u Zagreb. Molim članove da se prijave, kako bi nas bilo što više, budući da na igrama predstavljamo našu Općinu Lopar. Sudjelovali smo i na 27. Sportskim susretima UDVDR-a Primorsko-goranske županije u Opatiji.

Imali smo čast biti sudionici na svetoj misi u Udbini povodom Dana hrvatskih mučenika. Održana je i duhovna obnova za sve hrvatske branitelje i njihove obitelji u Međugorju, a iz cijele Hrvatske bilo je nazočno oko 1.100 branitelja. Nismo prisustvovali na obljetnici pogibije Damira Tomljanovića – Gavrana u Krivom Putu, ali nismo na to zaboravili, već smo bili zapaliti svijeću i pomoliti se. Imali smo i radni sastanak u Senju 4. kolovoza.

Kao i svake godine, obilježavamo Dan pobjede, Dan zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja – VRO „Oluja“. Posjetili smo Ljubovo, Ramljane, Zalužnicu i Otočac. Također, nazočili smo Danu sjećanja na žrtvu u Škabrnji, stradanju u Čanku, a sudjelovali smo i u obilježavanju pogibije prvoga hrvatskog redarstvenika Josipa Jovića na Plitvicama. UDVDR – ogranak Lopar bio je inicijator da se nabavi velika hrvatska zastava 9 x 4,50 metara. Zahvaljujemo načelniku Zdenku Jakucu na koordinaciji koju smo imali za zastavu, kao i sve drugo. Nazočili smo potpisivanju ugovora za izgradnju spomenika braniteljima u Loparu 29. svibnja, kao i njegovu otkrivanju povodom Dana Općine.

Za sve članove UDVDR-a Lopar imali smo božićni domjenak. Na domjenku smo podijelili kemijske olovke i upaljače s našim logom, što je jedan mali znak pažnje za naše članove. Podijelili smo i nešto rokovnika za naše sponzore i one koji su nam pomogli i podržali nas. Ovim putem im zahvaljujemo, a zahvaljujemo i restoranu Laguni na vrhunskom domjenku.

Nastavljaju se pregledi za branitelje u Županijskoj specijalnoj bolnici Insula, koje nam je osiguralo Ministarstvo hrvatskih branitelja, i ovim putem zahvaljujemo ministru Medvedu. Pomogli smo nekolicini branitelja da obave magnetsku rezonancu na koju se čeka po nekoliko mjeseci. Preko UDVDR-a Lopar, to su obavili u kratkom roku. Isto tako, pozivamo branitelje koji su naručeni za MR u bolnicama, a čekaju dugo, da se jave.

Još jednom zahvaljujemo svima – od Općine, Vrutka, Turističke zajednice, vlč. Božidaru Volariću, DVD-u Lopar, i svima koji nas prate i podupiru. Hvala!

Piše: Joško Matahlija, predsjednik

Beseda predsjednika

Poštovani mještani i prijatelji,

iza nas je još jedna godina predanog rada, truda i zajedništva u okviru Dobrovoljnoga vatrogasnog društva Lopar. Tijekom 2025. godine nastavili smo s našom osnovnom zadaćom – zaštitom ljudi i imovine, ali i s aktivnostima koje doprinose jačanju zajednice i razvoju budućih generacija vatrogasaca.

Poseban naglasak i ove smo godine stavili na rad s djecom i mladima. Raznim edukativnim i praktičnim vježbama nastojimo im približiti vatrogastvo i razviti važne životne vještine. Djeca su sudjelovala u vježbama pretrage prostora, snalaženja u mraku, gađanja meta mlazom vode, vezivanja čvorova i upoznavanja s planinarskom opremom. Ovim aktivnostima učimo ih snalažljivosti, timskom radu i odgovornosti.

Kad se male ruke slože

Vježba gašenja za najmlađe

Vodu daj!

Vožnja vatrogasnim plovilom

Čvrstom rukom i disciplinom do uspjeha

U blagdanskome duhu, ove godine organizirali smo i zajednički odlazak u šumu po bor, koji smo potom zajedno okitili, čime smo dodatno učvrstili zajedništvo među našim članovima, osobito onim najmlađima. Tradicionalno, na blagdan sv. Stjepana – Stipanju, organizirali smo turnir u kartama, koji je i ove godine okupio veliki broj sudionika i posjetitelja. Turnir je protekao u veselom i prijateljskom ozračju.

Blagdanski ugođaj ispred zgrade

Mali vatrogasci u trenucima opuštanja

Turnir na Stipanju

Tijekom godine održali smo i redovnu godišnju radnu skupštinu na kojoj smo analizirali dosadašnji rad, usvojili planove za budućnost i potvrdili našu spremnost za sve izazove koji su pred nama. Zahvaljujemo svim članovima, podupirateljima i mještanima na kontinuiranoj podršci i povjerenju. Nastavljamo i dalje s istim ciljem – biti na usluzi našoj zajednici, kao i spremni pomoći u svakom trenutku.

Piše: Stanislav Franelić, zapovjednik

Beseda zapovjednika

Za svaku godinu kažemo iznova da je bila izazovna i tako i bude jer svaka vatrogasna intervencija je specifična i drugačija. Radom na terenu susrećemo se s nebrojenim faktorima koji mogu situaciju pod kontrolom lako i brzo preokrenuti u katastrofu.

Kao i svake godine redovito održavamo vježbe na tjednoj bazi, a po potrebi i češće. Tako smo sudjelovali na županijskoj vježbi u Fužinama kao USAR tim Rab. Isto tako, sudjelovali smo u vježbi potresa na Suhoj punti s još 70-ak pripadnika drugih društava i žurnih službi, kao i u Loparu na zgradi Turističke zajednice u sklopu vježbe Civilne zaštite. Iznimna čast nam je da smo svim tim vježbama i zapovijedali što znači da imamo kvalitetan zapovjedni kadar i jako dobro uigranu vatrogasnu ekipu.

Vježba u Fužinama

Tijekom 2025. pojačali smo se i obučili još pet vatrogasaca za rad na ruševinama i prisustvovali na nekoliko seminara. Od većih intervencija možemo spomenuti evakuaciju 110 gostiju iz kampa „Zidine“ uslijed noći zbog nevremena koje je zahvatilo taj dio otoka. Koordinacijom sa svim službama gosti su prebačeni u Sportsku dvoranu Lopar i tamo zbrinuti. Spašavali smo i turista iz „Medove buže“ i gasili požar

Vježba Civilne zaštite

gospodarskog objekta u loparskom Gušću, a zahvaljujući brzom intervenciji spriječena je katastrofa. Asistiramo hitnoj medicinskoj pomoć, vršimo prijevoz pacijenata vatrogasnom brodicom i osiguravamo sletno mjesto helikopteru.

Veliki entuzijazam tijekom održavanja vježbe

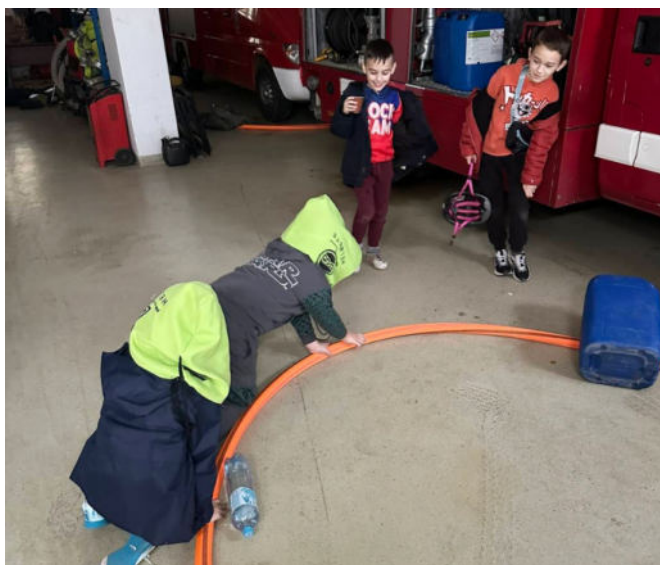

Kino na otvorenom

Zahvalili bismo mještanima koji su disciplinirani što se tiče spaljivanja otpada i pohvalili ih jer u slučaju bilo kakvog „incidenta“ dobijemo relativno brzo informaciju o istom. Još uvijek imamo problem što se tiče vozila, odnosno autocisterne koju nemamo, a bez nje i bez vode za gašenje skoro je nemoguće adekvatno djelovati. I na kraju, ali nikako manje bitno, zahvaljujem kolegama vatrogascima na trudu i predanom radu, jer ljudi su „ključ“ uspjeha, a oni to stvarno i jesu.

Uvijek budno pratimo situaciju

Snalazimo se kako znamo

Izlet brdom Olmissum

Počasni zapovjednik – provjera gradnje

Piše: **Danijel Mušćo, predsjednik**

KUD „San Marino“ nastavlja čuvati loparsku tradiciju

Kulturno-umjetničko društvo „San Marino“ i tijekom proteklog razdoblja nastavilo je s brojnim aktivnostima usmjerenima na očuvanje tradicije Lopara, sudjelujući na lokalnim manifestacijama i gostovanjima, predstavljajući naše mjesto i izvan otoka.

Rad s članovima i očuvanje baštine

Kao društvo, koje već dugi niz godina djeluje u Loparu, i u proteklom smo razdoblju nastavili s redovitim radom folklorne i pjevačke sekcije. Probama i zajedničkim radom nastojimo očuvati tradicijske pjesme, plesove i običaje Lopara, te ih prenositi na mlađe generacije. Posebnu pozornost posvećujemo radu s mlađim članovima kako bi se interes za folklor i tradicijsku kulturu nastavio razvijati i među mladima. Upravo je prijenos znanja i iskustva s generacije na generaciju jedan od najvažnijih zadataka našega društva.

Sudjelovanje na manifestacijama u Loparu

Tijekom godine članovi KUD-a „San Marino“ sudjelovali su na brojnim manifestacijama i događanjima u Loparu. Nastupali smo na tradicionalnim priredbama kao što su Loparska noć, proslave Ivanje, Dan Općine Lopar i obilježavanje blagdana Male Gospe.

Sudjelovali smo i na Eko-etno festu gdje smo pjesmom, plesom i tradicijskim nošnjama predstavili dio kulturne baštine našega kraja. Ovakve manifestacije važan su dio kulturnog i turističkog života Lopara, a ujedno su i prilika da posjetiteljima približimo tradiciju i običaje našega mjesta.

Loparski maškari na „Đakovačkim bušarima“

Posebno vrijedi istaknuti sudjelovanje našega društva na poznatoj karnevalskoj povorci „Đakovački bušari“, jednoj od najvećih pokladnih manifestacija u Hrvatskoj. Tom smo se prilikom prvi put predstavili kao loparski maškari, nositelji oznake nematerijalne kulturne baštine. Sudjelovanjem smo brojne posjetitelje upoznali s bogatom kulturnom baštinom Lopara. Nastup je bio i prilika za druženje, kao i za razmjenu iskustava s brojnim skupinama iz različitih krajeva Hrvatske.

Predstavljanje Lopara u inozemstvu

Naše društvo sudjelovalo je i na turističkom sajmu u Münchenu gdje smo, u suradnji s Turističkom zajednicom, predstavili tradicijsku glazbu, ples i nošnju Lopara. Takvi nastupi doprinose promociji našega mjesta i omogućuju da se tradicija Lopara predstavi široj međunarodnoj publici.

Društvene i zajedničke aktivnosti

Uz kulturne nastupe, članovi društva sudjelovali su i u društveno korisnim aktivnostima. Posebno vrijedi istaknuti sudjelovanje u ekološkoj akciji „Neka školji budu bolji“, čime smo dali svoj doprinos očuvanju prirodnog okoliša i podizanju svijesti o važnosti brige za prostor u kojem živimo.

Nastavak rada i planovi

KUD „San Marino“ i u narednom će razdoblju nastaviti s redovitim probama, nastupima i sudjelovanjem u kulturnim manifestacijama. Naš je cilj i dalje očuvati tradiciju Lopara te je putem pjesme, plesa i običaja približiti, kako mlađim generacijama, tako i brojnim posjetiteljima našega mjesta.

Piše: Danijel Mušćo, predsjednik

UIOS Lopar iznajmljivačima približio umjetnu inteligenciju i nove trendove u turizmu

U proteklom razdoblju Udruga iznajmljivača obiteljskog smještaja Općine Lopar provela je niz aktivnosti usmjerenih na edukaciju, razmjenu iskustava i pravovremeno informiranje iznajmljivača, u cilju daljnjeg podizanja kvalitete turističke ponude Lopara.

Edukacije o novim tehnologijama u turizmu

Kao Udruga koja okuplja velik broj iznajmljivača obiteljskog smještaja u Loparu, i u proteklom smo razdoblju nastavili s aktivnostima usmjerenima na unapređenje kvalitete privatnog smještaja i pravovremenim informiranjem naših članova i svih iznajmljivača na području Općine Lopar.

Lopar je već dugi niz godina prepoznat kao jedna od važnijih turističkih destinacija na otoku Rabu i na Kvarneru, a obiteljski smještaj pritom čini značajan dio ukupne turističke ponude mjesta. Upravo zbog toga smatramo kako su kontinuirana edukacija i međusobna suradnja iznajmljivača važni preduvjeti za daljnje podizanje kvalitete naše turističke ponude.

Od veljače 2025. godine organizirali smo dvije edukativne radionice namijenjene privatnim iznajmljivačima, koje je provela specijalizirana turistička agencija Epic Advice. Radionice su bile posvećene suvremenim trendovima u promociji i upravljanju obiteljskim smještajem, s posebnim naglaskom na digitalni marketing i sve veću primjenu umjetne inteligencije (AI) u turizmu.

Sudionici su imali priliku upoznati se s konkretnim primjerima primjene takvih alata u svakodnevnom poslovanju – od izrade privlačnih opisa smještajnih jedinica, preko komunikacije s gostima, pa sve do optimizacije oglasa na platformama za online rezervacije smještaja. Posebno je naglašeno kako i manji iznajmljivači, uz pomoć novih tehnologija, mogu jednostavnije predstaviti svoj smještaj i time povećati svoju vidljivost na turističkom tržištu.

Razmjena iskustava na studijskom putovanju

Uz edukacije, organizirali smo i studijsko putovanje na otok Pag kako bismo razmijenili iskustava i upoznali se s primjerima dobre prakse. Tijekom posjeta članovi Udruge imali su priliku dobiti uvid u organizaciju turističke ponude na toj destinaciji i razgovarati s tamošnjim iznajmljivačima o izazovima s kojima se susreće obiteljski smještaj. Takvi susreti uvijek su vrijedna prilika za razmjenu iskustva. Ideje i primjeri dobre prakse koje smo imali priliku vidjeti mogu biti korisni i u daljnjem razvoju turističke ponude Lopara.

Kontinuirano informiranje iznajmljivača

Jedna od važnijih zadataka naše Udruge i dalje je kontinuirano informiranje članstva te svih iznajmljivača obiteljskog smještaja na području Općine Lopar. Redovito pratimo promjene u zakonodavnom okviru koji se odnosi na turizam i pružanje usluga smještaja i pravodobno obavještavamo iznajmljivače o novostima vezanim uz zakonske izmjene, porezne obveze i druge relevantne propise. Pravodobna i točna informacija iznajmljivačima uvelike olakšava prilagodbu novim pravilima poslovanja i doprinosi sigurnijem i kvalitetnijem radu u turizmu.

Održana redovna godišnja skupština

U proteklom razdoblju održana je i redovna godišnja skupština Udruge na kojoj su članovima predstavljena izvješća o radu i financijskom poslovanju za proteklu godinu. Sva izvješća jednoglasno su usvojena, a prihvaćeni su i plan rada te financijski plan Udruge za 2026. godinu.

Kao i do sada, nastavit ćemo raditi na edukaciji iznajmljivača, međusobnoj suradnji i pravovremenom informiranju, jer smatramo kako upravo zajedničkim djelovanjem možemo dodatno unaprijediti kvalitetu turističke ponude Lopara.

Aktivnosti društva u 2025. godini

Sportsko ribolovno društvo Lopar tijekom godine provodilo je svoje uobičajene i brojne aktivnosti. Ono što nas svakako veseli jest promocija aktivnosti SRD-a i svijesti o važnosti mora među mladom populacijom. Tako vrijedi istaknuti da naši najmlađi zaljubljenici u more sudjeluju u raznim događanjima poput prezentacije tradicionalnog načina ribolova (potegača) na ribarskim feštama u organizaciji TZO-a Lopar i udičarenja za djecu na Rivi koja suorganiziramo s Centrom za kulturu i sport Lopar. Već tradicionalno sudjelujemo u ekološkoj akciji čišćenja „Neka školji budu bolji“ u kojoj posebnu pažnju posvećujemo loparskoj obali, to jest skrivenim plažama i uvalama.

Od 1. siječnja do 28. veljače vršili smo prodaju sportskih i članskih dozvola za domicilno stanovništvo, a od početka ožujka do kraja godine u prodaji su bile dnevne, tjedne i mjesečne ribolovne dozvole. Osim toga, održana je i redovna godišnja skupština, kao i kontinuirana druženja članova u Ribarskoj kući koju tijekom svih ovih godina nastojimo što bolje urediti. U protekloj godini značajniji zahvati provedeni su na renovaciji krovništva i zamjeni oluka.

U listopadu je održano još jedno, sada već tradicionalno, udičarenje, a pomogli smo i u organizaciji obilježavanja blagdana sv. Nikole (sveta misa na Sorinju). Nažalost, mimohod brodica nije prošao u skladu s očekivanjima zbog bure koja je utjecala na održavanje istog. Ovom prigodom, još jednom, želimo zahvaliti svima koji nas podupiru i pomažu nam u našem radu.

Natjecanje u udičarenju 2025.

Dana 11. listopada održano je udičarenje u organizaciji SRD-a Lopar. Ukupan ulov na kraju dana bio je 37,18 kg. Nagrade za prvo mjesto bili su pehari i poklon bon za ribolovni pribor u vrijednosti od 40,00 eura, za drugo mjesto pehari i poklon bon od 30,00 eura, treće mjesto pehari i poklon bon od 20,00 eura, a za ulovljenog kapitalca pehar i poklon bon od 30,00 eura za ribolovni pribor. Djeca do 14 godina se nisu računala kao natjecatelji, ali su mogla biti prisutna na brodicama s natjecateljima.

Pobjedu su odnijeli Nenad Matahlija i Josip Berišić (6,270 kg), drugoplasirani su bili Manuel Paparić i Kruno Kašić (4,930 kg), a trećeplasirani su bili Josip Pećarina, Erik Bunić i Jole Škarić (4,060 kg). Kapitalca od 740 grama (škarpinu) ulovio je Josip Berišić.

Moto klub Rab – sezona druženja, putovanja i zajedništva

Svaka nova moto sezona za članove Moto kluba Rab započinje na poseban način – obilaskom zimskih moto partyja. Iako u tom razdoblju nema vožnje motociklima, druženja s prijateljskim klubovima diljem regije predstavljaju važan uvod u godinu ispunjenu aktivnostima.

Tijekom godine članovi kluba nastoje posjetiti dvadesetak moto susreta, bilo zimskih ili klasičnih, ovisno o mogućnostima i usklađivanju s privatnim i poslovnim obvezama. Uz redovite susrete s klubovima s kojima već njeguju prijateljske odnose, svake godine otkrivaju nove destinacije i upoznavaju nove moto klubove, čime kontinuirano šire krug poznanstava i prijateljstava. Zahvaljujući takvim aktivnostima, obišli su velik dio Hrvatske, kao i dijelove Bosne i Hercegovine te Slovenije.

Posebno mjesto među njihovim putovanjima zauzima „Moto karavana Prevlaka – Vukovar“, koju članovi s ponosom nazivaju i „Moto hodočašćem“. Riječ je o događaju pod geslom „Zajedno u ratu, zajedno u miru“, koji okuplja bajkere iz cijele Hrvatske, većinom braniteljske populacije. Ruta započinje na otoku Korčuli, nastavlja se preko Pelješca do najjužnije točke Hrvatske – Prevlake, a završava u Vukovaru, gdje sudionici pale svijeće i odaju počast žrtvama. Moto klub Rab i u 2025. godini bio je dio ove tradicionalne karavane.

Osim sudjelovanja na susretima, klub organizira i vlastite događaje. Krajem travnja obilježavaju godišnjicu osnutka, odnosno dan kada su postali punopravni član moto unije i dobili svoje „boje“. Drugi važan događaj održava se prvoga vikenda u rujnu, kada organiziraju veliki moto susret koji svake godine privuče nekoliko stotina motorista. Time ne samo da jačaju zajedništvo među bajkerima, već i značajno doprinose produženju turističke sezone, kako u predsezoni tako i nakon ljetnih mjeseci.

Krajem svibnja sudjelovali su i u zajedničkoj klupskoj vožnji moto klubova Primorsko-goranske županije, predvođenoj MC Fluminense Ridersima iz Rijeke. Ruta 2025. godine vodila je kroz Rijeku, Krk, Cres i Lošinj, koji je ujedno bio domaćin susreta. Moto klub Rab tu je ulogu imao godinu ranije.

Troškove putovanja članovi snose sami, dok za organizaciju moto susreta dobivaju podršku lokalne zajednice, Turističke zajednice Općine Lopar i Općine Lopar, na čemu im, kako ističu, iskreno zahvaljuju. Sredstva koja dobivaju putem programa javnih potreba ulažu u održavanje i unapređenje klupskih prostorija, uz veliki osobni angažman i odricanje članova.

Klupski prostor, poznat kao „Club House“, nije rezerviran samo za moto aktivnosti. Koristi se i za obilježavanje Dana Oluje, ekološke akcije, humanitarne događaje poput „Moto Mrazova“, ali i za razne društvene prigode – od proslava rođendana do tradicionalnog događaja „Tiranje latin“ na Staru godinu, koji posljednjih godina okuplja sve veći broj sudionika, uključujući i djecu.

Unatoč manjem broju članova, Moto klub Rab ističe kako su izuzetno aktivni te vjeruju da svojim djelovanjem doprinose kvaliteti života u lokalnoj zajednici. Kako poručuju na kraju: „Nije nas puno, ali se ne damo.“

Lovačko društvo „Kuna“ – kratki presjek aktivnosti u 2025. godini

Tijekom 2025. godine Lovačko društvo „Kuna“ Lopar nastavilo je s aktivnim radom na očuvanju prirode, razvoju lovačke infrastrukture i sudjelovanju u društvenim i gastronomskim manifestacijama. Osnovna djelatnost društva i dalje je bila usmjerena na brigu o zaštiti prirode i divljači te održavanje lovišta. U rješavanju pojedinih problema na terenu u vezi s ovcama također je bila zatražena pomoć Lovačkog društva.

Uz to, društvo je nastavilo njegovati prijateljske odnose s drugim lovačkim društvima. Poseban naglasak bio je na društveno korisnim aktivnostima. Društvo je redovito sudjelovalo u akcijama čišćenja prirode i obalnog područja, uključujući i ekološke inicijative poput akcije „Neka školji budu bolji“, čime je dodatno pridonijelo očuvanju okoliša. Društvo je također sudjelovalo u obilježavanju blagdana sv. Huberta, zaštitnika lovaca.

Rad i aktivnosti Udruge u 2025. godini

Aktivnost je bila usmjerena na izvršavanje obaveza iz Programa rada Udruge i drugih neplaniranih zadataka. Neke od tema i rasprava bile su vezane uz organizaciju izleta i odlaska u toplice, obilježavanje Međunarodnoga dana starijih osoba (1. listopada), brigu za starije i Dom za starije osobe, suradnju s HZJZ-om Rab, organizaciju susreta umirovljenika povodom Dana PGŽ-a i tradicionalni susret sportaša umirovljenika u Matuljima. Vrijedi istaknuti da podružnica Udruge umirovljenika u Loparu ima 99 članova.

U suradnji s Gradom Rabom, Općinom Lopar i Srednjom školom Markantuna de Dominisa organiziran je susret 80-godišnjaka povodom Međunarodnoga dana starijih osoba. Vrijedi istaknuti da je pet puta u godini organizirana nabava svježe piletine za naše članstvo. Pratili smo potpisivanje ugovora o pogodnostima nabave roba i usluga temeljem naše članske iskaznice. Matica umirovljenika RH u 2025. godini potpisala je 86 ugovora.

Vrlo je bitno, za našu Udrugu, promicanje aktivnosti koje imaju brojne benefite za psihofizičko zdravlje. Prema tome, 87 članova Udruge boravilo je na desetodnevnoj rekreaciji u Termama Ilidža (BiH). U suradnji s GDCK-om Rab naši su članovi sudjelovali u raznim akcijama, izletu na Krk i u šetnji Geoparkom Lopar. Kao i prethodnih godina, naša jedina aktivna sekcija je ona boćarska koja redovito nastupa na raznim susretima.

Organizirali smo jedan trodnevan izlet autobusom i dva izleta brodom na Krk i prema Silbi/Novalji. U Loparu je dio članstva sudjelovao u ekološkoj akciji „Neka školji budu bolji“. Zajedno s udrugom planinara sudjelovali smo i u akciji uređenja staze prema uvali Sturič. Aktivno smo bili prisutni i u aktivnostima Matice umirovljenika PGŽ-a i Matice umirovljenika RH.

Piše: Tatjana Pičuljan, članica klape „Užanca“

Izazovi klapskoga pjevanja

Ženska klapa „Užanca“ počela je s okupljanjem 2014. godine, udruga se oformila 2015. godine, a u 2025. godini klapa je proslavila desetljeće svoga postojanja. U deset godina klapa se suočila s više izazova i danas nastoji gledati prema naprijed i truditi se dobiti najbolji mogući zvuk.

Kad govorimo o izazovima klapskog pjevanja prvenstveno je izazov članstvo u klapi. Svaka članica klape koja se prihvati pjevanja svjesno pristaje odvojiti svoje privatno vrijeme u korist klape i pjevanja. Probe su redovite, vježba se dva puta tjedno i najčešće se sve ostale obaveze, što obiteljske, zdravstvene ili poslovne, stavljaju sa strane ili prilagođavaju terminima proba. Tako se ne prilagođava samo članica klape, već se prilagođavaju i svi članovi obitelji članice.

Veliki izazov je, također, i kad neka članica klape napusti klapu, kad dođe do određenog zasićenja i želje za promjenom. U tom slučaju klapa je u potrazi za novim članicama, što samu klapu vraća na same početke. Pjesme se vježbaju ispočetka, klapa se navikava na neki novi zvuk i bez obzira na to što se klapa vrati nekoliko koraka unazad, to nije razlog za nezadovoljstvo, već dapače užitek novih poznanstava, prijateljstava, novih pjesama i zvukova.

Lopar je mala sredina i činjenica da se nalazimo na otoku na kojem djeluje nekoliko klapa također predstavlja jedan od izazova. Za primanje u članstvo klape, osim sluha i glasovnih sposobnosti koje su ključne, moramo biti svjesni da je broj kandidata na otoku ograničen s obzirom na broj stanovnika, ali i na broj onih koji žele pjevati i javno se izlagati. Nije to kao u velikim sredinama s puno većim brojem potencijalnih pjevača. Javni nastup također traži određenu dozu hrabrosti i odvažnosti.

Nastupi su isto većinom na lokalnoj razini, na otočnim manifestacijama gdje klapa ima priliku nastupati i pokazati što je naučila i razveseliti publiku. Odlasci na nastupe izvan otoka iziskuju dobru organizaciju, kontinuirano pjevanje i dobru usklađenost glasova što je, naravno, teško postići kad se ne vježba tijekom cijele godine. U ljetnim mjesecima klapa ima pauzu zbog poslova vezanih za turizam, pa je prisustvovanje redovitim probama neizvedivo. Unatoč svim izazovima ženska klapa „Užanca“ i dalje pjeva. Veliku podršku ima od strane Općine Lopar i Centra za kulturu i sport Lopar, a bez voditelja Miljenka Vidasa – Keryja koji klapu vodi od samog početka toga svega ne bi ni bilo. Ljubav prema pjevanju je ono što članice drži na okupu. S vremenom će se još štošta promijeniti, ali dok je pozitivne energije i tolerancije pjesma će biti samo jaka nit koja spaja.

Planinarsko društvo „Kamenjak Rab“ u 2025. godini

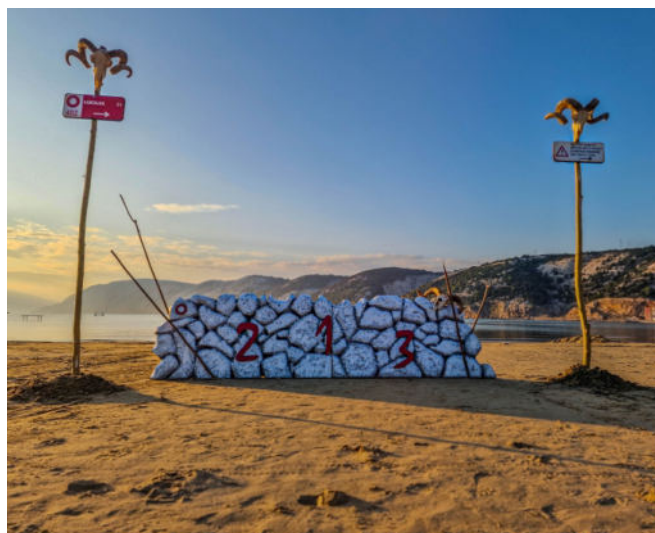
Planinarsko društvo „Kamenjak Rab“ obilježilo je 2025. godinu aktivnostima očuvanja naše rapske planinarske infrastrukture, ali i u daljnjoj afirmaciji Raba kao atraktivne destinacije za ljubitelje trail sportova. Uz redovite planinarske izlete, u fokusu rada društva bile su dvije ključne teme: radovi na uređenju naših planinarskih staza na Kamenjaku i održavanje drugog izdanja hard trail utrke „Ludi Brav Challenge“, u suradnji s Triatlon klubom Rab.

Tijekom 2025. godine društvo je aktivno sudjelovalo u projektu SOPI – „Sigurna i održiva planinarska infrastruktura 2024. – 2025.“ Projekt, pod pokroviteljstvom Hrvatskoga planinarskog saveza i Ministarstva turizma i sporta, bio je usmjeren na sustavno uređenje i unapređenje planinarske infrastrukture u cijeloj Hrvatskoj, te je potaknuo i omogućio provedbu opsežnih terenskih akcija, obnovu markacija i poboljšanje sigurnosti na zahtjevnijim dionicama staza.

Nastavno na radne akcije iz 2024. godine, kada je većina staza na Kamenjaku očišćena od raslinja, tijekom proljetnih i ranih ljetnih mjeseci 2025. godine u potpunosti su obnovljene markacije na stazi Vela Draga – Kamenjak, dok je na Premužićevoj stazi dodatno provedeno detaljno čišćenje. Posebna pažnja posvećena je i obnovi jednog suhozida iznad uvale Krklant, na samoj planinarskoj stazi. Osim fizičkog uređenja i obnove markacija, zamijenjene su i sve dotrajale planinarske informativne table na svim stazama.

Drugi važan događaj u kalendaru PD-a „Kamenjak Rab“ bila je hard trail utrka „Ludi Brav Challenge – memorijal Ivo Olip“, održana 18. listopada u zajedničkoj organizaciji s Triatlon klubom Rab. Ovaj zahtjevni planinarsko-trail događaj, već u svom drugom izdanju, potvrdio je status zanimljive i zahtjevne sportske manifestacije, okupivši sudionike različitih dobnih skupina i razina iskustva. Natjecatelji su imali izbor između dvije kategorije: duže utrke „Ludi brav“ (oko 22 kilometra), koja vodi od uvale Mišnjak do Rajske plaže u Loparu, te kraće staze „Smamni janjac“ (12 kilometara) s ciljem na vrhu Kamenjak. Trasa, cijelom dužinom vođena označenim planinarskim putem, poznata je po zahtjevnoj konfiguraciji terena i prekrasnim pogledom na Velebitski kanal i Velebit, što je privukloiskusne trkače, ali i rekreativce koji su željeli pomaknuti svoje granice i proći je u komadu.

Godina 2025. potvrdila je predanost našega planinarskog društva očuvanju otočne planinarske infrastrukture, ali i otvorenost prema novim izazovima. Obnova i održavanje staza omogućuju sigurnije i ugodnije šetanje našim Kamenjakom te pozicioniraju otok Rab kao destinaciju s kvalitetnim i izazovnim planinarskim sadržajem. Hard trail utrka „Ludi Brav Challenge“ značajno pridonosi vidljivosti tih vrijednosti i ostavlja trag kao događaj kojemu se sudionici rado vraćaju.

Uz predani rad volontera i podršku obiju lokalnih zajednica, očekuje se da će Planinarsko društvo „Kamenjak Rab“ i u nadolazećim godinama nastaviti doprinositi razvoju aktivnoga i održivoga turističkog identiteta rapskoga krškog krajolika.

Piše: Davor Šunjić

Izvjješće o radu za 2025. godinu

Muški rukometni klub Arba Rab u 2025. godini obilježio je značajnu prekretnicu – jedanaestu godišnjicu od osnutka. Klub danas okuplja ukupno 113 članova, od čega je 65 aktivnih polaznika škole rukometa i registriranih igrača koji redovito sudjeluju na županijskim i državnim natjecanjima.

Klub je član Rukometnog saveza Primorsko-goranske županije te se kontinuirano natječe u službenim županijskim natjecanjima, kao i u 1. Hrvatskoj rukometnoj ligi. Tijekom sezone 2024./2025. MRK Arba Rab natjecao se u četiri uzrasne kategorije, potvrđujući stabilan razvoj i kontinuitet rada s mlađim uzrastima.

U razdoblju od 1. siječnja do 30. lipnja 2025. godine odigran je završni dio natjecateljske sezone 2024./2025., u kojem su nastupali seniori, uzrasti U-13 i U-11 te najmlađi dječaci u mini rukometu. Ukupno je tijekom cijele sezone odigrano čak 89 službenih utakmica, što jasno govori o intenzitetu natjecateljskog programa.

Seniori su u sklopu 3. HRL – zapad u promatranom razdoblju odigrali 7 utakmica, dok su ukupno u sezoni odigrali 14 susreta i zauzeli 6. mjesto na ljestvici. Uzrasti U-13 i U-11 također su ostvarili značajan broj nastupa. Ekipa U-13 u prvih je šest mjeseci odigrala 12 utakmica 1. HRL-a i dodatnih 7 utakmica županijske lige, ostvarivši 11. mjesto u državnom natjecanju i 3. mjesto na županijskoj razini. U-11 uzrast odigrao je 12 utakmica 1. HRL-a te 5 utakmica županijske lige, pri čemu su zauzeli 8. mjesto u 1. HRL-u i, također, 3. mjesto u županiji.

Posebno valja istaknuti najmlađe uzraste. Dječaci 2015. godišta, koji se natječu u mini rukometu, sudjelovali su na brojnim turnirima diljem Hrvatske i regije. Među njima se ističe veliki međunarodni turnir u Karlovcu, koji se tradicionalno smatra neslužbenim prvenstvom Hrvatske zbog velikog broja kvalitetnih ekipa. Nakon osvajanja prvog mjesta 2024. godine, naši su mladi rukometaši i u 2025. godini ostvarili izniman rezultat, osvojivši srebrnu medalju, pri čemu ih je od ponovnog naslova dijelio tek jedan pogodak u finalu.

U rujnu 2025. započela je nova natjecateljska sezona 2025./2026., u kojoj klub sudjeluje u četiri uzrasta: U-15 (županijska liga), U-13 i U-11 (1. HRL i županijska liga), te mini rukomet (2016. godišta i mlađi). Najmlađi članovi kluba nastupili su na više turnira u našoj i susjednim županijama, pri čemu su ostvareni zapaženi rezultati uz niz osvojenih ekipnih i individualnih priznanja.

Posebno ističemo kako je u klubu službeno registrirano čak 16 članova s područja Lopara, od čega je 12 aktivnih igrača, što predstavlja snažan doprinos lokalne zajednice radu i razvoju kluba. Zaključno, 2025. godina za MRK Arba Rab bila je godina kontinuiteta, rasta i sportskih uspjeha, uz naglasak na kvalitetan rad s mlađim kategorijama koji predstavlja temelj budućnosti kluba.

Pišu: treneri Zdravko i Alberta Naletina

Osvrt na uspješnu godinu

Iza Karate kluba „Rab – Enpi“ još je jedna godina ispunjena radom, izazovima i velikim rezultatima – godina koju s pravom možemo nazvati iznimno uspješnom. No, brojke su samo dio priče. Ono što im daje pravu vrijednost jesu naši natjecatelji, njihov trud i predanost te zajedništvo koje nas povezuje u svakom treningu i svakom nastupu.

Novi članovi (polaganje za bijeli pojas)

Zagreb Karate Cup

Ovo smo mi – naši uspjesi, naš rad i naša djeca koja su srce svega što radimo. Iza svakog izlaska na tatami stoje sati i sati treninga, priprema i odricanja. Svaki turnir donosi novu priliku za učenje, svako natjecanje nosi svoje iskustvo, a svaki rezultat – bilo da je riječ o medalji ili lekciji – doprinosi rastu naših sportaša. To su trenuci koje možda najbolje razumiju upravo oni koji ih proživljavaju: naši natjecatelji i mi, njihovi treneri. U svakom nastupu utkane su emocije, disciplina, znoj, ali i nova prijateljstva te uspomene koje ostaju trajno zabilježene.

Tijekom 2025. godine Karate klub „Rab – Enpi“ osvojio je ukupno 172 medalje. Svaka od njih simbol je uložnog rada i kontinuiranog napretka. Iako je svaki uspjeh vrijedan poštovanja, posebno ističemo nastupe na državnim prvenstvima, gdje smo osvojili pet državnih odličja – jedno zlato, dva srebra i dvije bronce. To su rezultati koji potvrđuju kvalitetu našeg rada i predanost naših sportaša na najvišoj razini natjecanja.

Karate Darfest (starija postava)

Prvenstvo Jadranskih otoka u Omišlju

Prvenstvo Hrvatske (Ivano Tomičić, Gabriel Anđelić, Ljavidrim Zečiri – zlato)

Uz natjecateljske uspjehe, kontinuirano smo ulagali i u stručno usavršavanje. Uspješno je odrađen licencni seminar Hrvatskog karate saveza, sudjelovali smo u pripremama karate reprezentacije, a održan je i naš tradicionalni klupski ljetni seminar. Sve ove aktivnosti dio su naše dugoročne vizije – podizanja kvalitete rada i stvaranja stabilnog, poticajnog okruženja za razvoj svakog člana kluba.

Prvanstvo Balkana u Rijeci (Ivano Tomičić, Damjan Bravarić Čilo)

Županijska liga – 31 medalja stigla na otok

Posebnu radost donijelo nam je šest novih članova koji su ove godine započeli svoje karate putovanje. Njihovi prvi koraci na tatamiju podsjećaju nas zašto radimo sve ovo – zbog djece, zbog njihovog osmijeha, samopouzdanja i vrijednosti koje kroz sport usvajaju. Sigurni smo da ćemo o njihovim uspjesima tek pisati u godinama koje dolaze.

Uskrs u klubu

Uspješna 2025. godina

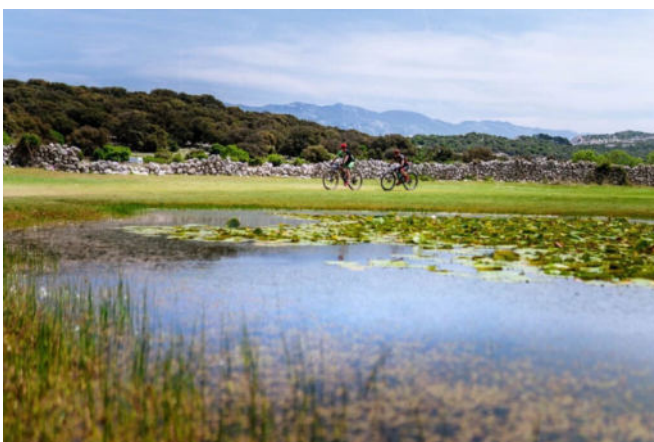
Bila je ovo godina u kojoj su se isprepletali uspjesi i padovi, suze i osmijesi, ali upravo takve godine grade karakter – i sportaša i kluba. Iz 2025. izlazimo jači, ponosniji i bogatiji za nova iskustva. S ponosom zatvaramo još jedno poglavlje naše karate priče, zahvalni svima koji su dio nje – našim sportašima, roditeljima, trenerima i prijateljima kluba. Pred nama su novi izazovi, nova natjecanja i nove prilike za rast. Spremnimo za sve što dolazi.

Aktivnosti Biciklističkog kluba „Mag Rab“

Tijekom 2025. godine Biciklistički klub „Mag Rab“ nastavio je s aktivnostima na promociji biciklizma, sporta i zdravog načina života na otoku Rabu organizacijom i podrškom sportskim, rekreativnim i humanitarnim događanjima. Dana 3. svibnja 2025. održano je 5. izdanje međunarodne MTB utrke Rab Island Hero, na kojoj je sudjelovalo više od 300 biciklista iz desetak europskih zemalja. Klub je sudjelovao u pripremi staza, logističkoj podršci i organizaciji događanja, čime je dodatno promoviran Rab kao atraktivna destinacija za brdski biciklizam i aktivni turizam.

U subotu, 25. listopada 2025. održana je 8. utrka Epic Rides Rab. Nakon utrke organizirano je druženje sudionika uz okrjepu i glazbu. Klub je sudjelovao u organizaciji i provedbi događanja. Tijekom godine članovi kluba sudjelovali su u pripremi i označavanju staza, uređenju terena te koordinaciji volontera i suradnji sa sponzorima, čime je osigurana kvalitetna provedba biciklističkih manifestacija.

Kao završno događanje godine održana je humanitarna Božićno-novogodišnja biciklijada 28. prosinca 2025. u Parku Dorka u Rabu. Sudjelovali su brojni građani i djeca, a sva prikupljena sredstva donirana su Udruzi Pinokio Rab. Tijekom godine klub je ostvario suradnju s brojnim institucijama i partnerima, među kojima su Grad Rab, Turistička zajednica Grada Raba, Turistička zajednica Općine Lopar, Turistička zajednica Kvarnera, Hrvatska turistička zajednica, lokalni sponzori i poduzetnici.

Pregled godine pripremili: David Hrabrić, Antonio Škarić i Lucian Borić

Centar nastavlja utabanim stazama

Redovita djelatnost Centra i njegovih zaposlenika može se podijeliti na administraciju (uredski poslovi) i na organizaciju, to jest realizaciju različitih programa iz područja sporta, edukacije i kulture. Jedan od važnijih poslova početkom svake godine jest i prikupljanje, pisanje, uređivanje, lektura i korektura tekstova koji će se naći u „Loparskoj besedi“, što predstavlja izuzetno veliki obujam posla. Također, djelatnici Centra zaduženi su za aktivnosti koje se odvijaju u Sportskoj dvorani Lopar, odnosno slaganje rasporeda termina, dežurstva i nadzor za vrijeme odvijanja svakodnevnih aktivnosti, kao i za pripremu dvorane za različita društvena događanja, što iziskuje podosta vremena. U pripremi tijekom 2025. bili su i brojni projekti koji se tek trebaju ostvariti u 2026. godini.

Tijekom 2025. godine realiziran je veliki broj planiranih aktivnosti, kao i neke koje nisu bile u prvotnom planu, već su se postupno uvodile po potrebi (najčešće su to jednodnevna događanja, to jest radionice). Tijekom školske godine, nastavile su se kontinuirano provoditi sportske aktivnosti u organizaciji Centra uvedene u cilju popularizacije redovite tjelesne aktivnosti svih dobnih skupina.

Škola tenisa

Sve aktivnosti su u potpunosti besplatne za sve polaznike, a osim sportskih aktivnosti, kontinuirano se održavaju i edukativno-kreativne radionice za djecu i odrasle. Jedna od novosti tijekom 2025. bilo je

Vježbanje za starije

održavanje STEM igraonica, kao i instrukcija iz Matematike (Andrej Matahlija, mag. ing. mech.) i Hrvatskoga jezika (Lucian Borić, mag. croat. et educ. hist.) za osnovnoškolce. Instrukcije su se održavale u prostoru Multimedijalne dvorane ovisno o najavama, a ovim programom Centar za kulturu i sport Lopar nastojao je ujedno osigurati kvalitetnu i dostupnu pomoć učenicima u savladavanju školskog gradiva, te potaknuti njihov uspjeh i samopouzdanje u učenju. Tijekom zime (do proljeća) provodila se i Škola miha pod vodstvom majstora miha Bruna Škarića.

Nastavljeno je redovno održavanje staza i razne aktivnosti vezane uz projekt Rab Archaeological Traces, kao i sudjelovanje u lokalnim projektima poput Festivala skulpture u pijesku, Loparske noći, Klapa u suton i dr. Kao i prethodnih godina Centar je pružio potporu arheološkim istraživanjima na području Općine Lopar.

Redovno održavanje informativnih točaka na stazi Epario (postavljanje nove folije)

Sportske aktivnosti

Centar za kulturu i sport Lopar, samostalno ili u suradnji, provodi niz kontinuiranih sportskih aktivnosti. Redom su to: Univerzalna škola sporta (dva puta tjedno po dvije uzrasne grupe pod vodstvom kineziologa Davida Hrabrića, ukupno 102 treninga), Škola plesa (dva puta tjedno pod vodstvom kineziologinje Tine Lušić, ukupno 60 treninga), Škola odbojke i Škola tenisa (tri puta tjedno pod vodstvom kineziologa Željka Matahlije, ukupno 89 treninga). Osim toga, nastavljena je i Škola šaha „Šahovski susreti“ jednom tjedno pod vodstvom Dorona Ivanića i Antonija Škarića, u sklopu koje su održana i dva šahovska turnira, prvi u ožujku, a drugi u prosincu, u sklopu adventskog programa. Novost u 2025. godini je prva organizirana Škola košarke, koja se održava dva puta tjedno pod stručnim vodstvom Marina Pičuljana i Silvija Vedrića. Osim Škole košarke, u 2025. godini, u suradnji s GDCK-om Rab, krenuli smo i s vježbanjem za starije koje se održava dva puta tjedno od rujna do svibnja u Sportskoj dvorani Lopar. Zajedno s GDCK-om održano je i nekoliko šetnji, radionica, predavanje o moždanom udaru i edukacija iz pružanja prve pomoći (uključen i tim hitne medicinske pomoći iz Raba).

Tijekom hladnijih mjeseci organizirani su i termini za rekreativce koji su se mogli prijaviti i odigrati badminton ili stolni tenis u vlastitom aranžmanu, ili pak vježbati jogu. Održavaju se i funkcionalni treninzi i pilates (od 20 do 30 žena, ovisno o razdoblju godine), kao i termini za rekreativni futsal i košarku. Od aktivnosti na otvorenome održano je treće izdanje Škole sportova na moru u sklopu Festivala mora i lokalne tradicije „Ljudi od mora“, kao i niz ostalih sportskih aktivnosti. Početkom lipnja na igralištu u ZRC-u održana je Škola rolanja koja, nekoliko godina zaredom, privlači najmlađe Loparane i ostalu otočnu djecu u velikome broju.

U suradnji s MNK-om Lopar održana su dva malonogometna turnira. Memorijalni turnir „Keko i Andrijano“ u svom drugom izdanju bio je uistinu poseban i donio je sa sobom posebne emocije. „Humanitarni adventski malonogometni turnir“, odigran u predbožićnom raspoloženju, potaknuo nas je na pomaganje potrebitima te su se u skladu s time donacije iskoristile na pravi način kako je i planirano. Između Božića i Nove godine, točnije 27. prosinca, odigrana je prijateljska utakmica članova udruga s područja Lopara, pri čemu je Centar bio pokrovitelj.

Školska nogometna liga

U proljetnim mjesecima (ožujak – svibanj) održana je Školska nogometna liga u kojoj je sudjelovalo tridesetak učenica i učenika Područne škole Lopar. Utakmice su se igrale na otvorenom i u Sportskoj dvorani Lopar, a na kraju su svim sudionicima dodijeljene medalje, dok su najuspješniji nagrađeni peharima.

Prvo je Luka Šanić, sa zakašnjenjem, primio priznanje za najboljega obrambenog igrača 2024. godine. Najboljim igračem Školske nogometne lige u 2025. proglašen je Simon Franelić, najboljim vratarom proglašen je Neo Borić, najbolji obrambeni igrač, tj. igračica bila je Enea Tomičić, a najbolji strijelac je Luka Andreškić. Bez obzira na sve možemo uistinu istaknuti da je u prvom planu tijekom igranja lige uvijek bila zabava i dobro druženje.

Interkontinentalni (euroazijski) turnir u amaterskom stolnom tenisu – „Playcation“

Krajem svibnja, u Sportskoj dvorani Lopar, održao se „Playcation“ – dvodnevni interkontinentalni (euroazijski) turnir u amaterskom stolnom tenisu, koji je okupio sve uzraste, i ono što najviše veseli – oboljele od Parkinsonove bolesti, koje igranje stolnog tenisa revitalizira, i kojih se tijekom turnira u Loparu našlo u zavidnom broju.

Bio je ovo ujedno i prvi „Playcation“ u Europi, a vodeći se pozitivnim dojmovima nakon njegova održavanja, nadajmo se da je ovo tek samo početak jedne velike i lijepe priče koja će se nastaviti, i na idućem turniru okupiti još više igrača. Jer osim pomoći oboljelima od Parkinsonove bolesti, cilj „Playcationa“ je zabava, druženje, zblizavanje i upoznavanje, kako s ljudima iz različitih dijelova Hrvatske, tako i s ljudima iz udaljenih dijelova svijeta. A naš Lopar, kako svojim prirodnim ljepotama, tako i dvoranom koja udovoljava svim stolnoteniskim potrebama, ima sve potrebne adute da se ova priča i nastavi.

Posebno nas veseli što se dio loparske djece odazvao i na promotivno igranje stolnoga tenisa, netom prije početka glavnog turnira, a kasnije i prijavio na sami turnir, te tako stekao jedno ogromno divno iskustvo koje će, vjerujemo, dugo pamtili. Pitanje pobjednika je bilo zapravo najmanje bitno, a poseban format natjecanja, u kojem nitko ne ispada nakon poraza, omogućio je svim igračima više mečeva i istinsko uživanje u igri, i da se nitko zbog „lošijeg“ rezultata u konačnici ne osjeća manje vrijednim.

Ovim putem još jednom bismo željeli napomenuti mještanima da ovdje priča sa stolnim tenišom na Rabu ne završava, jer u suradnji sa STK-om Rab (kojem ujedno zahvaljujemo i na ogromnoj logističkoj potpori za ovu prigodu) planira se i daljnja promocija stolnoga tenisa na otoku Rabu, napose djeci, a i svatko od naših mještana tko se želi okušati u igranju stolnoga tenisa, uvijek ima za to prilike u Sportskoj dvorani Lopar, u za to predviđenim terminima.

Projekt „Playcation“ pokrenuo je gosp. Varadharajan Kumaravelu, istinski zaljubljenik u sport, koji je čak tri puta dolazio iz Singapura kako bi se ovaj projekt realizirao, i ovim putem upućujemo mu posebnu zahvalu. Zahvaljujemo i STK-u StaRR iz Varaždina, napose gosp. Ronaldu Ređepu, koji je bio jedan od glavnih koordinatora u organizaciji ovoga turnira, ali i koji se pobrinuo za to da sve na ovom turniru prođe besprijekorno i u ferpleju, kako je u konačnici i bilo. Zahvaljujemo i Turističkoj zajednici Općine Lopar, kao i svim sponzorima ovog događaja.

Sportski Dan škole

Svibanjsko prijedodne (29. svibnja) posvetili smo obilježavanju Dana Osnovne škole Ivana Rabljanina s učenicima i učiteljicama razredne nastave Područne škole u Loparu. Za razliku od proteklih godina aktivnosti smo odradili na školskome igralištu i bile su isključivo sportske. Nakon okupljanja ispred škole učenici su podijeljeni u četiri ekipe i zatim je održano „natjecanje“ u sportskim aktivnostima, to jest u slobodnim bacanjima (košarka), rušenju čunjeva, potezanju konopa i štafeti.

Škola rolanja

Od 2. do 6. lipnja, u popodnevним satima, na nogometnom igralištu ZRC-a provedena je škola rolanja za djecu od 4 do 12 godina. Na tečaju je sudjelovalo ukupno 40-ak djece, a tečaj je za sve prijavljene bio u potpunosti besplatan. Od strane Centra je osigurana sva potrebna oprema (role, štitnici i kaciga). Polaznici su bili podijeljeni u dvije grupe ovisno o njihovom predznanju. Na tečaju su se usvajali i usavršavali osnovni elementi tehnike rolanja, a oni napredniji su putem raznih poligona mogli još više usavršiti svoju tehniku. Po završetku tečaja svim polaznicima su dodijeljene prigodne diplome.

Ljetna škola futsala

Škola futsala (maloga nogometa) trajala je od 14. srpnja do 8. kolovoza. Ukupno je održano 36 sati/termina treninga tijekom četiri tjedna u tri uzrasta (svaki uzrast po 12 termina). Najmlađima se program sastojao od usvajanja najvažnijih tehničkih komponenti – osnovna vođenja lopte, primanje/štopanje, dodavanje, udarci i osnovna kretanja; dok je srednja grupa sve to usvajala na višoj razini (dupli pas, razne situacije tijekom utakmice, korištenje slabije noge...) uz konkretnu primjenu u igri (raspored na terenu). Naravno, sve se nastojalo prikazati i usvojiti putem brojnih igara i poligona. Najstariji (treća grupa) su bili usmjereni na povećanje aerobnih kapaciteta, na jednostavne postavke poligona za usvajanje kretnji i brzih promjena smjera, kao i na uvježbavanje, koliko je to bilo moguće, tehničko-taktičkih postavki na terenu (ciklusi brzih izmjena obrana – napad i držanje/promjena pozicija na terenu).

Škola je održana u organizaciji Centra (treneri David Hrabrić i Antonio Škarić), dok su potporu pružili MNK Lopar i Općina Lopar u vidu dodjele kompleta dresova i ustupanja Sportske dvorane Lopar na korištenje. Svi djelatnici Centra sudjelovali su, raznim načinima, u provedbi škole, dok je teta Ana održavala dvoranu čistom za ukupno 39 polaznika. Zahvaljujemo djeci i roditeljima na dolascima. Možemo zaključiti da se kod nekih i tijekom ovoga relativnog kratkog razdoblja vidi ozbiljan pomak (najmlađi), dok se kod ponekih starijih vidi, osim napretka, korekcija u vidu poboljšanja igre.

Aktivno dječje jutro povodom Svjetskoga dana djece

Svjetski dan djece obilježava se 20. studenoga, stoga je naša dužnost bila zabaviti djecu i obilježiti njihov dan. U skladu s time, u Sportskoj dvorani Lopar, ugostili smo djecu i tete iz Dječjeg vrtića „Pahuljica“ i učenike Područne škole Lopar. Isto kao i prethodnih godina, aktivno smo proveli Svjetski dan djece u vidu male sportske radionice koja se sastojala od poligona s različitim izazovima koji su bili prilagođeni dobi svake skupine. Uz puno veselja, zabave, ali i natjecateljskog duha uspješno je održana i ova aktivnost.

Noć muzeja u znaku tradicije

Jedno od prvih događanja u novoj godini, nakon Adventa u Loparu, je „Noć muzeja“. Tradicionalno, održava se posljednjeg petka u siječnju, a valja napomenuti kako je ovo bio jubilarni 20. put da se ova manifestacija održava na razini države. Manifestacija je još jednom istaknula bogatstvo i važnost očuvanja lokalne kulturne i povijesne baštine.

U sklopu manifestacije, posjetitelji su imali priliku sudjelovati u šetnji poučnom stazom „Epario“ (projekt „Rab Archaeological Traces“) uz organizirano vodstvo dr. sc. Ane Konestre. Valja napomenuti kako su se šetnji stazom „Epario“, u sklopu nastave, priključili i učenici 3. g (gimnazije) razreda Srednje škole Markantuna de Dominisa Rab.

Galerija tradicijskih nošnji „Ive i Anica“ ponovno je posjetiteljima otvorila svoja vrata. Posjetitelji su mogli pogledati i upoznati razne odjevne predmete nošene generacijama i doživjeti njihove priče, ali i brojne nove materijale čije se priče tek stvaraju. Bogatu kolekciju odjevnih i drugih predmeta u Galeriji „Ive i Anica“ predano čuva gđa Albina Andreškić, od koje su posjetitelji ujedno mogli saznati i pozadine brojnih predmeta koji su ih zanimali, a i kako je sama gđa Andreškić napomenula, bilo bi šteta da se te priče zaborave.

Nakon Galerije, posjetitelji su mogli razgledati crkvu sv. Ivana Krstitelja, s brojnim artefaktima, starim sačuvanim slikama crkve, pričesti i krizme, kao i zaviriti u stari tlocrt groblja u Loparu, Parčićev misal iz 1893. godine tiskan glagoljicom, te u brojne stare rodoslovne zapise, koji su privukli osobito veliku pozornost posjetitelja.

Postav crkve za razgled pripremio je vlč. Božidar Volarić. Za posjetitelje je tijekom cijeloga dana bio otvoren i Interpretacijski centar „Čovik i more“, koji doprinosi očuvanju, zaštiti i vrednovanju loparske kulturne i prirodne baštine.

Mesopusna događanja

Mesopusna događanja tijekom veljače i početkom ožujka 2025. godine, protekla su u veselom i razigranom ozračju, uz bogat program za sve generacije. Program je započeo 15. veljače odlaskom malih loparskih maškara (sekcija KUD-a „San Marino“) na Dječju karnevalsku povorku u Rijeci, gdje su još jednom dostojno predstavili svoje mjesto.

U četvrtak, 20. veljače, u Multimedijalnoj dvorani održana je mala maškarana radionica za djecu, pod vodstvom Magdalene Matahlija, Ive Dumičić i Andree Deželjin, a koja je okupila brojne najmlađe sudionike željne kreativnog izražavanja. Radionica je protekla u ozračju smijeha, kreativnosti i šarenih ideja, a vrijedne ruke mališana strpljivo su mijesile, crtale, oblikovale, rezale i lijepile, dok je prostor Multimedijalne dvorane nakratko postao prava mala umjetnička radionica. Uz pomoć voditeljice, nastajali su razigrani oblici i maštovite kreacije maski, a svako je dijete s ponosom pokazivalo svoj rad.

Dva dana kasnije, 22. veljače, Sportska dvorana Lopar bila je ispunjena smijehom i šarenilom na dječjoj maškaranoj zabavi uz prigodni animacijsko-zabavni program. Zabava je privukla brojnu djecu, bilo je zabavnih igara, obilje dobrog raspoloženja, a djecu su animirale Romana Crnić, Natali Mravić i Dijana Vidas.

Dana 25. veljače otvorena je izložba radova djece Dječjeg vrtića „Pahuljica“ (PO Lopar) pod nazivom „Da se ne zatare“, također u Sportskoj dvorani Lopar, gdje su posjetitelji imali priliku razgledati maštovite i vrijedne dječje radove. Na jedan kreativan način, radovima izrađenima raznim likovnim tehnikama, djeca su posjetiteljima prezentirala loparskoga maškara i

tradiciju. Od brojnih likovnih tehnika, najviše je bilo crteža, a iste motive bilo je isto tako zanimljivo i uspoređivati, jer svaki je likovni rad bio odraz dječje duše i onoga kako dijete doživljava Lopar i njegovu tradiciju.

Mih, klabuk i klobučić, ženski i muški loparski maškari, bičve, kurali, šćapi, bandera, šandule, vizere, rećini – sve to moglo se vidjeti, a bilo je tu i domišljatih društvenih igri, poput „čovječe, ne ljuti se“, s kreativnim pravilima, mapom Lopara i „figuricama“ loparskih maškarov. Bio je tu i kreativni rječnik „domaćih riči“, s popratnim dječjim crtežom uz svaku riječ. Bilo je tu i pučkih stihova polijepljenih na svakom kutku, a koje loparska dica prvo nauče i najradije pjevaju tijekom mesopusnog razdoblja. Posebno emotivni trenutak bio je prigodni program, kada su najmlađi koji su i pripremili izložbu, uz simbolično postavljanje bandere, zapjevali neke od tih pučkih stihova, izveli tanac, i raznježili sve prisutne.

Veselo je bilo i 28. veljače, kada je održana dječja karnevalska povorka po mjestu, nakon koje je uslijedila zabava za djecu na Dvoranskom trgu. Drugog dana ožujka, na feštu, odnosno nedjelju uoči Mesopusta, a koja je za mali loparski maškari isto kao i mesopust za velike,

mali loparski maškari prošetali su mjestom. Malim maškarama poslijepodne je priređen i zasluženi doček na Dvoranskom trgu.

Kruna mesopusnih događanja u Loparu, naravno, bio je mesopust kada su veli loparski maškari obišli mjesto, a navečer im je na Dvoranskom trgu priređen doček i zabava, uz živu glazbu. Ne smije se zaboraviti i da je Lopar među rijetkim mjestima na hrvatskim otocima s tako velikom tradicijom, a prenošenje tradicije na najmlađe jedna je od glavnih zadaća Loparana.

CZKIS LOPAR

Kazališne predstave

Tijekom protekle godine, u Loparu je održan niz kazališnih predstava za djecu i odrasle koje su ispunile Sportsku dvoranu Lopar (jedna ljetna predstava odigrala se i u parku Kapiću) smijehom, poukom i toplinom zajedništva.

Dana 11. ožujka najmlađa je publika imala priliku pogledati veselu i interaktivnu predstavu „Medo i Kuna, policajci u akciji“. Zgodama šumskih policajaca i dječaka koji dogovara tajni susret s nepoznatim internetskim „prijateljem“, ova predstava na pristupačan i humorističan način progovorila je o ozbiljnoj temi – sigurnosti djece na internetu.

U srpnju je u Kapiću izvedena maštovita i edukativna predstava „Adrianovo obećanje“, odnosno priča o dječaku koji zbog užurbanog života zanemaruje pranje zubi i koja je djecu odvela u čarobni svijet Zubić-vile i vilenjaka Sebastiana. Bajkovitom atmosferom djeci je tako približena važnost oralne higijene i brige o zdravlju. Ova predstava je uspješno kombinirala fantaziju i

svakodnevicu, podsjećajući kako male navike imaju velike posljedice.

U listopadu je izvedena bajka „Matovilka“ – poznata priča o djevojci čudesno duge kose koja je donijela poruke o odrastanju, hrabrosti i posljedicama nepromišljenih želja. Ova predstava progovorila je o pohlepi i samoživosti, ali i o snazi ljubavi i prijateljstva. Uz duhovite i emotivne trenutke, djeca su mogla naučiti kako se prepreke, uz mudrost i podršku bližnjih, uvijek mogu nadvladati.

Početkom studenoga i odrasla publika je mogla uživati u predstavi, odnosno u komediji „Udavače“. Britkim i zaigranim humorom predstava je progovorila o suvremenim odnosima, brakovima i apsurdima današnjice. Od romskih svadbenih običaja, parade ponosa, iznenadnih vjenčanja u Las Vegasu do brakova iz financijskog interesa – niz komičnih situacija nasmijao je mnogobrojnu publiku, ali i potaknuo na promišljanje o vrijednostima koje stoje iza formalnih zavjeta.

Adventski ugođaj, 17. prosinca, donio je još jednu dječju predstavu – „Najljepši bor Zelene Gorice“. Djeca su uživala u toploj i maštovitoj priči o borovima, a pripremama za izbor „Naj bor godine“, predstava je donijela blagdanski duh, zajedništvo i poruku o važnosti zajednice, prijateljstva i međusobne podrške.

Loparska publika dana 29. studenoga je, u Sportskoj dvorani Lopar, imala priliku uživo upoznati legendarnog Ričarda – osebujnog lika kojeg tumači zadarski glumac i performer Enio Meštrović – u predstavi „Oči Uoči Zgospod'non“. Predstava, prožeta prepoznatljivim dalmatinskim humorom, donijela je Ričarda u njegovom posljednjem obračunu – pred samim Sv. Petrom, gdje se morao suočiti sa svojim grijesima, slabostima i životnim ludorijama. Kombinacija duhovitih situacija i anegdota u ovoj predstavi nasmijala je, neke i do suza, prepunu Sportsku dvoranu Lopar.

Koncertni program

Tijekom protekle godine, Lopar je ponudio bogat i raznolik glazbeni program – od duhovne glazbe, klapskih večeri i klasičnih koncerata do tradicionalnih ljetnih manifestacija. Posebno se ističe kontinuitet održavanja događanja u prostoru župne crkve sv. Ivana Krstitelja. Zahvaljujući suradnji Turističke zajednice Općine Lopar, Centra za kulturu i sport Lopar, Općine Lopar, Župe sv. Ivana Krstitelja, kao i brojnih izvođača i organizatora, protekla godina još je jednom bila ispunjena glazbom, zajedništvom i bogatim kulturnim sadržajem na radost svih mještana i posjetitelja.

Krajem travnja, u Sportskoj dvorani Lopar, imali smo čast ugostiti koncert duhovne glazbe grupe Amorose, koju čine Iva Smojver, Martina Pustički i Mateja Bunčić. Ovaj sastav poznat je po sudjelovanju na molitveno-evangelizacijskim susretima, euharistijskim slavljinama i duhovnim obnovama diljem Hrvatske. Koncert je protekao u ozračju zajedništva i duhovne sabranosti, a publika je imala priliku uživati u snažnim vokalnim interpretacijama i duhovno nadahnutoj atmosferi.

Krajem srpnja, u župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja, održan je tradicionalni koncert „Crno-bijele čarolije“ pijanista Vitomira Ivanjeka, čime je obilježen njegov jubilarni 15. nastup u Loparu. Publika je mogla uživati u raznolikom repertoaru – od klasičnih djela poput Brahmsovog „Ungarischer Tanz br. 5“, preko domaćih evergreena, do svjetskih hitova poput „Stand by Me“ i „Fly Me to the Moon“, i posebne posvete Oliveru Dragojeviću.

Manifestacija „Klapa u suton“, pokrenuta krajem ljeta 2024., nastavila se i prethodne godine zahvaljujući pozitivnim reakcijama publike. U čarobnom ambijentu zalaska sunca na Rivi (Trajektno pristanište Lopar), nastupila je muška klapa Krijanca, a kao gost iznenađenja predstavio se i Duo Kristofor. Ovaj događaj još je jednom potvrdio kako spoj prirodnog ambijenta i tradicionalne klapske pjesme pruža poseban doživljaj mještanima i posjetiteljima. Klapa Krijanca imala je priliku zabavljati mještane, goste i posjetitelje i tijekom triju ljetnih fešti „Čovik i more“ (Na Lučici, u Sportskom centru i na Melu), novom ljetnom događaju koji spaja tradiciju, zabavu i obiteljsku atmosferu.

U crkvi sv. Ivana Krstitelja, početkom rujna, održan je koncert klasične glazbe u sklopu projekta Klassisk I Sentrum (KIS Academy Talents), pod vodstvom umjetničkog direktora Jana Bjørangera. Projekt je povezan s talijanskim festivalom Virtuoso & Belcanto, koji okuplja brojne mlade glazbenike i profesore iz cijelog svijeta. Publika je imala priliku čuti djela Bacha, Paganinija, Ysaÿea i drugih velikana klasične glazbe, u interpretaciji mladih talentiranih violinista. Koncert je bio besplatan i označio je početak novoga kulturnog projekta u Loparu.

Radionice za sve dobne uzraste

Tijekom protekle godine Centar za kulturu i sport Lopar proveo je niz raznolikih i sadržajnih radionica namijenjenih djeci, odraslima, umirovljenicima i svim zainteresiranim mještanima. U sklopu mesopusnih događanja, veljača je bila obilježena dječjom maškaranom radionicom, koja je donijela šarenilo, veselje i kreativno izražavanje najmlađih sudionika.

U sklopu ciklusa zimskih radionica Centra za kulturu i sport Lopar, u veljači i ožujku održane su radionice na teme usmjerene održivosti i prirodne njege. Sredinom veljače održana je radionica prirodne kozmetike pod vodstvom Katarine (Kate) Rizner iz Udruge Mocira, i to u dva termina zbog velikog interesa. Sudionice su izrađivale hidratantnu kremu za lice, serum, maslac za tijelo i gel za pranje lica. U ožujku ista je voditeljica održala radionicu izrade prirodnih sredstava za čišćenje, na kojoj su polaznice naučile pripremati ekološki prihvatljive proizvode za kućanstvo.

Krajem ožujka održana je radionica umjetničkih fraktala, također u sklopu ciklusa zimskih radionica, na kojoj su sudionice metodom fraktalnog crtanja istraživale vlastitu kreativnost i doživjele iskustvo opuštanja i introspekcije. Na samom početku radionice sudionici su se teoretski upoznali s fraktalima. Iako je metoda fraktalnog crtanja još uvijek novost u Hrvatskoj, jednostavna je i izrazito opuštajuća. Crtajući, a zatim i birajući bojice zatvorenih očiju, svaka je sudionica stvorila svoj jedinstveni crtež, prožet osobnim simbolima i značenjem. No, još važnije od samog rezultata bilo je iskustvo – sat i pol posvećenih opuštanju, introspekciji i razvoju kreativnog potencijala. Radionicu je vodila Arabela Mušćo.

Početkom travnja na Rajskej plaži (Črnika) organizirana je radionica zmajarenja za djecu u suradnji sa Zmajoljupcima – hrvatskom udrugom zmajara. Iako vremenski uvjeti nisu u potpunosti išli na ruku organizatorima (nije bilo dovoljno vjetera za puštanje većih zmajeva), djeca su uživala u izradi i puštanju manjih papirnatih zmajeva ukrašenih morskim motivima.

svijeta. Na radionici maketa, sudionici su izrađivali modele kajaka i primorske barke Hrvatskoga brodomaketarskog saveza.

Jesen je donijela novu dječju kreativnu radionicu u Multimedijalnoj dvorani, gdje su djeca likovnim tehnikama i pripremom kolača izrađivala jesenske motive, a Ciklus zimskih radionica ponovno je otvoren 19. studenoga radionicom filcanja vune pod vodstvom Sonje Friedmann-Štokić, koja se obradom vune bavi više od 15 godina. Sudionice su imale priliku upoznati proces filcanja i izraditi vlastite unikatne radove u ugodnoj i poticajnoj atmosferi.

U sklopu projekta „Centar za zlatnu dob“, također u travnju, održana je radionica pletenja maslinovih grančica pod vodstvom Ankice Keko, u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa Rab. Provedena je i radionica o korištenju mobitela koja je realizirana u suradnji sa Savezom tehničke kulture Primorsko-goranske županije.

U lipnju su, u sklopu dječjeg festivala mora i lokalne tradicije „Ljudi od mora“, održane tri radionice za djecu – radionica oslikavanja platnenih torbi pod vodstvom Nise Hrvatinić Petrović, radionica „Plavi svijet mašte“ koju su vodile Magdalena Matahlija, Iva Dumičić i Andrea Deželjin, te radionica izrade jednostavnih maketa plovila. Sudionici su oslikavali torbe morskim motivima, čime se poticala i ekološka svijest, dok su na kreativnoj radionici „Plavi svijet mašte“ djeca putem priče i likovnog izražavanja istraživala bogatstvo morskog

U prosincu je započeo program Adventa u Loparu. Dana 4. prosinca održana je adventska radionica za djecu, prva aktivnost u sklopu adventskog programa, koju su opet vodile Magdalena Matahlija, Andrea Deželjin i Iva Dumičić. Djeca su slušala božićnu priču, sudjelovala u razgovoru o Božiću, izrađivala adventske motive i pripremala kolače. U sklopu ciklusa zimskih radionica 15. i 17. prosinca održana je kreativna radionica „Izrada božićnih ukrasa“ namijenjena umirovljenicima i osobama zlatne dobi, pod vodstvom Edite Sušić.

Adventski program zaključen je 22. prosinca radionicom izrade božićnih ukrasa od vune tehnikom suhog filcanja, ponovno pod vodstvom Sonje Friedmann-Štokić.

Tijekom godine radionice su bile obilježene kreativnošću, međugeneracijskim druženjem i učenjem novih vještina. Veliki interes sudionika potvrđuje važnost ovakvih programa, koji doprinose kvaliteti života u Loparu.

STEM igraonice

Tijekom protekle godine, na inicijativu i pod vodstvom djelatnika Centra Antonija Škarića, održane su dvije STEM igraonice. Prva igraonica, u dvije grupe, održana je 17. i 18. travnja. Prvog dana sudjelovali su učenici drugog i trećeg razreda, dok su drugoga dana radionici prisustvovali učenici od trećeg do šestog razreda osnovne škole. Koncept STEM igraonice, kao što i sami naziv govori, jest učenje putem igre. Na samome početku saznali smo (učenici predmetne nastave mogli su ponoviti i utvrditi) što je to Sunčev sustav, od kojih se planeta sastoji, koja je pozicija Zemlje i Marsa u odnosu na Sunce, kako je Mars dobio ime, kako izgleda njegova površina, koliko traje dan na Marsu, izmjenjuju li se godišnja doba, koji je raspon temperature, je li moguć život na njemu i kako se, u konačnici, istražuje. Središnji dio radionice odnosio se na slaganje motoriziranog vozila (rovera) koje se kreće po Marsu i raznim senzorima istražuje, očitava i šalje brojne informacije prema Zemlji. Na samome kraju pustili smo rovere u pogon i uživali u njihovu radu prilikom „istraživanja“ školskih klupa.

Druga STEM igraonica održana je 22. studenoga (u sklopu Dječjeg tjedna), a polaznici su se mogli upoznati s električnom energijom. Iako zvuči pomalo apstraktno za niže razrede, prikazani su jednostavni pokusi koji su djeca mogla i sama isprobati (mogu i kod kuće) i uočiti razne pojave. Za početak smo balonom i sitnijim predmetima (sol i papar, sitno izrezani papir i leptir od salvete) prikazali učinak statičkog elektriciteta, tj. naboja na površini i između predmeta. Zatim smo puhanjem u vjetrenjaču i izradom strujnoga kruga pomoću krumpira i pločica metala, kojima je generirana energija kojom je proradila svjetleća dioda, pokazali nastajanje električne energije. Prijenos električne energije (struje) prikazan je destiliranom vodom (nije vodič) i dodatkom soli u istu (vodič), kao i priključenje trošila (ventilator, klasična žarulja) u jednostavni strujni krug. Pomoću čavla i žice prikazan je elektromagnet i mogućnost njegove upotrebe.

Memorijalni malonogometni turnir „Keko i Andrijano“

Drugi „Memorijalni turnir Keko i Andrijano“ održao se 28. i 29. ožujka u organizaciji Centra za kulturu i sport Lopar i MNK-a Lopar, te uz pomoć volontera. Turnir se održao u spomen na članove MNK-a Lopar Željka Matahliju – Keka i Andrijana Andreškića koji su nas, nažalost, prerano napustili. Na turnir se prijavilo sedam ekipa, a prvo mjesto osvojili su igrači MNK-a Lopar, koji su ujedno osvojili i tri individualne nagrade za najboljeg vratara, strijelca i igrača.

Djeca, članovi „Ljetne škole nogometa“ MNK-a Lopar, odigrala su revijalnu utakmicu između druge polufinalne utakmice i utakmice za treće mjesto, uz glasnu podršku s tribina. Između utakmice za treće mjesto i finala održana je i prijateljska utakmica između veterana MNK-a Lopar i Kuće odmetnika iz Splita. Tijekom cijeloga turnira vladalo je dobro raspoloženje i zabava, uz veliki natjecateljski naboj.

Uskrсни ponedjeljak

Na Uskrсни ponedjeljak, na Dvoranskome trgu, uz uskršnji doručak, imali smo čast uživati u bogatom programu, kao i ugostiti drage prijatelje s otoka Krka – KD „Ive Jelenović“ iz Dobrinja (zbor „Zvon“ i malu folklornu skupinu). Bila je to ujedno i jedinstvena prilika da obje folklorne skupine (jer u sklopu programa na Trgu nastupila je i dječja sekcija KUD-a „San Marino“) prezentiraju kako dva različita mjesta, s dva različita otoka, čuvaju svoju tradiciju, putem koje i mjesta grade svoj identitet.

Osim folklornih društava, odnosno čuvara mjesnih tradicija, posjetitelji su mogli čuti i čuvare tradicionalnih loparskih napjeva – Pučke pivače, a u sklopu programa prisutnima je zapjevala i ženska klapa „Užanca“, klapa koja svojom prisutnošću upriličuje brojna događanja na području Općine Lopar tijekom godina. Za kraj, prisutni su imali prilike uživati i u nastupu polaznica Škole plesa, koje su svojim nastupom pokazale što sve predano vježbaju tijekom godine, pod vodstvom Tine Lušić.

Obilježavanje Dana planeta Zemlje

Međunarodni Dan planeta Zemlje obilježava se 22. travnja. Tim danom, na svjetskoj razini, nastoji se podignuti svijest o važnosti očuvanja planeta na kojemu živimo. U skladu s time, na području Lopara, tijekom dva tjedna, odvijale su se razne aktivnosti i događanja u sklopu programa kojim se obilježava ovaj vrlo važni međunarodni dan. U sklopu djelatnosti Centra odvijalo se nekoliko aktivnosti.

Dana 15. travnja, u Sportskoj dvorani Lopar, djeca su mogla uživati u eko-predstavi „Naš zeleni svijet“ u izvedbi Kazališta Smješko. U predvečerje 30. travnja u prostoru Multimedijalne dvorane Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, ured na Rabu (u organizaciji Centra za kulturu i sport Lopar, a pod pokroviteljstvom Općine Lopar), održala je zanimljivo predavanje o uskolisnoj (divljoj) šparogi. Predavanje je održao Vladimir Škarić, mag. ing. agr.

Smotra klapa „Posle kampanela“ i Ivanja

Obilježavanje dana zaštitnika loparske župe sv. Ivana Krstitelja odvijalo se 24. lipnja. Nakon svečane jutarnje svete mise, na Ciminteru je uslijedio nastup KUD-a „San Marino“ (dječje sekcije) koji je izveo tradicionalni loparski tanac, a održana je i izložba proizvoda od lavande (bubice).

Istoga dana, tijekom večernjih sati, ispred župne crkve održana je 11. Smotra klapa „Posle kampanela“, na kojoj su sudjelovale sljedeće klape: „Užanca“ (ž), „Sozal“ (ž), „Eufemija“ (mj), „Školji“ (mj), „Kana“ (m), „Rab“ (m) i „Krijanca“ (m). Uz klape, zapjevali su i loparski Pučki pivači, a prigodnim govorom prisutnima se obratio i načelnik Zdenko Jakuc.

Zahvaljujemo umjetničkom voditelju Miljenku Vidasu – Keryju, vlč. Božidaru Volariću na otvorenosti i suradnji, voditeljima programa Marijani Protulipac-Tomičić i Miljenku Taribi, kao i ostalima koji su sudjelovali u organizaciji i pomogli u ostvarenju.

Drugi festival mora i lokalne tradicije „Ljudi od mora“

Od 14. do 25. lipnja održao se drugi festival „Ljudi od mora“ koji je ovaj put bio posvećen isključivo djeci. Sve je započelo školom sportova na moru koja je okupila četrdesetak polaznika koji su svakodnevno od 14. do 20. lipnja, u jutarnjim satima, na području ispred Mula (luka Melak i Gornji mel) i u parku Kapiću, u dvije grupe, usvajali razne vještine.

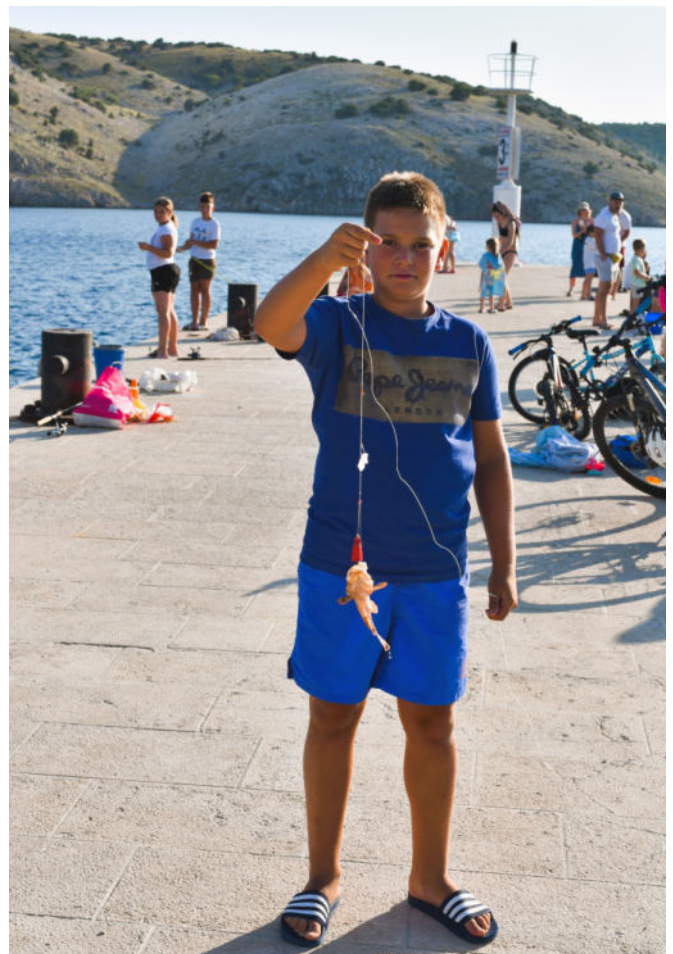
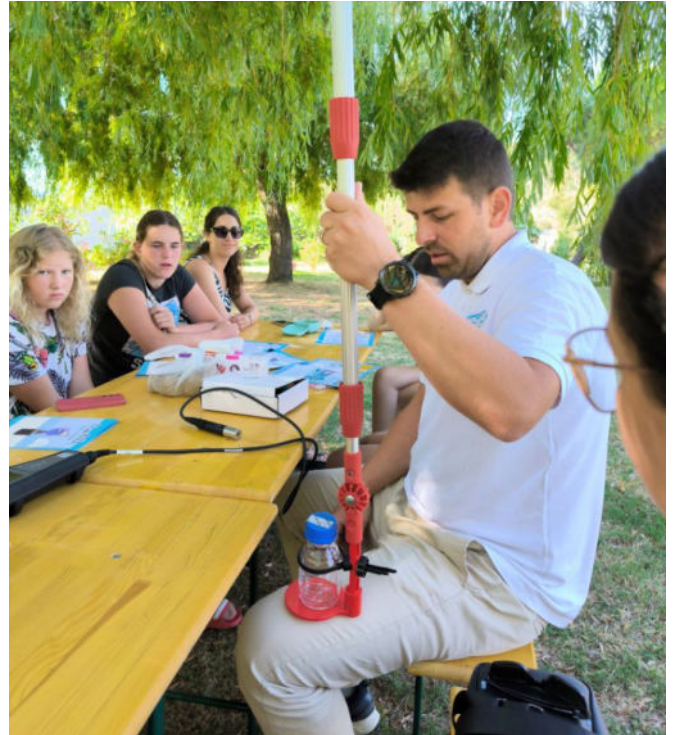
Za razliku od prethodnih godina, umjesto jedrenja na jedrilici, polaznici su mogli usvojiti osnovna teorijska i praktična znanja iz jedrenja na dasci (windsurfing) – prvo teoretski-pokazno u hladu parka, a onda i praktično na moru. Također, kao i u prethodna dva izdanja, polaznici su uživali i u veslanju na kajaku i SUP-u (daska na kojoj se stoji i vesla). Osim praktičnih znanja, pokazale su se i prezentirale osnovne mornarske vještine i pravila ponašanja na moru, vezivanje čvorova, a polaznici su sudjelovali i u prezentaciji spašavanja iz vode/mora. Djeca su, uz zanimljivo predavanje, mogla naučiti kako spasiti nekoga tko se utapa, pritom se upoznavši i s nekim osnovama prve pomoći – stavljanjem u bočni položaj, i reanimacijom. Osim ozbiljnog rada, bilo je i puno kupanja i zabave. Suvoditelj u školi sportova na moru bio je Martino Grba.

Održane su i dvije kreativne radionice – radionica oslikavanja platnenih torbi (16. lipnja, Sportska dvorana Lopar; voditeljica Nisa Hrvatin Petrović) i „Plavi svijet mašte“ (20. lipnja, park Kapić; voditeljice Magdalena Matahlija, Iva Dumičić i Andrea Deželjin). Iako je oslikavanje torbi trebalo biti održano u Kapiću, zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta, prebačeno je u Multimedijalnu dvoranu. Petnaestak sudionika uživalo je u ocrtavanju višekratnih platnenih torbi personaliziranim morskim motivima. Time se, osim likovnoga izražavanja, potiče i razvija svijest o upotrebi boljih i primjerenijih ekoloških solucija. Kreativna radionica „Plavi svijet mašte“ započela je pričom o raznim životinjama koje žive u moru i aktivnom raspravom između djece. Na radionici su djeca, potom, različitim likovnim tehnikama crtala i izrađivala morske motive, a uz sve to se i dobro zabavila.

Mala škola boćanja i prikaz (održavanje) nekoliko tradicionalnih igara, 18. lipnja, privukli su petnaestak djece. Nakon prezentacije pravila boćanja (bućanja) na igralištu pod vodstvom Predraga Andreškića, vratili smo se u duboki hlad Kapića i potom odigrali nekoliko partija. Uz boćanje okušali smo se i u potezanju konopa, skakanju u vrećama i utrci u nošenju kašeta.

Radionica o važnosti očuvanja čistoće mora (EM kugle), a koju su vodile Ivana Rimac i Doris Čuča-Žentil, održana je 23. lipnja. U sklopu radionice čitala se novotiskana slikovnica „EMina priča“, posjetio virtualni muzej mikroba, crtale su se „bitke“ mikroorganizama na morskom dnu, i izrađivali mikroorganizmi sa „super moćima“ od plastelina. U gostili smo Nastavni zavod za javno zdravstvo, i inženjera Vladimira Rimca koji nam je ispričao o ulozi NZZJZ-a u očuvanju čistoće mora, te nas podučio kako se mjeri salinitet, temperatura mora i uzima uzorak za mikrobiološku analizu mora, što su učenici i napravili.

Istoga dana, u 18:30, nakon odlaska trajekta prema Krku, započelo je treće udičarenje za djecu na Rivi. U službenom dijelu natjecanja sudjelovao je 31 natjecatelj. Nakon sat i pol udičarenja svima su podijeljene zahvalnice, kao i priznanja za kapitalca i pobjednika. U provedbi aktivnosti pomogao nam je Predrag Andreškić iz SRD-a Lopar.

Za kraj je u Sportskoj dvorani Lopar održana radionica izrade jednostavnih maketa plovila. Sudionici su izrađivali modele Hrvatskoga brodomaketarskog saveza – kajak i primorsku barku. Radionica je ostvarena u suradnji s Doronom Ivanićem.

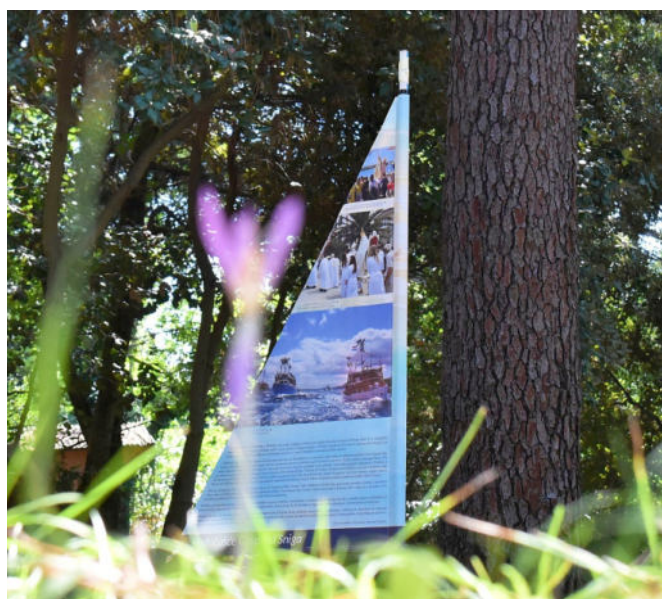
Održavanjem ovog festivala, kao i onoga godinu ranije, dobio se uvid u to što bi moglo biti bolje, što bi trebalo reducirati/dodati/promijeniti i dr. Zahvaljujemo svima koji su sudjelovali u ostvarenju projekta, a posebno onima koji su volonterski pomogli.

Izložba „Jadranska maritimna hodočašća“

Uz stepenište prema crkvi Rođenja BDM (U Gospoje), od 3. do 10. rujna, u sklopu programa obilježavanja Dana Općine Lopar i proslave blagdana Male Gospe, mogla se pogledati izložba „Jadranska maritimna hodočašća“. Jadranska maritimna hodočašća religijske su ritualne prakse u kojima kao dio ritualne strukture sudionici i/ili sveti objekt dolaze u doticaj s morem (Mario Katić), a jedno od jadranskih maritimnih hodočašća je i hodočašće crkvi Sv. Nikole na Sorinju, o čemu, kao i o nizu drugih, se u sklopu ove izložbe moglo pročitati brojne zanimljivosti.

Ova izložba nastala je u suradnji Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru, Muzeja grada Šibenika i Muzeja betinske drvene brodogradnje, a ovom prigodom dopunjena je maritimnim hodočašćima na blagdane Porcijunkule – Gospe od Anđela (Glavotok) i Sv. Nikole (Sorinj). Izložba je bila u organizaciji Centra za kulturu i sport Lopar, uz podršku Interpretacijskog centra maritimne baštine DUBoak – Malinska, kojima ovom prigodom još jednom zahvaljujemo.

Osvrt na 7. „Eko-etno fest“

Dana 13. rujna uspješno se, ovaj put na Dvoranskome trgu, održao 7. „Eko-etno fest“. U Loparu su se još jednom okupili čuvari i čuvarice tradicijskih vrijednosti na manifestaciji koja se održava u cilju očuvanja lokalne tradicije i narodnih običaja. Prvo izdanje ovog festivala bilo je 2014. godine, a on je iznimno značajan u smislu očuvanja lokalno-regionalnoga identiteta, te popularizacije folklornih običaja bez kojih ne bismo danas bili to što jesmo.

Plesom i zvukom miha, koji je svirao Bruno Škarić, sve prisutne je na početku festivala pozdravilo Kulturno-umjetničko društvo „San Marino“, kao domaćin, a od svirača miha, nastupom su se još predstavili Anđelo Brna (Rab), uz pratnju Miljenke Cifre Lušić, Drago Draguzet (Pula), Gabriel Guščić (Rab), Iva Barbalić i Mario Mužić (Orlec), te Darijo Šupraha (Pag). U sklopu nastupa KUD-ova na mihu (diple) su svirali i Đino Bučić (RKUD „Rudar“, Raša), Roko Vlačić (KUD „Mate Balota“, Rakalj) i Zoran Suton (KUD „Zavičajno društvo Rama“, Pleternica).

Iako je Eko-etno, u svojoj osnovnoj zamisli, festival miha, ovom prigodom predstavili su se i sopci s Krka (Žarko Dujmović i Andro Manzoni), kao članovi Udruge sopaca i kantura otoka Krka, udruge koja arhivira i promiče glazbu, održava škole sopnje i kanta, te organizira Susret sopaca otoka Krka. Osim sopaca, posjetitelji su se imali prilike upoznati i s gajdama, odnosno podravskim dudama, a koje je na bini zasvirao Mihael Emanuel Večković iz Zagreba.

Osim smotre miha, održao se i sajam lokalnih proizvoda, na kojem su svoje proizvode prezentirali rapski OPG-ovi i obrtnici. Zahvaljujemo svim sudionicima na divnoj večeri, kao i publici na odazivu. Zahvaljujemo i pokroviteljima: Ministarstvu kulture i medija RH, Općini Lopar, Turističkoj zajednici Općine Lopar i Kulturno-umjetničkom društvu „San Marino“. Program je vodila Antonia Peran.

Advent u Loparu

Razdoblje adventa, to jest došašća, osim u iščekivanju rođenja Isusa Krista obilježili smo, u skladu s mogućnostima, raznolikim programom u kojem je, nadamo se, svatko mogao pronaći nešto za sebe – od najmlađih do najstarijih mještana. Kao i prethodne godine nastojalo se program usmjeriti na ono što je prikladno razdoblju održavanja programa i duhu vremena u kojemu živimo, povezujući ga s tradicijom.

Program je započeo 4. prosinca dječjom adventskom radionicom u Multimedijalnoj dvorani. Mališani su, uz božićnu priču i kreativne likovne tehnike, izrađivali blagdanske ukrase i kolačiće. Već sljedećeg dana, uoči blagdana sv. Nikole, najmlađe je razveselio omiljeni svetac darujući djecu vrtića (PO Maškarić) i škole (PŠ Lopar). Sam blagdan, 6. prosinca, obilježen je misnim slavljem u kapelici sv. Nikole na Sorinju, blagoslovom brodica (u lukama Melak i San Marino) i prigodnim druženjem u Ribarskoj kući.

U sklopu projekta HodaMare, u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa Rab, organizirana je šetnja i

druženje za umirovljenike, dok je sportski duh posebno došao do izražaja na Humanitarnom adventskom malonogometnom turniru, koji je okupio sedam ekipa i brojne gledatelje. Turnir su još jednom obilježile napete utakmice, kao i natjecateljski duh.

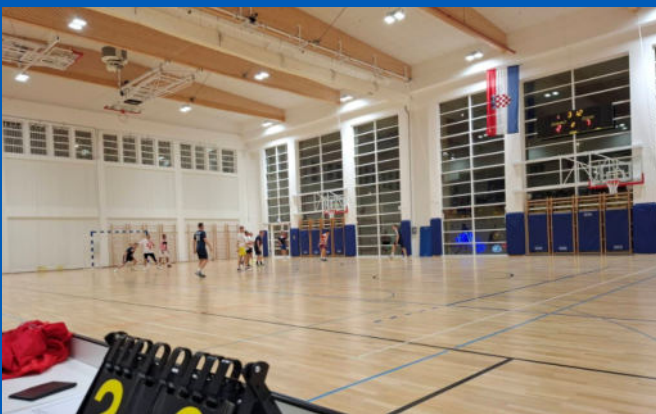
Glazbeni ugođaj donio je koncert duhovne glazbe „Božić je judi“ u crkvi sv. Ivana Krstitelja, uz nastupe renomiranih izvođača i domaćih pjevača. Održane su i kreativne radionice za umirovljenike, prvi Adventski šahovski turnir i dječja kazališna predstava „Najljepši bor Zelene Gorice“. Tradicionalni Božićni sajam na školskom igralištu okupio je vrtićku i školsku djecu s bogatom ponudom blagdanskih proizvoda, a poseban trenutak bio je dolazak Moto mrazova koji su oduševili mališane.

Središnji događaj održan je 21. prosinca na Dvoranskom trgu programom „Ususret Božiću“, uz uprizorenje živih jaslí, nastupe djece, pjevača, plesnih skupina i snažnu poruku nade i zajedništva. Advent je zaključen radionicom filcanja vune, na kojoj su izrađivani božićni ukrasi.

Piše: Lucian Borić

Kristijan Gaćina – Kiki: avanturist na biciklu koji je Aziju upoznao kroz dobrotu ljudi

Hrvatski avanturist na bicikli, Kristijan Gaćina – Kiki (inače rodom iz Splita, no već neko vrijeme živi u Zagorju), krenuo je nedavno na dugoplaniranu rutu prema Aziji, gdje je prošao Tadžikistan, Uzbekistan, Afganistan, Iran i Tursku, a o svojim putopisnim doživljajima je krajem prosinca (28. 12.), putem više stotina slika, održao i dvosatno predavanje u prostoru Multimedijalne dvorane. Tijekom svoje azijske avanture, kombinirao je vožnju biciklom (bicikl kojim je prošao ovo dugo avanturističko putovanje također je donio sa sobom na predavanje) s raznim prijevoznim sredstvima.

Kako je ispričao, završio je na putovanju koje je, zbog ratnih i viznih prepreka, više puta mijenjalo smjer – ali nije izgubilo cilj. Naime, prolazak kroz Iran bio mu je upitan zbog sigurnosne situacije, a alternativa preko Turkmenistana otpala je zbog iznimno restriktivnog režima ulaska.

Na europskom dijelu puta prolazio je kroz Srbiju i Bugarsku, a zatim ušao u Tursku – zemlju koju opisuje kao jednu od najuređenijih za cikloturizam. Smještaj je često nalazio preko platforme Warmshowers, gdje biciklisti jedni drugima nude prenočište. U Turskoj je doživio i dvije potpuno suprotne slike gostoprimstva – od skromnih „iznenađenja“ u smještaju, do boravka u luksuznom zatvorenom kompleksu uz Mramorno more, gdje je, kako kaže, prvi put nakon dugih dionica došao do pravog odmora.

U Istanbulu je nekoliko dana čekao let za Dušanbe (Tadžikistan) i pritom se snalazio kako je znao – tražio je i mogućnost prenočišta u džamijama, a u jednom trenutku dobio je i pismo na turskom jeziku (svojevrstu preporuku) koje mu je trebalo olakšati komunikaciju s lokalnim vjerskim službenicima. Iako mu spavanje u džamiji nije uvijek bilo odobreno do kraja, put ga je, kaže, „od šoka vodio prema rješenju“ te je na kraju pronašao sigurnije mjesto za kampiranje i pomoć lokalaca. Bicikl je rastavio i spremio u kutiju kako bi mogla proći avionom do Tadžikistana, a onda da i on s biciklom može krenuti u svoju avanturu srednjom Azijom.

Dolaskom u Dušanbe (Tadžikistan) započinje azijski dio priče. Grad je opisao kao uredan, „bijel“ i širokih avenija, s jasnim tragovima sovjetske prošlosti. Na putu prema granicama doživljava ono što ga je najviše iznenadilo – učestala, spontana darivanja: hrana, čaj, te pomoć bez pitanja i bez očekivanja protuusluge. Jedan takav trenutak, kaže, pretvorio se u osobni ispit savjesti – nakon što je više puta bio počašćen, naišao je na bolesnog dječaka u kolicima i dao mu novac koji je imao kod sebe, opisujući to kao „priliku da se oduži“ za dobrotu koju je primao.

U Afganistanu se, prema vlastitim riječima, brzo susreo s velikim kulturnim razlikama i pravilima života. I sam se obukao kao Afganistanac. Naglašava da se način odijevanja žena razlikuje po regijama i osobnom izboru, te da su pojedine sredine konzervativnije od drugih. Kao posebno izražene vrijednosti ističe brigu o roditeljima (u smislu da se stariji članovi obitelji najčešće ne prepuštaju institucijama), te snažnu povezanost obitelji i zajednice. Naravno (a i nažalost), prizori ljudi koji nose oružje bili su mu svakodnevnici, no na to se naviknuo.

Zbog administrativnih i sigurnosnih ograničenja kretanja između provincija, velik dio afganistanskog dijela puta odradio je uz lokalnog vodiča Ahmada, kojeg je upoznao preko interneta. Tih je dana manje vozio bicikl, više putovao automobilom i prilagođavao se lokalnim pravilima, osobito oko fotografiranja – gdje je, kako navodi, prethodno traženje dopuštenja bilo ključno.

Opisuje i prizore iz ruralnih područja – sela bez infrastrukture, djecu koja nose vodu, improvizirane mjenjačnice i radionice, kao i svakodnevni prijevoz koji često izgleda prenatrpano i kaotično. Kabul opisuje kao grad oštrog kontrasta – od snalažljivosti i improvizacije u obrtima do teškog siromaštva, prizora djece koja prose i ljudi koji danima čekaju nadničarski posao.

Njegov put po srednjoj Aziji nije bio samo avantura. Prije polaska, prijatelji su mu dali novac koji je namijenio za pomoć djeci, želeći da putovanje ima i „misiju“. U Afganistanu je, prema njegovim riječima, kupljeno dovoljno higijenskih potrepština i donacija za oko 90 djece. Zbog osjetljivosti lokacije i sigurnosnih pravila nije snimao sirotište, navodeći da su takve institucije strogo čuvane.

Među najupečatljivijim prizorima ističe područje Bamyana, gdje se prisjetio nekadašnjeg kipa Bude koji je ondje bio, a koji je u prošlosti uništen, odnosno „maknut“. Spominje i prirodnu atrakciju koju opisuje kao „Blue Lake“ (Band-e Amir) – plavo jezero usred sušnog krajolika, koje mu je ostalo kao jedan od najljepših doživljaja cijelog puta.

Na kraju afganistanske etape „skida uniformu“ koju je ondje nosio i vraća se „europskom“ načinu putovanja, krećući prema Iranu. Ipak, svjestan je da ga na granici čekaju novi izazovi zbog zahtjevnih ulaznih pravila i složene (ratne) situacije (s Izraelom), pa se oslanja na kontakte i prethodno ishođene dozvole. U oproštajnom obraćanju ističe zahvalnost lokalnim ljudima i vodiču, uz

poruku da će daljnji tijek puta ovisiti o vizama i okolnostima.

Negdje u Turskoj „zasitio“ se puta, i želio se samo što prije vratiti kući. Na povratku kući vratio se biciklom, rutom preko Grčke i Albanije, prema Podgorici. U Albaniji je, kako kaže, brdovitim „platio“ sve ravnice koje je u srednjoj Aziji prošao biciklom, pritom slikovito opisujući sve muke biciklista. U više navrata je prezentirao i što je od svojih stvari ponio na ovo višemjesečno putovanje, i kamo (i kako) je to sve smjestio na svojem biciklu. U Podgorici je autobusom otišao za Beograd, a onda se preko Beograda vratio u Zagreb i Hrvatsku.

Preko Turske i srednje Azije, do Afganistana i pokušaja nastavka prema Iranu, te preko Grčke i Albanije kući – putopis hrvatskog biciklista isprepliće cestu, slučajne susrete i osobne refleksije. Najviše, međutim, ponavlja jednu temu – gostoljubivost nepoznatih ljudi i osjećaj da ga je put, unatoč prekidima planova, stalno „gurao“ prema rješenjima. U njegovoj verziji svijeta, kilometri su samo okvir – a glavni sadržaj putovanja su ljudi, razlike i trenuci u kojima se, kako kaže, „dobro vraća dobrim“.

Izvor: ŽSB Insula

Suradnja nastavljena i u 2025. godini

Uspješna suradnja Županijske specijalne bolnice Insula, Udruge Anima i Centra za kulturu i sport Lopar, započeta 2023. godine, kontinuirano se provodi putem povremenih ciklusa radionica izrade keramike, koje su postale značajna nadogradnja redovitih terapijskih aktivnosti bolnice.

Zahvaljujući ustupanju lončarskog kola i peći za keramiku Centra za kulturu i sport Lopar, tijekom 2025. godine u bolnici je organizirano nekoliko ciklusa radionica na kojima su sudionici upoznati s cjelokupnim procesom izrade i ukrašavanja keramike, pri čemu je naglasak bio na kreativnom izražavanju, razvoju novih vještina i jačanju samopouzdanja. Rad s glinom pokazao se kao iznimno vrijedan terapijski alat koji doprinosi opuštanju, rasterećenju od stresa i resocijalizaciji.

Uz dekorativne i uporabne predmete izrađene ili inspirirane lavandom, ekološki uzgojenom u bolničkom polju, dio rukotvorina nastalih na radionicama prezentiran je na Loparskoj noći, tradicionalnoj manifestaciji na kojoj bolnica također sudjeluje od 2023. godine. Ovakav oblik suradnje ima dugoročnu vrijednost jer povezuje terapijski rad s kreativnošću i zajednicom, stvarajući poticajno okruženje za cjeloviti oporavak u skladu sa suvremenim promišljanjima mentalnog zdravlja i dobrobiti.

Piše: Lidija Domijan Šipovac, ravnateljica

Realizacija programa Gradske knjižnice Slobodana Novaka Rab u 2025. godini

Gradska knjižnica Slobodana Novaka Rab u 2025. godini je, uz redovnu djelatnost, realizirala sedam programa. Najinventivniji među njima je projekt digitalizacije zavičajne građe proveden uz sufinanciranje Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Primorsko-goranske županije i Grada Raba.

Zavičajna zbirka Gradske knjižnice Slobodana Novaka Rab čuva vrijednu zbirku raznolike građe poput starih knjiga, vodiča, serijskih publikacija, rukopisa, mapi, grafika, prospekata i razglednica. Navedena građa pruža uvid u povijest i tradiciju otoka Raba, ali pojedini primjerci su u lošem stanju i u opasnosti od propadanja zbog starenja, neadekvatnog skladištenja, utjecaja klimatskih uvjeta i čestog korištenja. Građa je stoga teško dostupna zainteresiranim korisnicima i široj javnosti, a vrijedni resursi nisu dovoljno iskorišteni. Osim toga, u slučaju prirodnih katastrofa, kao što su požari, poplave ili potresi postoji opravdan rizik od gubitka građe.

Izradom digitalnih kopija osigurava se zaštita i dugoročno očuvanje kulturne baštine za buduće generacije pa je Knjižnica Rab u 2025. godini provela program digitalizacije zavičajne građe u sastavu projekta Zavičajna digitalna knjižnica Primorsko-goranske županije čiji je nositelj i koordinator Gradska knjižnica Rijeka. Digitalizaciju građe izvršila je vanjska tvrtka – davatelj usluga ArhivPro d. o. o. iz Koprivnice na skeneru primjerenom za staru građu koja je skenirana prema modelu HKB:C:400:24 = Hrvatska Kulturna Baština:Color:400dpi:24bit dubina boje. Usluga je obuhvatila kompletnu obradu skenirane građe uključujući obrezivanje, čišćenje, poravnavanje, OCR, indeksiranje i omogućavanje pretraživanja po cjelovitom tekstu te slanje u eKulturu i Zavičajnu digitalnu knjižnicu Primorsko-goranske županije.

Portal Zavičajna digitalna knjižnica Primorsko-goranske županije omogućuje pristup zbirka digitalizirane građe pohranjene u matičnoj knjižnici, Gradskoj knjižnici Rijeka te u drugim narodnim i školskim knjižnicama Primorsko-goranske županije. Na portalu je izrađena zasebna stranica Digitalna knjižnica Gradske knjižnice Rab pod nazivom „Rapski armerun“, dizajnirana u skladu s vizualnim identitetom Knjižnice.

U prvoj fazi digitalizacije u 2025. godini izdvojili smo dio građe koja nam se činila najzanimljivijom za predstavljanje široj javnosti pa su digitalizirani sljedeći dokumenti: zemljopisna karta dimenzija 63 x 50 cm, grafika dimenzija 30 x 24 cm (39 x 30 cm s okvirom), 40 razglednica i 4 knjige (fra Vladislav Brusić: „Otok Rab“, Franjevački samostan sv. Eufemije, 1926.; dr. Ivica Črnčić: „Najstarija poviest Krčkoj, Osorskoj, Rabskoj, Senjskoj i Krbavskoj biskupiji“, Rim, 1867.; Cvito Fisković, Kruno Prijatelj: „Albanski umjetnik Andrija Aleši u Splitu i u Rabu“, Konzervatorski zavod za Dalmaciju u Splitu, 1948.; W. Schleyer: „Arbe, stadt und insel“, C. W. Kreidel's, Wiesbaden, 1914.). Krajem godine digitalizirana je i knjiga Johanna Marinšeka „Pozdrav iz Raba“ iz 1997. godine, zanimljivo trojezično izdanje (hrvatski, njemački, talijanski) o povijesti rapskog turizma s brojnim fotografijama i razglednicama, a u zbirci „Rapski armerun“, osim stare i vrijedne baštinske građe, objavljene su i popratne knjižice „Ča vrh Arbe“ od 2019. do 2025. koje Knjižnica tiska uz istoimene pjesničke susrete.

Književnik Ivica Prtenjača

Navedena građa digitalizacijom je postala dostupna za istraživanje i pristup iz udaljenih mjesta, bez potrebe za fizičkim posjetom zgradi Knjižnice. Stvaranjem digitalnih kopija omogućen je mrežni pristup povijesnim dokumentima svim zainteresiranim korisnicima, znanstvenicima, studentima i istraživačima rapske prošlosti, kao i sveobuhvatno pretraživanje sadržaja po metapodacima i cjelovitom tekstu, pa će prezentirana građa znatno utjecati na uvažavanje povijesti i tradicije našega kraja. Otvaraju se i nove mogućnosti suradnje s različitim kulturnim i obrazovnim institucijama koje će rezultirati zajedničkim projektima čime bi se dodatno utjecalo na vidljivost i ugled Knjižnice kao posjedovatelja vrijedne baštinske građe.

Osim u Zavičajnoj digitalnoj knjižnici Primorsko-goranske županije na poveznici <https://digitalnaknjiznicapgz.hr/rab/> u zbirci „Rapski armerun“, digitalizirana građa dostupna je i u nacionalnom sustavu eKultura (<https://ekultura.hr/>). Projekt digitalizacije započet u 2025. godini nastavit će se i u 2026. kada planiramo drugu fazu digitalizacije zavičajne građe.

Ostali knjižnični programi, nabava građe, informatizacija, opremanje, uređenje zgrade i vrta, nakladništvo i programi kulturne animacije provedeni su uobičajenim tijekom. U programu nabave knjižnične građe, u kojemu je uz Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske te Grad Rab sudjelovala i Općina Lopar, nabavljeno je 1187 primjeraka knjižne i 48 primjeraka neknjižne građe. Među njima je i 16 zvučnih knjiga koje predstavljaju novost u ponudi Knjižnice uvedenu slijedom interesa i upita korisnika za tu vrstu građe. Knjižnica je primila na poklon 56 knjiga od nakladnika, autora i korisnika pa je u 2025. godini knjižni fond uvećan za ukupno 1243 jedinice knjižne građe.

Ča vrh Arbe

U programu kulturne animacije održana je tradicionalna manifestacija „Ča vrh Arbe, šesnaesti susret pjesnika čakavaca“. Kao i prethodnih godina, u nastojanju očuvanja čakavskog idioma i tradicionalnih kulturnih vrijednosti našega zavičaja okupili smo pjesnike iz Raba, Lopara i goste iz drugih čakavskih područja, Istre, Primorja i Dalmacije i njihove izabrane pjesme objavili u knjižici „Ča vrh Arbe“. U čast i slavu našega ČA i u spomen na maestra Ljubu Stipišića Delmatu, idejnog začetnika i pokretača manifestacije, na završnoj večeri manifestacije predstavili smo tek djelić ljepote i raznolikosti čakavštine koja je, kao najstarije od triju naših narječja, temelj hrvatske pismenosti.

U povodu 8. ožujka, Dana žena, profesorica književnosti i fitness trenerica Zorana Jagodić predstavila je svoju knjigu „Zdrava i snažna, kako postati i ostati fit nakon četrdesete“, praktičan vodič sa stručnim savjetima o prehrani, vježbanju i zdravim navikama koji pomažu ženama da održe vitalnost i fizičku snagu. Promocijom knjige „Umijeće sreće“ psihologa i psihoterapeuta Mateja Čuljka obilježili smo Noć hrvatske knjige, a u jesenskim mjesecima, u Mjesecu hrvatske knjige našu Knjižnicu posjetio je putujući čitateljski klub „Posudite od prevodilaca“ Društva hrvatskih književnih prevodilaca, s prevoditeljicama Željkom Somun i Lidijom Milenković Ečimović, kao i suvremeni hrvatski književnik Ivica Prtenjača.

Knjižnica kao mjesto susreta i raznih aktivnosti

Osim toga, obilježili smo Tadijanovićeve stol u parku Komrčar, ugostili prve Kantune u Banovoj vili, Rapski filmski festival i Rapsku fjeru s pripovjedačicom bajki Margaretom Peršić. Izbor raznovrsnih programa i gostiju zadovoljio je višestruke interese naših korisnika i privukao brojnu publiku pa su događanja bila vrlo dobro posjećena.

Kantuni u prostoru knjižnice

U novoj godini veselimo se novim postignućima, druženjima i susretima, a iznad svega novim inspirativnim knjigama te našim malim i velikim čitateljima.

Pišu: Ana Konestra (Institut za arheologiju, Zagreb), Fabian Welc (Institut za arheologiju, Sveučilište Kardinala Stefana Wyszyńskog u Varšavi, Poljska), Anita Dugonjić (Arheološki muzej u Zagrebu, Zagreb)

Nastavak arheoloških istraživanja u Loparu – rekonstrukcija svakodnevnog života na Lukovcu u turbulentnim vremenima sutona antike

Istraživanja projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ u 2025. godini nastavila su s fokusom na području Lopara, preciznije na malom otočiću Lukovcu koji se izdiže iz pličina uvala Crnika, ispred same Rajske plaže. Istraživačku kampanju proveli su Institut za arheologiju Sveučilišta kardinala Stefana Wyszyńskog u Varšavi i Institut za arheologiju u Zagrebu, pod vodstvom dr. Fabiana Welca i dr. Ane Konestre, a u suradnji s Anitom Dugonjić, višom kustosicom Arheološkog muzeja u Zagrebu, brojnim domaćim i inozemnim stručnjacima te studentima.

Arheološka istraživanja na Lukovcu (autor K. Rabiega)

S ciljem boljeg razumijevanja arheoloških ostataka na toj maloj priobalnoj hridi, arheolozi su pristupili detaljnoj dokumentaciji svih vidljivih struktura, a koje tvore crkvu, cisternu i bedem, te iskopavanju pojedinih segmenata vršnoga platoa i područja na južnim obroncima. Iznenadujuća izgrađenost tako male površine i smještaj na priobalnom, ali ipak izdvojenom položaju, već su ranijim istraživačima sugerirali interpretaciju ovoga sklopa kao utvrde, po svoj prilici izgrađene u razdoblju sutona antike (približno 5. – 7. stoljeće). Ipak, do sada su izostale kako preciznije datacije, tako i šire tumačenje razloga, načina, a na koncu i modela izgradnje toga nemalog sklopa, odnosno odgovori na pitanja poput:

1.) Što je potaknulo lokalnu zajednicu na takvu investiciju? 2.) Tko je financirao gradnju? 3.) Kako je pribavljen građevinski materijal? 4.) Kako je sam prostor bio organiziran? 5.) Tko je nakon gradnje obitavao na Lukovcu – vojska, lokalne elite ili se koristila za širu populaciju u slučaju opasnosti? 6.) Što se sa sklopom dogodilo u kasnijim stoljećima?

Kako bi se pokušalo odgovoriti na ta pitanja, ciljano se pristupilo istraživanjima nekoliko zona otočića. Ranijih su godina istražena područja uz začelje crkve – segment cisterne i prostor uz nju, po svoj prilici stambeni ili skladišni. Ovdje je prikupljena znatna količina nalaza kojima se u nekom kasnije razdoblju zatrpala cisterna, tada već izvan funkcije. Sama ta činjenica uputila je na mogućnost postanja druge faze korištenja sklopa na Lukovcu, moguće ne više kao utvrde, već njezino postupno transformiranje u naselje.

Po pitanju organizacije prostora utvrde, značajan novi detalj pružen je istraživanjem zone na južnoj padini Lukovca. Ovdje je, na samome jezičcu koji dijeli dvije manje uvala koje se nalaze s njegove zapadne i istočne strane, definirana moćna zidana struktura, nažalost danas gotovo posve izlokana, no koja je u kasnoantičkome razdoblju po svoj prilici služila kao pristupna rampa samoj utvrdi. Nekadašnji su graditelji vješto iskoristili matičnu pješčenačku stijenu, koju su proširili i ojačali kamenom strukturom mahom građenom od vapnenca i žbuke, za što su materijal morali morskim putem dovesti s nekih drugih područja, jer na samome Lukovcu takvih stijena nema. Slijedom toga, možemo pretpostaviti i kako su navedene uvalice služile kao svojevrsna pristan za pristup utvrdi.

Čišćenje kamene rampe koja je omogućavala pristup utvrdi (autor A. Kukela)

Započeta istraživanja južno od crkve, dijelom dovršena u 2025. godini, dala su pak dodatni uvid upravo u drugu fazu obitavanja na Lukovcu. Prema dosadašnjim podacima čini se da se unutar ranije utvrde, u razdoblju 8. i 9. stoljeća, formiralo naselje čije su strukture bile izgrađene od suhozida i drva. Naime, brojne takozvane „rupe za stupove“ koje su ondje pronađene, upućuju na građevine formirane od nosivih drvenih pilona, eventualno uz manje suhozidne dogradnje. Tim više što su u nekim rupama pronađeni i ostaci drveta. Pokretni nalazi – keramika, staklo i organski nalazi poput sjemenki i životinjskih kosti, govore u prilog trajnijeg, stambenog boravka na Lukovcu. Slična je situacija zatečena i na zasad tek u manjoj mjeri istraženom području u sjevernome dijelu otočića, uz šumicu šaša koja se ovdje izdiže. Suhozidne pregradnje i rupe za stupove signaliziraju da su se i ovdje nalazile slične, kasnije konstrukcije.

Što se tiče načina života, u tomu inače na razini istočnog Jadrana uglavnom slabo poznatom razdoblju prijelaza antike u rani srednji vijek (8. i 9. stoljeće), Lukovac je pravo vrelo podataka. Razdoblja koja povjesničari i arheolozi nazivaju kasnom antikom i ranim srednjim vijekom karakterizira opća nesigurnost, uzrokovana padom Rimskoga Carstva, a što je u praksi značilo gubitak administrativne, gospodarske i pravne organizacije koje je ono jamčilo. Uz to, brojni nasrtaji populacija s područja izvan Carstva, od kojih se oslabjelo društvo više nije moglo uspješno obraniti, potaknuli su napuštanje ruralnih naselja i migraciju ljudi u utvrđene gradove i obranjive položaje. S time je znatno oslabjela i trgovina, ranije sredozemnih razmjera, a sada mahom regionalna, kao i sama „kupovna moć“ pojedinaca. U arheologiji, to se očituje fenomenima reupotrebe i recikliranja, odnosno iskorištavanja svega što je bilo moguće prikupiti u sad već napuštenim rimskim objektima, poput metala, stakla, građevnog materijala. Na Lukovcu su tako tijekom posljednjih istraživačkih kampanja utvrđeni brojni predmeti koji su prikupljeni s nekih drugih lokaliteta, poput rimskih pogrebnih urni, metalnih nalaza iz ranijih razdoblja, a i sam kamen za gradnju moguće je prikupljen razgradnjom nekih ranijih lokaliteta, poput onih u uvali Podšilo ili na rtu Zidine u Loparu. Novu namjenu pronašli su upravo na Lukovcu, bilo kao sirovina, građevinski materijal ili u nekoj drugoj funkciji.

Upravo se te teme detaljnije obrađuju novim projektom „Između reupotrebe i inovacije: razumijevanje mikroregionalnih strategija naseljavanja u kasnoj antici na istočnom Jadranu – Re:Set (IP-2024-05-6792)“ koji

sa suradnicima provodi Institut za arheologiju, a financira Hrvatska zaklada za znanost. Loparski lokaliteti Lukovac i Podšilo, uz sv. Damjana iznad Barbata i lokalitet Danilo u šibenskome zaleđu, poligoni su na kojima se proučavaju navedene promjene. Projekt omogućava ne samo terenski rad, već i onaj laboratorijski. Naime, često se arheologe pita što ustvari rade nakon „terena“, a veliki dio interpretacije pronađenoga danas se odvija kabinetski i u sprezi s drugim strukama: botaničarima, zooolozima, geoolozima i dr. Upravo nalazi s Lukovca tako su podvrgnuti zooološkim i botaničkim analizama, preciznome radiokarbonskom datiranju, žbuke se proučavaju s ciljem preciznije datacije i utvrđivanja tehnoloških procesa, a drugi se nalazi konzerviraju kako bi se stručno očistili, očuvali i kada je to moguće, rekonstruirali. U svemu tome timu arheologa pomažu dr. Renata Stachowicz-Rybka s Instituta za botaniku Poljske akademije znanosti u Krakovu, dr. Antonela Barbir, stručnjakinja za zooarheologiju s Instituta za arheologiju u Zagrebu, dr. Agnese Kukela sa Sveučilišta u Latviji i ing. Paweł Waligóra s Tehnološkog Sveučilišta u Varšavi. Pa dok se arheološka ekipa već priprema za sljedeću kampanju terenskih istraživanja, marljivo se radi i na razumijevanju onih manje vidljivih detalja svakodnevice, s ciljem što cjelovitije rekonstrukcije života na maloj hridi koju su neki prošli žitelji Lopara, u turbulentnim vremenima nakon raspada Rimskoga Carstva, smatrali svojim domom.

Uz projekt „Re:Set“ terensku kampanju 2025. godine sufinancirali su Ministarstvo kulture i medija, Centar za kulturu i sport Lopar, institucijski projekt „SirAkt – NextGeneration“ EU/NPOO i Sveučilište u Varšavi.

Trenutak otkrića (autor K. Rabiega)

Piše: Lucian Borić, Centar za kulturu i sport Lopar

Lopar u 16. stoljeću u zrcalu oporuka rapske komune

Nedavno objavljena knjiga Zrinke Novak „Ulaganje u vječni život: Pobožnost stanovništva rapske komune u drugoj polovici XVI. stoljeća u zrcalu oporuka i kodicila“ (2024.) bavi se religioznošću stanovništva rapske komune u ranome novom vijeku. Autorica je na temelju analize gotovo 500 sačuvanih oporuka i kodicila istražila različite oblike pobožnosti, pogrebne običaje, pobožne legate te odnos stanovništva prema Crkvi i posmrtnom spasenju. Istraživanje se temeljilo na bogatom korpusu izvora, ponajprije bilježničkim i diplomatskim vrelima, ali i statutima te bratovštinskim i matičnim knjigama. U knjizi se također razmatralo i u kojoj su se mjeri odredbe Tridentskoga sabora (1545. – 1563.) odrazile na vjersku praksu u rapskoj komuni. Iz navedene knjige, u nastavku će biti izdvojeni primjeri koji se odnose na Lopar, osobito oni koji se pojavljuju u oporukama i drugim dokumentima, a koji pružaju uvid u lokalni crkveni život, pobožne legate, društvene odnose i svakodnevicu stanovništva Lopara u 16. stoljeću.

Administrativno, društveno, crkveno i kulturno središte rapske komune od najranijih vremena bio je grad Rab, čiji civilizacijski kontinuitet seže još u antičko razdoblje, točnije u 1. stoljeće prije Krista. Uz gradsko središte na otoku su postojala i manja seoska naselja koja se redovito spominju u privatno-pravnim dokumentima srednjega i ranoga novog vijeka. Među njima su Supetarska Draga, Lopar (villa; uilla Lopari, di Neparo), Mundanije, Barbat, Banjol, Kampur i Palit. Središte svakoga od tih sela bila je mjesna crkva s grobljem, a stanovništvo se pretežito bavilo poljodjelstvom i stočarstvom (Novak 2024; str. 71).

U drugoj polovici 16. stoljeća broj stanovnika rapske komune bio je znatno smanjen. Vizitator Agostino Valier prilikom svoje apostolske vizitacije 1579. godine zabilježio je da je na otoku tada živjelo oko 2000 stanovnika, od čega 1000 u gradu, a preostalih 1000 u Supetarskoj Dragi, Loparu i Mundanijama. Ovaj podatak svjedoči o demografskom padu u odnosu na ranija razdoblja. Istodobno, pojedina druga mjesta na otoku – poput Barbata, Banjola, Palita i Kampora – spominju se u izvorima kao područja s nastambama seljaka i doseljenika s kopna koji su ondje držali zemlju u zakupu

ili radili kao najamnici u poljodjelstvu i stočarstvu. U rapskom distriktu nalazilo se i selo Novalja na otoku Pagu, gdje je u to vrijeme živjelo oko 130 odraslih osoba (usp. Novak, str. 76).

U takvom crkvenom i društvenom okviru važno mjesto zauzimala je i mreža crkvenih ustanova, samostana i bratovština. U dokumentima iz 15. stoljeća spominju se i eremiti (pustinjaci) koji su u Loparu bili čuvari i upravitelji crkvice sv. Marije Magdalene (U Gospoje).

Rapski arhiđakon i trajni komendator opatije sv. Petra u Supetarskoj Dragi Juraj de Mariellis, u dekretu iz 1475., prepustio je kapelu pod titularom sv. Marije Magdalene in Eparo, bratu Ivanu iz Trogira i njegovom drugu, pripadnicima franjevac trećoredaca (terti ordinis sancti Francisci). U vezi s franjevcima trećorecima, zabilježeno je i da je Helena, udovica Ivana Guščića/Guščića zvana Curatca, svojim univerzalnim nasljednikom i izvršiteljem oporuke odredila sina Donalda koji je pripadao trećorecima samostana sv. Frane te mu je, među ostalim, ostavila zemljišne posjede u Loparu i Biskupljici, preporučujući svoju dušu njegovim molitvama i misnim žrtvama. Također, u Loparu je djelovala bratovština sv. Marije Magdalene pri istoimenoj crkvi. Bratovštine su tada okupljale stanovnike sela koji su im često ostavljali pobožne legate u svojim oporukama (usp. Novak, str. 117, 124, 305). Takvi darovi očito su bili važan izvor prihoda za održavanje crkava, liturgije i zajedničkih pobožnosti.

Oporuke i drugi pravni dokumenti pružaju niz podataka o svakodnevnom životu u Loparu. One otkrivaju društvene odnose, gospodarske aktivnosti, obiteljske veze, ali i moralne i pravne sukobe. Primjerice, iz sudskih spisa biskupske kurije vidljivo je da su se i svećenici ponekad nalazili u sukobima s lokalnim stanovništvom. Tako je stanovnik Lopara Matej Ferčić pokrenuo tužbu protiv loparskog kapelana Blaža Račića jer ga je ovaj istukao. Kapelani su upravitelji manje crkvice ili kapele, a brinuli su za pastvu na području kapelanija odnosno manjih župnih jedinica. Jedan drugi dokument otkriva i da je biskupska kurija kaznila istog Blaža Račića, ali zbog tjelesnog općenja s nekom Ursom (Novak, str. 104, 226).

Dokumenti također otkrivaju detalje o društvenim i obiteljskim odnosima u Loparu. Jedan zapis iz 1552. godine govori o Ivanu, sinu Dominika Cortesea, koji je financijski zbrinuo svoje izvanbračno dijete – sina Filipa – koje je imao s Jelenom pok. Bare Valeskovića iz Lopara. On je platio troškove za mlijeko, hranu i uzdržavanje djeteta tijekom prvih 21 mjeseci njegova života, dok ga je dojila, nakon čega je dječaka uzeo u svoju kuću. Ovaj slučaj zabilježio je notar Mate Ziko, pred loparskim kapelanom Jeronimom Mirkovićem i nekim stanovnikom Lopara Bernikiom Hečićem kao svjedocima (usp. Novak, str. 241–242). Takav dokument svjedoči o reguliranju izvanbračnih odnosa i o brizi za djecu čak i u slučajevima kada ona nisu bila zakoniti članovi obitelji. Analiza oporuka pokazuje i na koji način su pobožni legati bili raspodijeljeni među crkvama. Većina darova odlazila je gradskim crkvama – zabilježeno je 28 takvih legata – dok su crkve u većim selima distrikta, među kojima je i Lopar (uz Kampor i

Novalju), dobile ukupno šest legata. Taj manji broj vjerojatno je posljedica činjenice da je sačuvano manje oporuka iz seoskih sredina (usp. Novak, str. 254).

Crkva sv. Marije Magdalene u Loparu (Neparo) ipak se više puta spominje kao primatelj oporučnih darova. Tako je Pavao, sin Tome Toija iz Lopara, toj crkvi ostavio pet ovaca i janjadi „za svoju dušu i za svoje grijeh“ (Novak, str. 263). Građanin Frane Račić, koji je posjedovao zemljišta u Loparu, oporučno je naložio svojim nasljednicima da daruju jedan zlatni dukat za kupnju liturgijskog ruha za loparsku crkvu (Novak, isto). Pobožne donacije bile su povezane i s obiteljskim nasljedstvom. Djeca su često proglašavana univerzalnim nasljednicima, ali uz obvezu da naručuju mise i mole za dušu pokojnih roditelja. Tako je Frane Račić svojim sinovima ostavio tri kuće, vinograde, zemljišta i vrtove u Loparu uz obvezu da svake godine naruče šest malih misa za njegovu dušu, od kojih je želio da jedna bude služena na blagdan njegova osobnog sveca zaštitnika sv. Franje Asiškog. Oporuke također pokazuju i osobne odnose među supružnicima. Stanovnica Lopara Katarina, supruga Hera (Hero) Bernića, darovala je mužu kuću s pokućstvom, sve nasade i vinograde u Loparu te vola i kravu, naglašavajući da to čini za svu ljubav i uslužnost koju joj je pružao tijekom njezine dugotrajne bolesti, za ljubav koju joj inače pruža, kao i za ljubav Božju, te moleći da moli Boga za njezinu dušu (usp. Novak, str. 319, 321).

Iz oporuka je vidljivo i kako je velik dio zemlje na otoku bio obrađivan. Darivana zemljišta nalazila su se u različitim dijelovima komunalnog distrikta – u Palitu, Kamporu, Barbatu, Supetarskoj Dragi, Mundanijama, Loparu, Banjolu, Lunu, Novalji te na području nasuprot gradske luke. Na tim su se zemljištima uzgajale žitarice, povrće i voćke. Materijalni darovi u oporukama ponekad su bili i vrlo osobni. Primjerice, stanovnica Lopara dona

Barusa, supruga Stefana Berzelića (dona Barusa moglie di Stefano Berzelich da Neparo), darovala je jednoj ženi po imenu Manda, zvanaj Contanina, haljinu od raše, košulju i novi rubac za ljubav Božju i oprost svojih grijeha, i kako bi molila Boga za njezinu dušu (usp. Novak, str. 398, 435).

Oporuke također otkrivaju gdje su ljudi željeli biti pokopani. U rapskom distriktu među važnijim mjestima ukopa bila je upravo i crkva sv. Marije Magdalene u Loparu, gdje je sedam oporučitelja izrazilo želju da ondje bude sahranjeno. Time se ova crkva svrstava među važnija seoska grobna mjesta. Mnogi su oporučitelji željeli biti pokopani u obiteljskim grobnicama. Tako je Pavao, sin Tome Toija iz Lopara, izrazio želju da bude pokopan u kapeli sv. Marije Magdalene u grobnici u kojoj su već bili pokopani njegovi preci i djeca. Takvi primjeri pokazuju snažan osjećaj obiteljske povezanosti, ali i činjenicu da je u to vrijeme smrtnost djece bila visoka, pa su roditelji često nadživljavali svoju djecu (usp. Novak, str. 500, 508, 519).

Važan dio pogrebnih običaja bilo je naručivanje misa za pokojne. Najčešće su se naručivale tzv. male mise. Oporuke često propisuju koliko misa treba služiti i na koji dan. Primjerice, Santola iz Supetarske Drage, udovica Jurja Saničića, ostavila je svom nasljedniku Šimunu nekoliko zemljišnih čestica u Supetarskoj Dragi i Loparu te dvije krave, uz obvezu da svake godine na blagdan Uznesenja Marijina u katedralnoj crkvi da služiti tri male mise za njezinu dušu i duše njezinih pokojnika (usp. Novak, str. 548).

Iz navedenih primjera može se zaključiti da je Lopar u 16. stoljeću bio jasno oblikovana seoska zajednica unutar rapske komune, s prepoznatljivim crkvenim središtem, razvijenim obiteljskim i imovinskim odnosima te živom

povezanošću svakodnevice i religijske prakse. Središnje mjesto u lokalnom životu imala je crkva sv. Marije Magdalene, koja nije bila samo bogoslužni prostor, nego i mjesto okupljanja zajednice, djelovanja bratovštine, primanja pobožnih legata i ukopa. Iz oporuka je vidljivo da je upravo ta crkva bila važna točka identiteta Loparana, jer su joj ostavljani darovi, uz nju su se vezivale želje za pokopom, a uz nju se očitovala i snažna povezanost obitelji, predaka i spomena na mrtve.

Loparski primjeri pokazuju i da je selo bilo gospodarski aktivno i agrarno strukturirano, s kućama, vinogradima, nasadima, stokom i obradivom zemljom kao važnim sastavnicama svakodnevnoga života i nasljeđivanja. Oporuke pritom ne svjedoče samo o prijenosu imovine, nego i o sustavu vrijednosti – dobra se ostavljaju uz obvezu molitve, služenja misa i brige za dušu pokojnika. U tom se smislu jasno očituje prožetost materijalnoga i duhovnoga svijeta. Jednako su važni i podaci o obiteljskim odnosima, koji pokazuju privrženost među supružnicima, važnost djece kao nasljednika, ali i prisutnost složenijih društvenih situacija, poput priznanja i uzdržavanja izvanbračnog djeteta. Takvi primjeri potvrđuju da oporuke nadilaze usko religiozni okvir te predstavljaju vrijedan izvor za društvenu povijest.

Iz loparskih se primjera može iščitati i svakodnevna društvena napetost, pa i sukobi između klera i stanovništva, što upućuje na potrebu da se crkveni život ne promatra samo kroz normativni ideal pobožnosti, nego i kroz stvarne odnose moći, ponašanja i prijestupa. Ujedno, podaci o izboru mjesta ukopa, obiteljskim grobnicama i naručivanju misa govore o snažno razvijenoj kulturi sjećanja, o važnosti posmrtnoga spasenja i o dubokoj ukorijenjenosti obiteljskog kontinuiteta u religijskoj praksi.

Na temelju svega navedenoga može se zaključiti da je Lopar bio mikroprostor u kojem se jasno zrcale širi procesi ranonovovjekovne rapske komune – odnos sela i grada, djelovanje mjesne Crkve, oblici pobožnosti, organizacija seoske zajednice, upravljanje imovinom i struktura obiteljskog života. Iz izdvojenih se primjera vidi da Lopar u 16. stoljeću nije bio rubno i nijemo selo, nego zajednica čiji se život može pratiti kroz gustu mrežu oporuka, legata, sporova, obiteljskih odluka i pogrebnih želja. Upravo zato on predstavlja iznimno zahvalan prostor za daljnja mikropovijesna istraživanja, u kojima bi se na temelju naizgled usputnih oporučnih podataka mogla još jasnije rekonstruirati društvena, gospodarska, crkvena i mentalitetna povijest jednoga otočnog sela ranoga novog vijeka.

Piše: Vladimir Škarić, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva

Zanimljivosti o krumpiru

Rijetko koja namirnica je utjecala na povijest ljudskog roda kao krumpir. Porijeklom s Anda, u Europu je donesen u 16. stoljeću. Ispočetka se isto, kao i rajčica, uzgajao kao ukrasno cvijeće, i širio se polako. Kada je Prusku 1744. godine pogodila glad, kralj Fridrik Veliki, ljubitelj krumpira, morao je narediti seljaštvu da uzgaja i konzumira gomolje krumpira. Francuz Parmentier, služeći Napoleonovu vojsku u Sedmogodišnjem ratu protiv Prusa, pet je puta bio zarobljen, i u zatočeništvu hranjen samo krumpirom, ali je ipak održao dobro zdravlje. Nakon rata ostatak života proveo je promicajući krumpir u Francuskoj. Zahvaljujući širenju krumpira, glad je u narednim desetljećima gotovo nestala, od Irske na zapadu do Urala na istoku.

U Hrvatsku je, također, krumpir uveden kraljevskom uredbom Marije Terezije, i to najprije u Vojnoj krajini. Ondje su se prve „zemaljske jabuke“, kako su tada zvali krumpir, počele saditi 1769. godine. Nema točnih podataka kada je krumpir stigao na Rab, no sve do kraja 19. st. većina seljaštva na Rabu smatrala je da je krumpir hrana za svinje, kao i sve gomoljasto ili korjenasto što raste ispod zemlje. Danas nama to izgleda jako čudno, ali bilo je i čudnijih stvari u tom razdoblju, primjerice, ženama nije bilo uputno jesti pripremljeno meso od muškoga „blaga“ (janjaca, svinja i dr.).

Prije pojave krumpira i kukuruza, te prije intenzivnije gnojidbe (prvo gnojivo za intenzivniju upotrebu bilo je guano, isto s područja Južne Amerike), europski životni

standard bio je otprilike jednak današnjim najsiromašnijim zemljama u Africi. Revolucija koju su započeli krumpir, kukuruz i intenzivnija gnojidba omogućila je udvostručenje životnog standarda, i demografski rast stanovništva, odnosno uspon europskih nacija. Hraneći brzo rastuće stanovništvo krumpir je omogućio nekim europskim nacijama da uspostave dominaciju nad većim dijelom svijeta između 1750. i 1950. godine (nažalost, najčešće kolonijalnu).

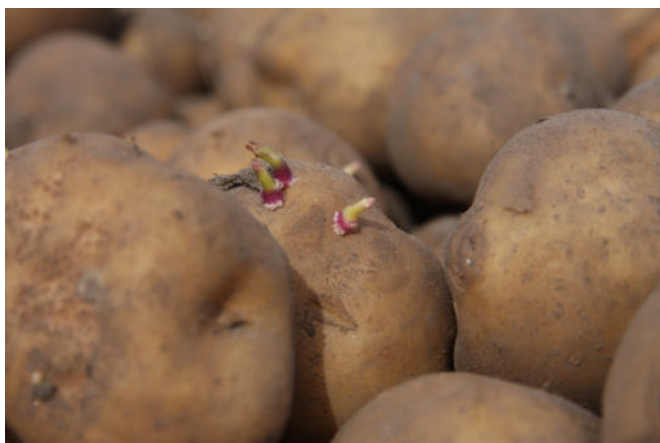
Dolaskom krumpira stigla je i krumpirova zlatica, ali i plamenjača koja je uništavala usjeve. Zbog plamenjače u Irskoj je nastupila velika glad od 1845. do 1852. godine, odnosno jedna od najvećih humanitarnih katastrofa u europskoj povijesti. Više od milijun ljudi umrlo je od gladi, a toliko ih se zbog gladi iselilo u Ameriku.

Dugoročno, krumpirova zlatica pokazala se većim problemom. Iako se pojavila na krumpiru tek 1860. godine, u porječju rijeke Missouri, brzo se proširila svijetom. Krumpirova zlatica se proširila u tolikom broju da je prekrivala polja i manja mjesta, a željezničke tračnice su bile toliko skliske da su postale neprohodne.

Očajni farmeri su pokušali sve kako bi se riješili nametnika, no bezuspješno. Sve dok netko nije bacio malo zelene boje na svoj zaraženi krumpir. Smaragdni pigment bio je načinjen od arsena i bakra. Razvijen u kasnom 18. stoljeću, arsen je bio uobičajen u bojama, tkaninama i tapetama. Poljoprivrednici su ga razrjeđivali s brašnom i njime posipali krumpir, ili miješali s vodom i prskali. No onda je uslijedilo – ako arsen uništava krumpirovu zlasticu, zašto ga ne isprobati na drugim štetnicima poljoprivrednih kultura? Godine 1880., francuski je istraživač otkrio da prskanje otopinom bakrenog sulfata i vapna suzbija i plamenjaču. I tako je nastala industrija pesticida, izbacujući stalno nove proizvode, jer bi zlatica postala imuna na njih nakon nekoliko godina korištenja.

Na Rabu, napose u Loparu, nakon Drugoga svjetskog rata, krumpir je postao glavna kultura u Loparskome polju, kada se, osim za vlastite potrebe, uzgajao i za tržište, te onda vaporem (brzobrodskom linijom) plasirao u Bašku, Senj, Novi Vinodolski, pa sve do Opatije. Kasnije su kamioni Merkura u 70-ima prošloga stoljeća dnevno odvozili i po tri kamiona krumpira, tzv. otkup, a dobar dio se plasirao i na lokalne tržnice, u autokampu Lopar, Baški ili Senju, ili se plasirao u hotelsko naselje San Marino.

I u Loparu, krumpir je bio zaslužan za rast standarda u drugoj polovici 20. stoljeća, a većina kuća 60-ih i 70-ih godina prošloga stoljeća izgrađena je zahvaljujući krumpiru, pored rajčice (pomidora). Plodno Loparsko polje, posolica koju bura nosi na naša polja (a u moru, osim natrija, ima svih minerala ovoga svijeta), obilje vode i dobra klima, daju loparskome povrću, a naročito krumpiru, veći postotak suhe tvari i poseban „Geschmack“. To su uvidjeli svi konzumenti loparskoga krumpira, te je on postao tražena roba na Kvarneru. Nažalost, u današnje vrijeme uglavnom sve stoji samo na lijepim pričama, jer ga sadi još samo manji broj domaćinstava za svoje potrebe. O razlozima, nekom drugom prilikom.

Omiljen u Loparu, krumpir je jedan od glavnih namirnica za prehranu, i to za dvije trećine svjetskog stanovništva, te je procjena da će on za 10-ak godina prestići i rižu, zahvaljujući sve većoj potrošnji u azijskim zemljama. Krumpir je i prva biljka uspješno uzgojena u svemiru, na međunarodnoj postaji. Nikola Tesla za svoju prehranu koristio je samo krumpir, i tvrdio da je to dovoljno, jer ima sve mikro i makro nutrijente potrebne organizmu. Johan Wolfgang Goethe opisao je krumpir sljedećom rečenicom: „Ujutro cijeli, u podne pire, a navečer u kriškama; neka tako i ostane, zdrav je“.

U prošlosti, u vrijeme ratova, krumpir i ostalo povrće koje raste pod zemljom smatralo se najsigurnijom hranom, jer bi žitarice vojske u prolazu uništavale, odnosno spaljivale. Tijekom zlatne groznice, krumpir je na Aljasci služio kao valuta koja se mijenjala za zlato, u omjeru 1:1. Pomfrit je izmišljen u Belgiji. U Americi je 1853. godine kuhar po imenu George Crum pripremao jednome gostu sve tanji i tanji prženi krumpir, jer je isti stalno prigovarao na debljinu pomfrita, i tako je nastao čips, danas najprodavanija grickalica na svijetu.

Jedna od najvećih predrasuda je da krumpir deblja, a zapravo se ubraja u dijetalne namirnice, ako se priprema po preporukama. Točno 100 grama kuhanog na pari krumpira sadrži 85 kalorija, pomfrita 270 kalorija, a čipsa 568 kalorija. Sadrži mnoštvo minerala i vitamina, a zadnjih godina radi svojih sastojaka koriste ga u alternativnoj medicini kod liječenja najtežih bolesti. Engleski znanstvenici su otkrili da sastojak kukoamin u krumpiru štiti od visokog tlaka.

Poznato je preko 5.000 sorti krumpira. Meso krumpira, osim bijelog i žutog, može biti narančasto, crveno, plavo i ljubičasto. UN-ova organizacija za prehranu i poljoprivredu proglasila je 30. svibnja Danom krumpira. Osim u ljudskoj prehrani, služi i kao stočna hrana, te u industriji škroba i industriji kozmetike. Bez obzira kako ga pripremate, krumpir je ukusan, hranjiv i izvrstan prilog bilo kojem jelu. Za savjete o uzgoju krumpira možete se obratiti Upravi za stručnu podršku razvoju poljoprivrede (Savjetodavna služba) Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Piše: vlč. Božidar Volarić, župnik Lopara

Nekoliko crtica iz župnih događanja u 2025. godini

Protekla 2025. godina na razini sveopće crkve bila je „jubilejska“. To je bio poziv na dublje duhovno promišljanje i promjenu prije svega srca i duše, a onda i života svakog pojedinačno u skladu s Božjom riječju po molitvi i sakramentima. Stoga, kad god se vraćamo i radimo svojevrsnu retrospektivu, probajmo se prvo upitati: jesmo li porasli u ljudskosti, jesmo li porasli u svetosti kao kršćani? U odnosu prema Bogu, prema bližnjemu, prema samome sebi i prema okolini koja nas okružuje? Statistika i vrijeme u kršćanskom smislu nisu samo brojevi i bilanca dobitka, nego, prije svega, hod vjere, povjerenja, kako nas je Isus Krist učio. Hod zemljom pogleda usmjeren prema nebu.

Protekla 2025. godina na razini sveopće crkve bila je „jubilejska“. To je bio poziv na dublje duhovno promišljanje i promjenu prije svega srca i duše, a onda i života svakog pojedinačno u skladu s Božjom riječju po molitvi i sakramentima. Stoga, kad god se vraćamo i radimo svojevrsnu retrospektivu, probajmo se prvo upitati: jesmo li porasli u ljudskosti, jesmo li porasli u svetosti kao kršćani? U odnosu prema Bogu, prema bližnjemu, prema samome sebi i prema okolini koja nas okružuje? Statistika i vrijeme u kršćanskom smislu nisu samo brojevi i bilanca dobitka, nego, prije svega, hod vjere, povjerenja, kako nas je Isus Krist učio. Hod zemljom pogleda usmjeren prema nebu.

Kršćanska bilanca na kraju godine uvijek mora biti: jesam li kao kršćanin ostvario bar malo više hod u svetosti, jesam li bar malo više ne samo zemaljski, svjetski čovjek, nego više nebeski, Božji, Kristov? U tom hodu nastojimo se nadahnuti vječnim, te tako oplemeniti ono prolazno, svakodnevno.

Najveći dar jubilejske godine je izbor novog pape Lava XIV. u svibnju. Tako smo zakoračili u novu stranicu povijesti s novim pastirom sveopće Crkve. Na tom tragu vrijedi spomenuti, kao najvažniji događaj, hodočašće Krčke biskupije u Rim, od 6. do 10. listopada, a u sklopu hrvatskoga nacionalnog hodočašća. Na tom hodočašću sudjelovalo je 45 hodočasnika s otoka Raba, od toga 11 iz Lopara, pod vodstvom vlč. Krunoslava Borasa, župnika Barbata, i vlč. Božidara Volarića, župnika Lopara. Obišli smo sve četiri velike bazilike grada Rima, brojne manje

bazilike i crkve, kao i najznačajnija mjesta po gradu. Susreli smo papu Lava XIV. na audijenciji na Trgu sv. Petra (nezaboravni događaj kako je rapski facol završio u papamobilu), slavili smo sv. mise zajedno sa svim hrvatskim hodočasnicima (na Trgu sv. Petra i u bazilici sv. Pavla), te pojedinačno slavili sv. mise kao biskupijska zajednica sa svojim krčkim biskupom Ivicom Petanjkom (u svetištu Monte Grisa kod Trsta, u crkvi sv. Jeronima u Rimu i u crkvi sv. Leopolda Mandića u Padovi). Cijeli hodočasnički put bio je obilježen jedinstvenim znakom raspoznavanja: loparskim facolom i hrvatskim hodočasničkim šalom ovješanim na trstiku visoko u zraku.

Hodočašće u Rim

Druga dva događaja jubilejskog značenja su svakako proslave Ivanje koju je predslavio vlč. Anton Depikolozvane i Male Gospe koju je, prvi put kao krčki biskup, vodio mons. Ivica Petanjak. Isto tako, na Uskrsni ponedjeljak, 21. travnja, ugostili smo Kulturno društvo „Ive Jelenović“ iz Dobrinja s otoka Krka s dvije sekcije –

zborom „Zvon“ koji nas je oduševio svojim pjevanjem u crkvi Majke Božje u Gospoje, a zatim njihova dječja folklorna skupina svojim tancem na Dvoranskom trgu.

Vrijedi spomenuti i nastojanja oko promocije našega pučkog pjevanja, osobito crkvenog. U vrijeme došašća, u sklopu Adventa u Loparu, doveli smo dašak riječkog koncerta „Božić je judi“, s nekoliko renomiranih izvođača, u loparsku župnu crkvu gdje su u programu sudjelovali i pučki pjevači, a svojevrsna kulminacija je bila u riječkoj katedrali 26. prosinca (na Stipanju) gdje su na velikom božićnom koncertu „Božić je judi“ sudjelovale Anica Matahlija i Zorica Pervanja otpjevavši s mnogo osjećaja i autentičnosti crkveni napjev iz Lopara „Veseli se, Majko Božja“.

I s one materijalne strane uvijek se nešto kreće na bolje – dotjeruje, popravlja, uređuje... u ili oko župne crkve i kuće. Bogu hvala i hvala svim ljudima koji velikodušno nude pomoć na razne načine. Neka od svega bude

Krizmanici

Podaci iz matičnih knjiga za 2025.

Vjenčani – 0, kršteni – 15, prvopričesnici – 5, krizmanici – 24.

Umrli – 15 (16): Marija Matahlija, Lidija Matahlija, Marija Perić, Radivoj Koščak, Stanko Jakuc, Mira Gabrić, Ivan Šanić, Ruža Zorzin, Jadranka Urelić, Ruža Matahlija, Stanko Franelić, Šime Pičuljan, Franjo Matahlija, Josip Čučić, Antun Tomičić, (Stojanka Čepernić).

spomenut zajednički projekt financiran od Župe, Biskupije i Općine oko restauracije drvenih kipova (anđeli, sveci i drvena raspela) koji su nakon dugo godina nekorištenja bili u lošem stanju, a sada im je vraćen novi sjaj i ljepota te su postavljeni natrag u župnu crkvu. Dalo bi se još nabrojiti ili proširiti navedeno, no zasigurno je već spomenuto na prethodnim stranicama Besede. Zahvala, ponajprije, Centru za kulturu i sport za izvrsnu suradnju na društvenim događanjima, a onda i svim drugim institucijama naše Općine.

Zaključujem geslom redovnika isusovaca: A. M. D. G. ili „Ad maiorem Dei gloriam“, što u prijevodu znači „Na veću slavu Božju“. Tim geslom naglašava se težnja da se sve čini na veću slavu Božju, odnosno da se u svakoj situaciji bira ono što je bolje i plemenitije. Ne misli se samo na ono što je prošlo, niti na ono što ima doći, već na ono sada: neka takvi budu naši dani – Božja svetost i prisutnost koja prožima svakodnevni život, usmjerena na služenje, izvrsnost i poniznost.

Prvopričesnici u 2025.

Restauracija drvenih skulptura nepoznatih autora i starine iz stare župne crkve

Loparska beseda

Godišnjak Općine Lopar za 2025. godinu

Za izdavača

Zdenko Jakuc

Uredništvo

Centar za kulturu i sport Lopar

Lektura i korektura

Lucian Borić

Antonio Škarić

Fotografije

Općina Lopar, PGŽ, Josip Borić, Općina Vladislavci, Lopar Vrutak d. o. o., VHP d. o. o. – Poslovnica Lopar, ŽLU Rab, Imperial Riviera d. d., TZO Lopar (arhiva), Marin Mušćo, Petar Lupić, Adria Bike, DV Pahuljica – PO Maškarić, OŠ Ivana Rabljanina Rab – PŠ Lopar, SŠ Markantuna de Dominisa Rab, UVDR Lopar, UDVDR Lopar, DVD Lopar, SRD Lopar, KUD „San Marino“, LD „Kuna“, MK Rab, GK Slobodana Novaka Rab, PD Kamenjak Rab, MRK Arba Rab, KK Rab – Enpi, BK Mag, NZZJZ PGŽ – ispostava Rab, David Hrabrić, CZKiS Lopar (arhiva), Antonio Škarić, Župa Lopar, Institut za arheologiju, Wikimedia Commons, Davor Šanić, Lucian Borić, ŽSB Insula, mještani i prijatelji Lopara

Fotografije na koricama

Naslovnica – Petar Lupić, Rab Paradiso Trail, 2025.

Unutarnja strana korica – Antonio Škarić, Festival skulpture u pijesku, 2024.

Na stražnjoj strani – Petar Lupić, Festival skulpture u pijesku, 2025.

Grafička obrada

Imprima obrt za usluge

Tisak

Printera Grupa d. o. o.

Naklada

550 komada

Izdano

Lopar, travanj 2026.

Moj lipi kraj

Moj lipi kraj,
moj pravi raj.
Čeka me ovdje stinčica bela,
Kuntinti ljudi puni posla i dela.
Ljubičica va proliće,
i još drugo lipo cviće.
Smokva i maslina stara,
ka daje puno dara.
Tudi je i vela sliva,
plodna, dobra i školjiva njiva.
I slahko, zrelo grozje,
dobro mliko kozje.
Pa i kuće bele,
ke su se na brig nagnule i sele.
Volin i kantun s burun zdravun,
i more s modrin pozdravun.
Moj lipi kraj,
moj pravi raj.

Sandra Paparić,
Sledi va srcu, 1999.

